Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Oravská Polhora 2024 – 2030

OBSAH

Úvod ... **3**
ČASŤ 1: Analytická časť ... **4**
Základné charakteristiky ... 4
Demografia ... 8
Ekonomika a hospodárstvo ... 12
Občianska vybavenosť a sociálna infraštruktúra ... 16
Technická infraštruktúra ... 19
Životné prostredie, odpadové hospodárstvo ... 22
Kultúra, šport, cestovný ruch ... 28
Samospráva ... 31
SWOT analýza ... 34
Časť 2: Strategická časť PHSR Oravská polhora 2024 - 2030 ... **41**
2.1 Rozvojová vízia obce Oravská Polhora ... 41
2.2 Komplementárnosť PHSR s nadradenými stratégiami ... 41
ČASŤ 3: Programová časť PHSR Oravská Polhora 2024 - 2030 ... **45**
3.1 Rozvojová stratégia obce Oravská Polhora v štruktúrovanej podobe ... 46
3.2 Prehľad opatrení a projektových aktivít podľa oblastí ... 48
ČASŤ 4: Realizačná časť ... **55**
4.1 Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie realizácie PHSR ... 55
4.2 Systém monitorovania, hodnotenia a aktualizácie PHSR ... 55
4.3 Komunikačná stratégia PHSR ... 57
ČASŤ 5: Finančná časť ... **58**
5.1 Hlavné externé zdroje financovania projektových aktivít ... 58
Záver ... **67**
Postoje a názory občanov obce Oravská Polhora ... **68**
Referencie ... **76**

ÚVOD

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja je spolu s územným plánom základným a kľúčovým dokumentom pre riadenie samosprávy, ktorý vychádza z poznania situácie a konkrétnych potrieb obyvateľov, podnikateľov, záujmových skupín a ďalších subjektov v území, formuluje svoju predstavu o budúcnosti spolu s činnosťami a projektmi na jej zabezpečenie. PHSR sa spracováva spravidla na 7 rokov s dlhodobým výhľadom na 10 – 14 rokov. PHSR koncepčne, systémovo analyzuje a určuje budúcnosť rozvoja spolu s činnosťami, investičnými projektmi so zdrojovým krytím na jej zabezpečenie. Vytvára rámec, ktorého naplnenie bude zárukou, že PHSR nebude zbytočne rozsiahlym a len popisným zoznamom nereálnych zámerov (zoznamom vecí, na ktoré obec nemá peniaze), ale skutočným strategickým rozvojovým dokumentom s cieľom dosiahnuť rast životnej úrovne na konkrétnom území.

Hlavička dokumentu PHSR

Názov:	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Oravská Polhora na rok 2024 – 2030
Územné vymedzenie:	Obec Oravská Polhora (Žilinský kraj, okres Námestovo)
Územný plán obce schválený:	Áno
Dátum schválenia PHSR:	
Dátum platnosti:	
Verzia:	1.0
Publikovaný verejne:	www.oravskapolhora.sk

ČASŤ 1: ANALYTICKÁ ČASŤ

Základné charakteristiky

Katastrálne územie Oravskej Polhory sa rozprestiera na severnom okraji Oravy, na hraniciach s Poľskou republikou. Svojou polohou je najsevernejším územím na Slovensku a s rozlohou 8452 ha je najväčším katastrálnym územím v okrese Námestovo. Katastrálne územie Oravskej Polhory susedí z väčšej časti s Poľskom a s katastrálnymi územiami obcí Rabčice, Rabča, Sihelné a Oravské Veselé. Zemepisná poloha obce je 49°31´19´´ severnej šírky a 19°26´44´´ východnej dĺžky.
Územie sa orograficky začleňuje do sústavy vonkajších Západných Karpát, časti Oravských Beskýd, do komplexu horského masívu Babej Hory a Pilska. V obci pramení a preteká ňou rieka Polhoranka, ktorá ústí do Vodnej nádrže Orava.

Administratívne a územné začlenenie:

- Názov obce: Oravská Polhora
- Názov okresu: Námestovo
- Názov kraja: Žilinský
- Štatút: obec
- Kód obce: 509914
- Kód katastrálneho územia: 844128

Susediace katastre obce Oravská Polhora na strane Slovenskej republiky:

- katastrálne územie Rabča,
- katastrálne územie Sihelné,
- katastrálne územie Rabčice,
- katastrálne územie Námestovské Pilsko

Tab. 1 Výmera katastrálneho územia a zastúpenie jednotlivých typov pozemkov.

Výmera územia obce Oravská Polhora (v ha)	
Celková výmera územia obce	8451,87
Poľnohospodárska pôda – spolu	1836,00
Orná pôda	269,12
Záhrady	4,46
Trvalé trávne porasty	1562,42
Nepoľnohospodárska plocha – spolu	6615,87
Lesný pozemok	6260,90
Vodná plocha	55,02
Zastavené plochy a nádvorie	155,62
Orastaná plocha	144,33

Z hľadiska dopravnej dostupnosti, môžeme konštatovať, že obec má významnú polohou. Prítomnosť medzinárodnej cesty prvej triedy I/78 (Oravský Podzámok – Oravská Polhora,

štátna hranica) a hraničného prechodu Oravská Polhora/Jeleśnia spôsobili, že Oravská Polhora sa stala vstupnou bránou na Slovensko pre návštevníkov z Poľskej republiky. Táto skutočnosť má veľký význam hlavne v súvislosti s ďalším rozvojom obce v oblasti cestovného ruchu. Oravská Polhora patrí do Námestovského okresu. V rámci administratívneho rozdelenia Slovenska na samosprávne kraje patrí do Žilinského vyššieho územného celku.

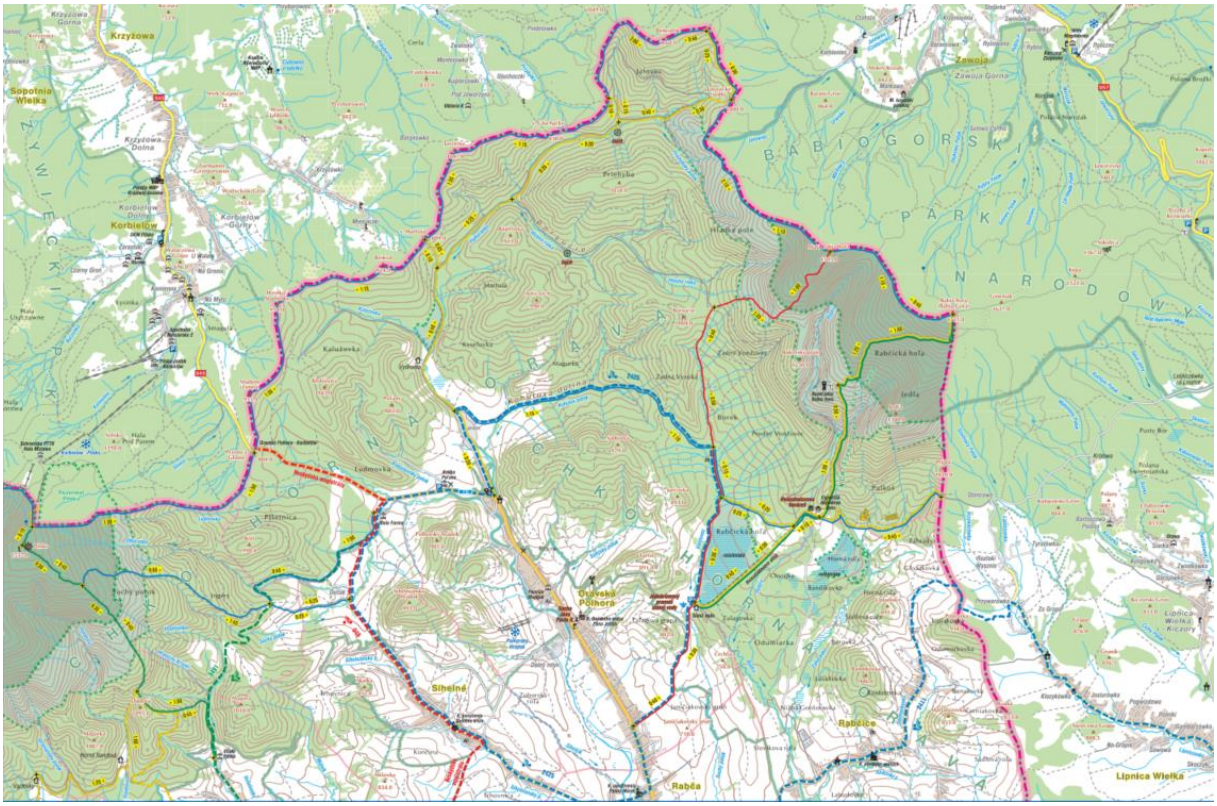

Obr. 1 Mapa územia obce Oravská Polhora.

Najbližšie významné sídelné štruktúry:

- Námestovo 16 km
- Dolný Kubín 47 km
- Tvrdošín 29 km
- Ružomberok 64 km
- Žilina 97 km
- Martin 90 km

Najbližšie sídelné štruktúry medzinárodného významu:

- Krakow 118 km
- Bielsko-Biala 60 km
- Bratislava 297 km
- Brno 291 km
- Budapešť 298 km
- Viedeň 371 km

Poloha obce vzhľadom k hlavným dopravným tepnám a technickej infraštruktúre s regionálnym a národným významom je nevyhovujúca (plynovod – Námestovo 16 km, železničná trať – Tvrdošín 30 km, diaľnica – Žilina 110 km.)

Spádovosť obce – sídla úradov

- Matričný úrad: Námestovo
- Daňový úrad: Námestovo
- Obvodné oddelenie policajného zboru: Námestovo
- Okresný súd: Námestovo
- Okresné riaditeľstvo HaZZ: Námestovo
- Okresný úrad: Námestovo
- Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny: Námestovo

História obce

Obec Oravská Polhora vznikla v blízkosti prastarej obchodnej ceste vedúcej z Uhorska, cez Oravu až do Poľska. Prameň v lokalite Oravská Polhora - Slaná Voda sa spomína už v roku 1550 v rukopisnej mape hornej Oravy. Uhorská komora, domnievajúc sa, že sa narúša právo kráľovského soľného monopolu, vyslala dvoch kráľovských komisárov Andreasa Kraisera a Josepha Milavera, pochádzajúcich z Hallstadtu. Boli to odborníci na ťažbu soli. Na Slanú Vodu ich sprevádzal správca tridsiatkovej colnej stanice z Tvrdošína. Komisári napísali o návšteve prameňov obšírnu správu a priložili k nej aj rukopisnú mapu širšieho okolia. Na mape, ktorá je najstaršie mapové zobrazenie hornej Oravy, je zakreslená Oravská Polhora (*Pagus Polgora*) a ďalšie obce. K písomnej správe sa na mape viaže v prvom rade prameň slanej vody, ktorý je na mape zakreslený južne od Babej hory (*Mons Baba*) ako murovaná studňa území chotára obce Rabča (*Pagus Rapcia*). Pri nej je nápis *Puteus salsus intra fines possessionis Rapciae* (Soľná studňa v rámci hraníc územia Rabča). Z hospodárskych údajov je na mape poznámka, podľa ktorej sú v Beskydách aj náleziská zlata, striebra, olova a iných kovov (*In istis montibus aurum, argentum, plumbum et aes alique metalla reperire est*).

Dokým sa nenašla táto mapka z prieskumu soľných prameňov pod Babou horou predpokladalo sa, že najstarším písomným prameňom o obci je daňový súpis Oravského panstva z roku 1588. Polhora sa tu uvádza medzi dedinami, ktoré ešte neplatia dane. Rovnaká informácia bola nájdená aj v neskôr objavenej listine z roku 1567, ktorá taktiež spomína obce Klin a Zubrowa Hlawa. Tieto sídla patrili k panstvu Juraja Turzu.

Ako slobodná, ešte nezdanená, sa obec uvádzala i v daňových súpisoch z roku 1593. V daňovom súpise z roku 1598 tu už bolo 9 sedliackych domov, ale ešte stále nebola dobudovaná, a preto ešte nebola zdanená. V čase žatvy postihli v tom roku Beskydy dlhotrvajúce dažde, obilie v snopoch hnilo, alebo vzrástlo. Pre neustále dažde nebolo možné zasiať oziminy, základ úrody na nasledujúci rok. Okrem počasia, strpčovalo život prvým obyvateľom obce aj zbojníci, ktorí zbíjali najmä na pohraničí a ukrývali sa v hustých horách Babej hory a Pilska. Známu zbojnícku skupinu tej doby viedol Adam Oravčík z Kňažej, ktorý mal

šiestich spoločníkov. Skupina bola ozbrojená ručnicami, šabľami, polhákmi. V lete zbíjali, na zimu sa uchyľovali k príbuzným, alebo sa živili ako furmani.

Obec Polhora sa v daňových súpisoch na prelome 16. a 17. storočia uvádza medzi valaskými dedinami. Na Orave sa v tej dobe nachádzali obce sedliacke, obce valaské, mestečká a v blízkosti Oravského hradu panské majere - Oravský Podzámok, obe Lehoty, panský majer bol i v Krivej. Prvá písomná zmienka o valaskej obci je teda z roku 1588. V roku 1604 spustošená P. Komorovským a v roku 1683 Litovcami. V zamrznutých rokoch 1715 - 1716 odišlo 58 rodín. V roku 1860 otvorili poštový úrad, v roku 1875 postavili parnú pílu, urbár založili v roku 1873. V rokoch 1869 - 1918 na Slanej vode fungovali kúpele. Obyvatelia sa zaoberali drevorubačstvom, ovčiarstvom, dobytkárstvom, obchodom.

Názov obce je odvodený od faktu, že jej chotár sa rozkladal do polovice Babej hory, po hranicu s Poľskom. Zaujímavé sú taktiež názvy lokalít ako Hrádok a Brána, ktoré navodzujú dojem, akoby tu v minulosti mal stáť malý obranný hrádok. Na Hrádku boli nájdené archeologické nálezy z predhistorickej doby: medené dláto a črepy zo starých urien zo staršej a mladšej doby kamennej. Polhoranka sa v minulosti nazývala Slanou riekou od soľných prameňov spod Babej hory. Husté drevo spod Babej hory sa používalo na výrobu huslí. Polhorčania boli známi aj výrobou šindľov a tradičného hudobného nástroja - gájd.

Symboly obce

Symboly obce sú v zapísané v Heraldickom registri Slovenskej republiky pod signatúrou O-2/91.

Erb obce Oravská Polhora

Strieborno-zeleno štiepený štít v hornej dvojtretine so šiestimi smrekmi striedavých farieb (1, 2, 3), dolu prekrytý čiernym kráčajúcim medveďom.

Vlajka obce Oravská Polhora

Zástavu obce Oravská Polhora tvorí sedem pozdĺžnych pruhov striedavo zelený, biely, zelený, čierny, zelený, biely, zelený, pričom vonkajšie pruhy majú dvojitú šírku (t. j. 2/9).

Demografia

Počet obyvateľov obce

S počtom obyvateľov 4 024 (k 31.12.2023) sa Oravská Polhora radí do veľkostnej kategórie obcí v intervale 3 001 až 5000 obyvateľov. Vývoj počtu obyvateľov má vďaka pozitívnemu celkovému prírastku obyvateľstva neustále prevažne rastúci trend, čo môže predstavovať výhodou obce. K 31.12.2022 bolo v obci evidovaných 1962 žien a 2029 mužov. Hustota obyvateľstva ku 31.12.2022 predstavovala 47,22 obyvateľov/km^2.

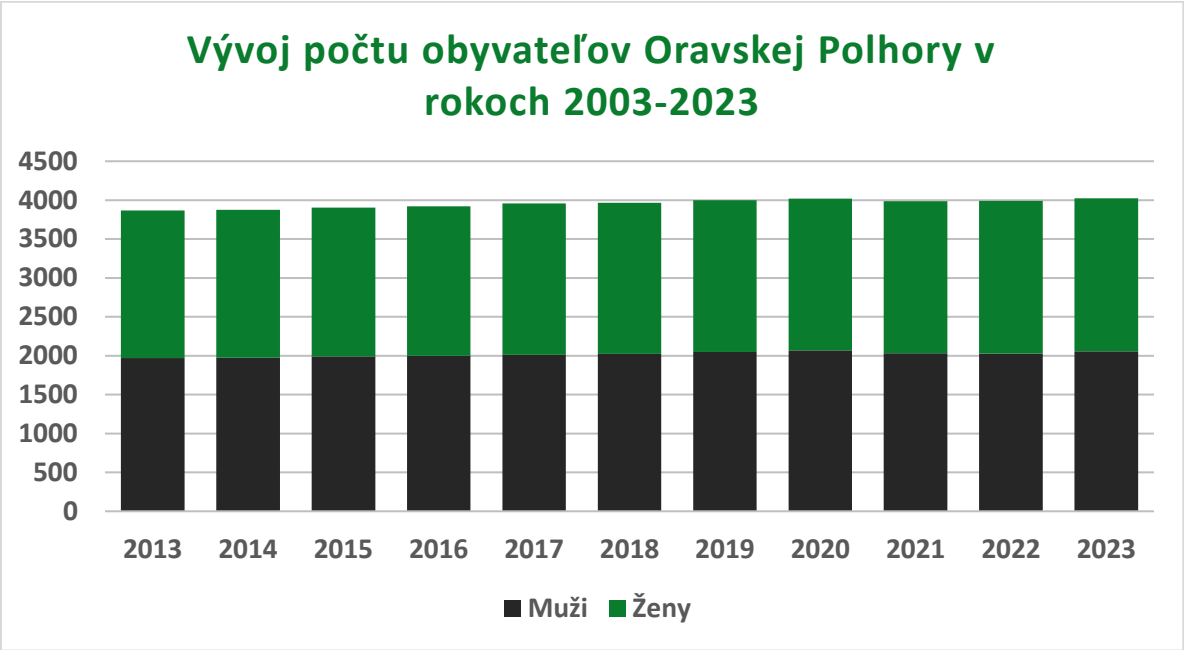

Obr. 2 Vývoj počtu obyvateľov obce Oravská Polhora v rokoch 2013 – 2023.

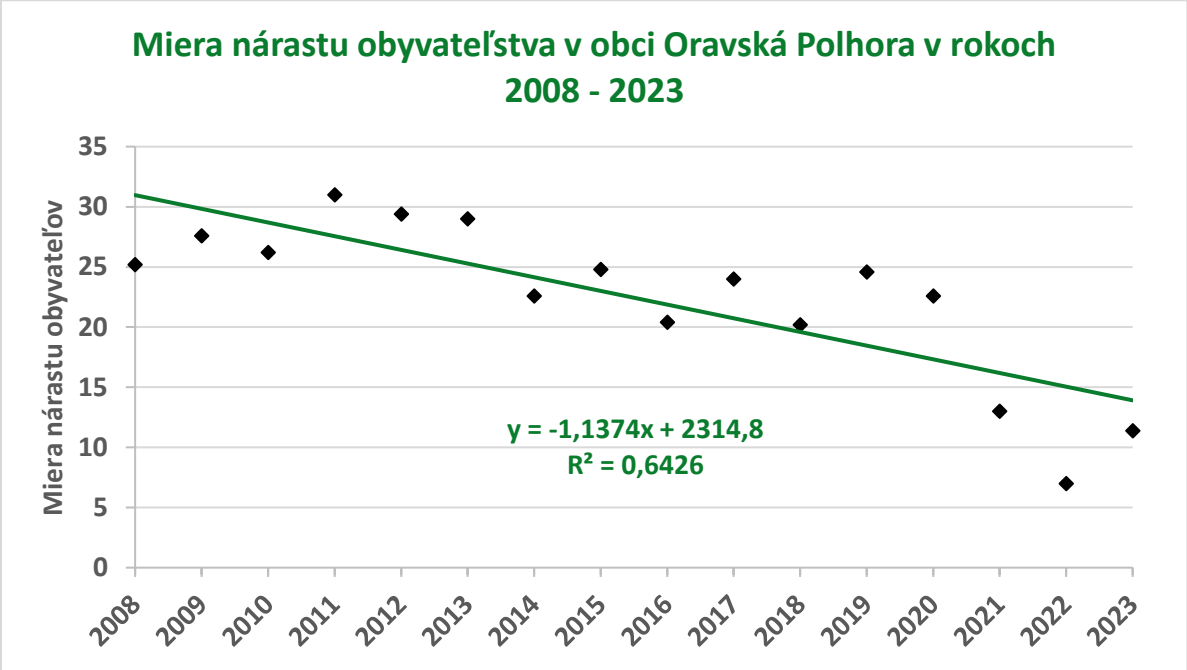

Obr. 3 Miera nárastu obyvateľstva v obci Oravská Polhora v rokoch 2008 – 2023.

Z grafického znázornenia zobrazeného na Obr. 2 je možné usúdiť, že počet obyvateľov obce Oravská Polhora má v sledovanom období prevažne rastúci charakter – od roku 2013 do roku 2023 stúpol o 158 obyvateľov z 3866 na 4024. Miera nárastu počtu obyvateľov (rozdiel počtu obyvateľov medzi dvomi po sebe nasledujúcimi rokmi) má však klesajúcu tendenciu, čo znamená, že nárast počtu obyvateľov sa bude pri aktuálnej situácii spomaľovať. Obr. 3 zobrazuje päťročné spätné priemery (pre rok 2008 za roky 2004 – 2008) miery nárastu obyvateľstva v obci Oravská Polhora a to pre obdobie 2008 až 2023. Pokles je možné popísať lineárnou funkciou so smernicou $k \approx -1{,}14$. Udržanie tejto miery nárastu obyvateľov by znamenala zastavenie nárastu obyvateľstva v roku 2035 na približne 4100 obyvateľoch. Ak by sme vyradili z analýzy jediný v dátach pre počet obyvateľstva zaznamenaný pokles, ku ktorému došlo v roku 2021, smernica lineárnej funkcie by bola na úrovni $k \approx -0{,}53$. To by znamenalo zastavenie nárastu obyvateľov až v roku 2060 s odhadovaným počtom obyvateľov na úrovni 4400. Je dôležité podotknúť nezrovnalosť v dátach medzi celkovým prírastkom za rok 2021 a počtom obyvateľov v roku 2019. Kým celkový prírastok obyvateľstva je kladný (+12), v počte obyvateľov nastáva pokles (-32).

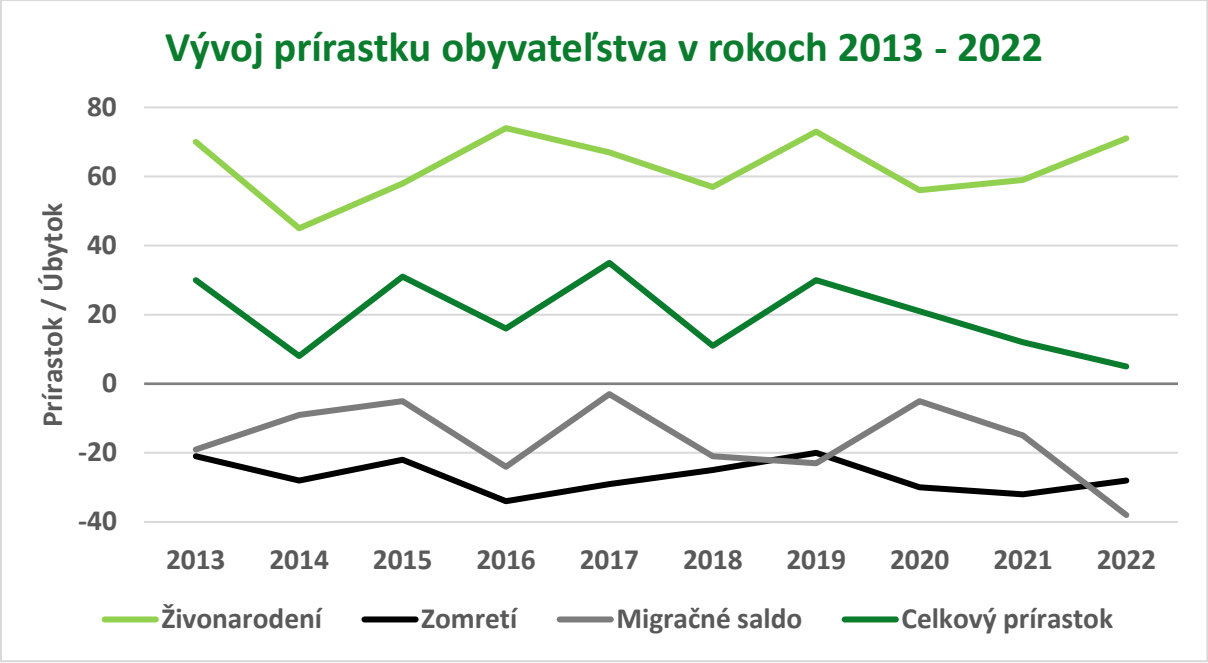

Štruktúra obyvateľov

Veková štruktúra obyvateľstva

Z hľadiska produktivity vekových skupín sa obyvateľstvo rozdeľuje do troch základných skupín:

- predproduktívny vek (0 – 14 rokov),
- produktívny vek (15 – 64rokov),
- poproduktívny vek (65 a viac rokov).

Najviac obyvateľov je zastúpených v skupine produktívneho veku, celkovo 2 706 obyvateľov obce, čo predstavuje 67,8 % z celkového počtu obyvateľov. Nasleduje skupina predproduktívneho veku, s počtom 919 občanov, čo predstavuje 23,0 % všetkých obyvateľov obce. Poslednou zastúpenou skupinou sú obyvatelia v poproduktívnom veku s počtom 366 občanov, čo predstavuje 9,2 % obyvateľov obce Oravská Polhora. Hoci pomer medzi počtom

obyvateľov v predproduktívnom a poproduktívnom veku je rovný približne 2,5, index starnutia vyjadrujúci pomer počtu osôb v poproduktívnom k počtu osôb v predproduktívnom veku má dlhodobo rastúcu tendenciu. Percento počtu obyvateľov v produktívnom a predproduktívnom veku sa za poslednú dekádu výrazne nemenili a udržiavali sa na úrovniach 68 – 69%, resp. 23%, avšak vzhľadom k očakávanému postupnému poklesu v predproduktívnom veku môžeme očakávať v budúcom období aj postupný pokles v produktívnej skupine obyvateľstva

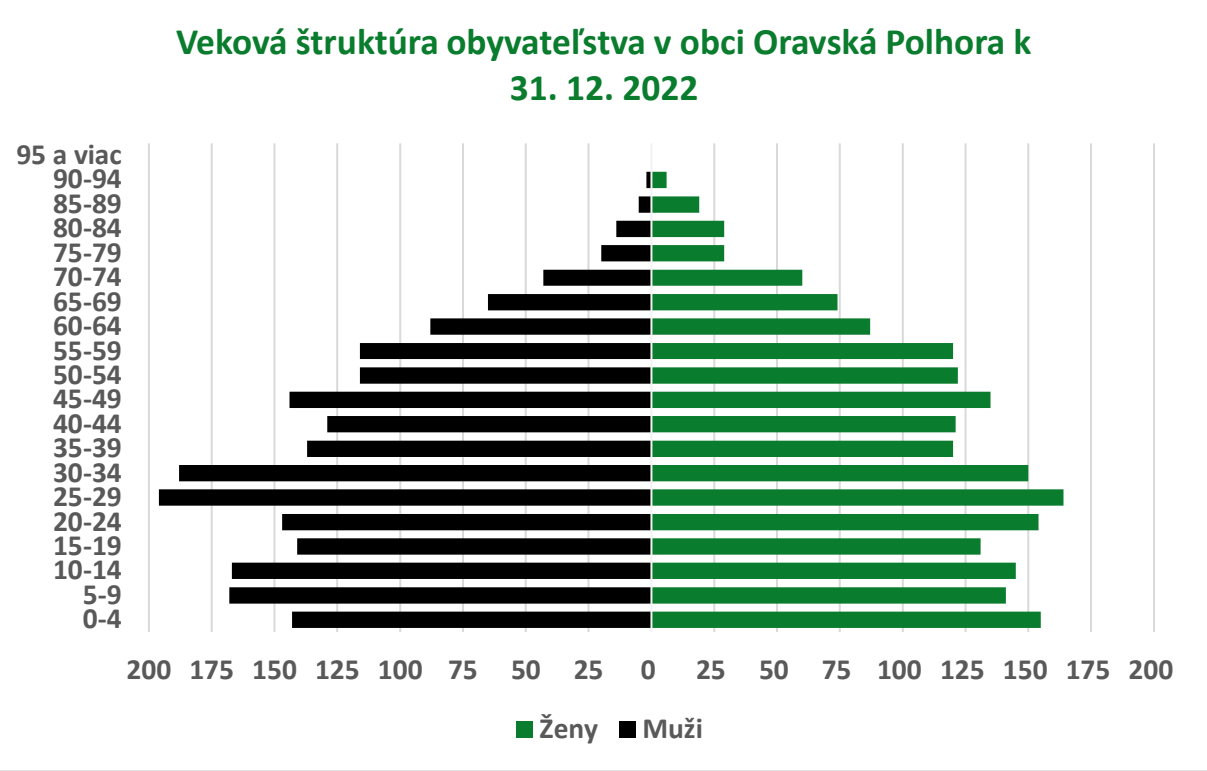

Obr. 4 Populačná pyramída obce Oravská Polhora.

Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva

Úroveň vzdelania obyvateľov priamo ovplyvňuje tvorbu spoločenských hodnôt v obci. Vzdelaní obyvatelia sa aktívnejšie zapájajú do rozvojového procesu nepriamo napr. prostredníctvom záujmových spolkov a združení, ale aj priamo prostredníctvo členstva napr. v obecnom zastupiteľstve, alebo účelových komisiách.

Tab. 2 Počet obyvateľov v obci Oravská Polhora podľa najvyššieho dosiahnutého vzdelania.

Štruktúra obyvateľov obce Oravská Polhora podľa vzdelania k 1.1.2021		
Druh dosiahnutého vzdelania	**abs.**	**%**
bez ukončeného vzdelania - osoby vo veku 0 - 14 rokov	635	15,98
základné vzdelanie	912	22,95
stredné odborné (učňovské) vzdelanie (bez maturity)	952	23,96
úplné stredné vzdelanie (s maturitou)	854	21,49
vyššie odborné vzdelanie	121	3,04
vysokoškolské vzdelanie	442	11,12
bez školského vzdelania – osoby vo veku 15 rokov a viac	8	0,20

nezistené	50	1,26

Z hľadiska vzdelanostnej úrovne je v obci najviac zastúpené obyvateľstvo so stredným odborným (učňovským) vzdelaním (bez maturity) – spolu 23,96 %. Za ním nasledujú obyvatelia so základným vzdelaním spolu 22,95 % a s úplným stredným vzdelaním (s maturitou) spolu 21,49 %. Bez ukončeného vzdelania – osoby vo veku 0-14 rokov tvoria spolu 15,98 %. Vysokoškolské vzdelanie má 11,12 % obyvateľov obce. Naopak vyššie odborné vzdelanie má 3,04 % obyvateľov, pri 1,26 % obyvateľoch nebolo zistené ich vzdelanie a 0,20 % obyvateľov spadá do kategórie bez školského vzdelania – osoby vo veku 15 rokov a viac.

Religiózna štruktúra obyvateľstva

Tab. 3 Počet obyvateľov v obci Oravská Polhora podľa náboženského vyznania.

Štruktúra obyvateľov obce Oravská Polhora podľa náboženského vyznania k 1.1.2021		
Náboženské vyznanie	**abs.**	**%**
Rímskokatolícka cirkev v Slovenskej republike (rímskokatolícke)	3777	95,04
bez náboženského vyznania	106	2,67
Kresťanské zbory na Slovensku	14	0,35
Evanjelická cirkev augsburského vyznania na Slovensku (evanjelické)	10	0,25
Gréckokatolícka cirkev na Slovensku (gréckokatolícke)	7	0,18
Reformovaná kresťanská cirkev na Slovensku (kalvínske)	3	0,08
Pravoslávna cirkev na Slovensku (pravoslávne)	1	0,03
Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia v Slovenskej republike	1	0,03
Evanjelická cirkev metodistická, Slovenská oblasť	1	0,03
Bratská jednota baptistov v Slovenskej republike (baptistické)	1	0,03
Starokatolícka cirkev na Slovensku (starokatolícke)	1	0,03
budhizmus	1	0,03
islam	2	0,05
ostatné a nepresne určené kresťanské cirkvi	1	0,03
pohanstvo a prírodné duchovno	1	0,03
ad hoc hnutia	3	0,08
iné	2	0,05
nezistené	42	1,06

Podľa údajov zo sčítania v roku 2021 z hľadiska náboženského vyznania sa najviac obyvateľov v obci hlási k rímskokatolíckej cirkvi (tvoria 95,04 % obyvateľstva obce). Bez náboženského vyznania je v obci 106 obyvateľov. Ku Kresťanským zborom na Slovensku sa hlási 14 obyvateľov, k evanjelickej cirkvi 10 obyvateľov, ku gréckokatolíckej cirkvi 7 obyvateľov, Pri 42 obyvateľoch obce sa nepodarilo zistiť ich náboženské vyznanie. Počet obyvateľov hlásiacich sa k ostatným vierovyznania je zobrazený v Tab. 3, ich počet nepresahuje v žiadnom prípade viac než 3 obyvateľov a vo väčšine prípadov predstavuje len jedného obyvateľa.

Národnostná štruktúra obyvateľstva

Tab. 4 Počet obyvateľov v obci Oravská Polhora podľa národnosti.

Štruktúra obyvateľov obce Oravská Polhora podľa národnosti k 1.1.2021		
Národnosť	**abs.**	**%**
slovenská	3914	98,49
maďarská	1	0,03
česká	9	0,23
ukrajinská	1	0,03
nemecká	2	0,05
poľská	6	0,15
albánska	1	0,03
nezistená	40	1,01

Z hľadiska národnostného zloženia je obyvateľstvo obce s prevahou slovenskej národnosti. V obci žijú podľa sčítania obyvateľov z roku 2021 občania slovenskej (98,49%), maďarskej (0,03%), českej (0,23%), ukrajinskej (0,03%), nemeckej (nemeckej 0,05%), poľskej (0,15%), albánskej (0,03%) a nezistenej národnosti (1,01%). Najväčšia časť obyvateľstva sa hlásila k slovenskej národnosti, cca 98,49 %, čo naznačuje výraznú jednoliatosť z hľadiska národnosti.

Ekonomika a hospodárstvo

Ekonomickú základňu tvorí súbor odvetví opierajúcich sa o tradičné odvetvia najmä stavebníctva, lesníctva a drevospracujúceho priemyslu ako aj stavebníctva. Dôležitú úlohu pri formovaní ekonomickej štruktúry v minulosti zohrávalo tiež poľnohospodárstvo avšak to je dnes na ústupe. Dynamicky sa rozvíjajúcim odvetvím v obci je v súčasnosti cestovný ruch. Oravská Polhora má v tejto oblasti vytvorené výborné prírodné predpoklady. V oblasti cestovného ruchu je perspektíva ďalšieho rozvoja najmä kúpeľníctva a kongresového turizmu. Väčšina z väčších výrobných a skladových plôch je umiestnená v dvoch priemyselných zónach obce. V priemyselnom parku nachádzajúcom sa v bývalom areáli podniku Drevoindustria Oravská Píla, s.r.o. sa nachádza viac než desať prevádzok a sklad Lesy SR. Druhá priemyselná zóna, nachádzajúca sa v oblasti bývalého družstva je domovom pre približne dvadsať prevádzok. Menšie prevádzky rekreačného, priemyselného, či poľnohospodárskeho typu sú rozptýlené aj vo zvyšných častiach obce. V súčasnosti je v Obchodnom registri zaregistrovaných 114 obchodných spoločností, ktoré majú sídlo v Oravskej Polhore. Veľmi silnú základňu tvoria tiež živnostníci, ktorých je v súčasnosti registrovaných približne 650.

Po ukončení prevádzky v podniku Drevoindustria Oravská Píla, s.r.o. sa žiadna z prevádzok v Oravskej Polhore nestala tak významným zamestnávateľom. Medzi najväčších zamestnávateľov v obci Oravská Polhora patria nasledujúce spoločnosti:

- Mäsovýroba SKURČÁK, s. r. o.
- MECASYS s. r. o.
- PILSKA s. r. o.
- Herplast, s.r.o.

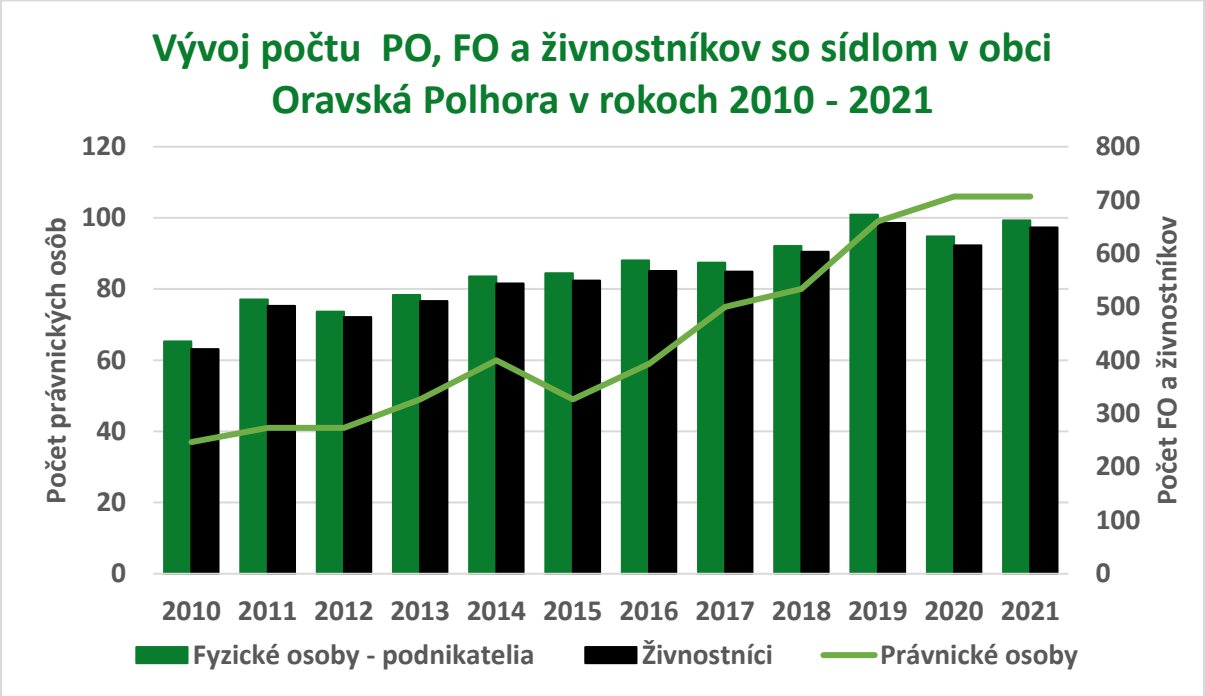

Obr. 5 Vývoj počtu právnických osôb, fyzických osôb – podnikateľov a živnostníkov so sídlom v obci Oravská Polhora v rokoch 2010 – 2021.

Ekonomická aktivita obyvateľstva a miera nezamestnanosti

Ekonomická aktivita

K 31.12. 2021 sa v obci Oravská Polhora nachádzalo spolu 2 706 osôb v produktívnom veku, čo predstavovalo podiel 67,8 % z celkového počtu obyvateľov. Pozitívnym signálom je, že nedochádza k výraznému poklesu absolútneho počtu osôb v predproduktívnom veku, hoci je predpokladaný v najbližších rokoch.

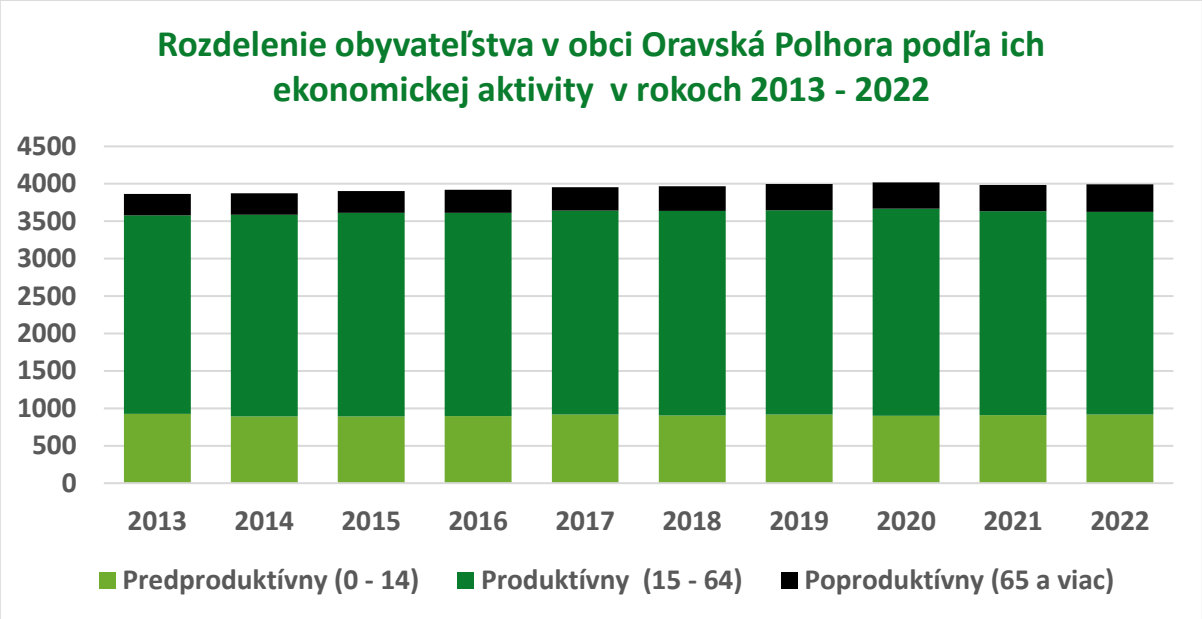

Obr. 6 Vývoj rozdelenia obyvateľstva v obci Oravská Polhora podľa produktivity ich vekových skupín v rokoch 2013 – 2022.

Tab. 5 Vývoj percentuálneho aj absolútneho rozdelenia obyvateľstva v obci Oravská Polhora podľa produktivity ich vekových skupín v rokoch 2013 – 2022.

Počet obyvateľov v jednotlivých produktívnych skupinách v rokoch 2013 - 2022							
Rok	Predproduktívny vek		Produktívny vek		Poproduktívny vek		Spolu
	%	abs.	%	abs.	%	abs.	
2013	24,00	928	68,60	2652	7,40	286	3866
2014	23,05	893	69,49	2692	7,46	289	3874
2015	22,87	893	69,60	2718	7,53	294	3905
2016	22,85	896	69,32	2718	7,83	307	3921
2017	23,15	916	68,93	2727	7,91	313	3956
2018	22,81	905	68,92	2734	8,27	328	3967
2019	22,97	918	68,30	2730	8,73	349	3997
2020	22,45	902	68,87	2767	8,69	349	4018
2021	22,80	909	68,31	2723	8,88	354	3986
2022	23,03	919	67,80	2706	9,17	366	3991

Tab. 6 Počet obyvateľov v obci Oravská Polhora podľa odvetvia ekonomickej činnosti, ktorej sa venovali k 1. 1. 2021.

Štruktúra obyvateľov podľa ekonomickej činnosti		
	abs.	**%**
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	82	4,56
Priemyselná výroba	308	17,13
Dodávka vody; čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov	19	1,06
Stavebníctvo	512	28,48
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	188	10,46
Doprava a skladovanie	67	3,73
Ubytovacie a stravovacie služby	19	1,06
Informácie a komunikácia	9	0,50
Finančné a poisťovacie činnosti	9	0,50
Činnosti v oblasti nehnuteľností	6	0,33
Odborné, vedecké a technické činnosti	51	2,83
Administratívne a podporné služby	51	2,83
Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	44	2,45
Vzdelávanie	120	6,67
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	51	2,84
Umenie, zábava a rekreácia	6	0,33
Ostatné činnosti	25	1,39
Nezistené	231	12,85
Spolu:	**1798**	**100,00**

Najväčší počet pracovníkov z celkového počtu ekonomicky aktívnych osôb v obci Oravská Polhora pracuje v odvetví Stavebníctva (28,48 %), nasleduje odvetvie Priemyselnej výroby (17,13 %) Veľkoobchodu a maloobchodu; opravy motorových vozidiel a motocyklov (10,46 %), Vzdelávania (6,67 %) a Poľnohospodárstva, lesníctva a rybolovu (4,56 %). Zamestnanosť podľa pohlavia je u jednotlivých odvetví rozdielna. V odvetviach ako sú stavebníctvo a priemyselná výroba majú dominantné postavenie muži, okrem vekového rozpätia 45 – 59 rokov, kde priemyselnú výrobu ako svoju ekonomickú činnosť uviedlo 88 žien a len 49 mužov. Naopak v odvetviach ako je vzdelávanie a maloobchod a veľkoobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov majú dominantné postavenie ženy. Najvyšší podiel zamestnaných žien zaznamenávajú odvetvia priemyselnej výroby (144), maloobchodu (121) a vzdelávania (105).

Tab. 7 Počet obyvateľov obce Oravská Polhora podľa zamestnania, ktorému sa k 1. 1. 2021 venovali.

Štruktúra obyvateľov podľa zamestnania		
	abs.	**%**
Príslušníci ozbrojených síl	3	0,26
Zákonodarcovia, riadiaci pracovníci	30	2,58
Špecialisti	209	17,96
Technici a odborní pracovníci	118	10,14
Administratívni pracovníci, úradníci	70	6,02
Pracovníci v službách a obchode	143	12,30
Kvalifikovaní pracovníci v poľnohospodárstve, lesníctve a rybárstve	6	0,52
Kvalifikovaní robotníci a remeselníci	180	15,48
Operátori a montéri strojov a zariadení	177	15,22
Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	84	7,22
Nezistené	143	12,30
Spolu:	**1163**	**100,00**

Tab. 8 Počet obyvateľov obce Oravská Polhora podľa ich ekonomickej aktivity k 1. 1. 2021.

Štruktúra obyvateľov podľa súčasnej ekonomickej aktivity		
	abs.	**%**
pracujúci (okrem dôchodcov)	1596	40,16
pracujúci dôchodca	142	3,57
osoba na materskej dovolenke	24	0,60
osoba na rodičovskej dovolenke	36	0,91
nezamestnaný	139	3,50
žiak strednej školy	204	5,13
študent vysokej školy	117	2,94
osoba v domácnosti	251	6,33
dôchodca	514	12,93
príjemca kapitálových príjmov	3	0,08
žiak základnej školy	523	13,16
dieťa do začatia povinnej školskej dochádzky	394	9,91

iná	5	0,13
nezistené	26	0,65
Spolu:	**3974**	**100,00**

Vývoj nezamestnanosti

Vývoj nezamestnanosti v Oravská Polhora má za posledných 10 rokov klesajúcu tendenciu. Po prudkom náraste nezamestnanosti v dôsledku hospodárskej krízy v rokoch 2008 – 2009 dosiahlo množstvo evidovaných uchádzačov o zamestnanie maximum v roku 2013. Od roku 2013 množstvo uchádzačov o zamestnanie klesalo až do roku 2020, kedy došlo k jeho nárastu v dôsledku pandémie COVID-19. K opätovnému nárastu počtu zamestnaných a znižovaniu miery evidovanej nezamestnanosti došlo už n ďalšom roku. Podobný trend je pozorovaný aj pre ostatné obce okresu Námestovo.

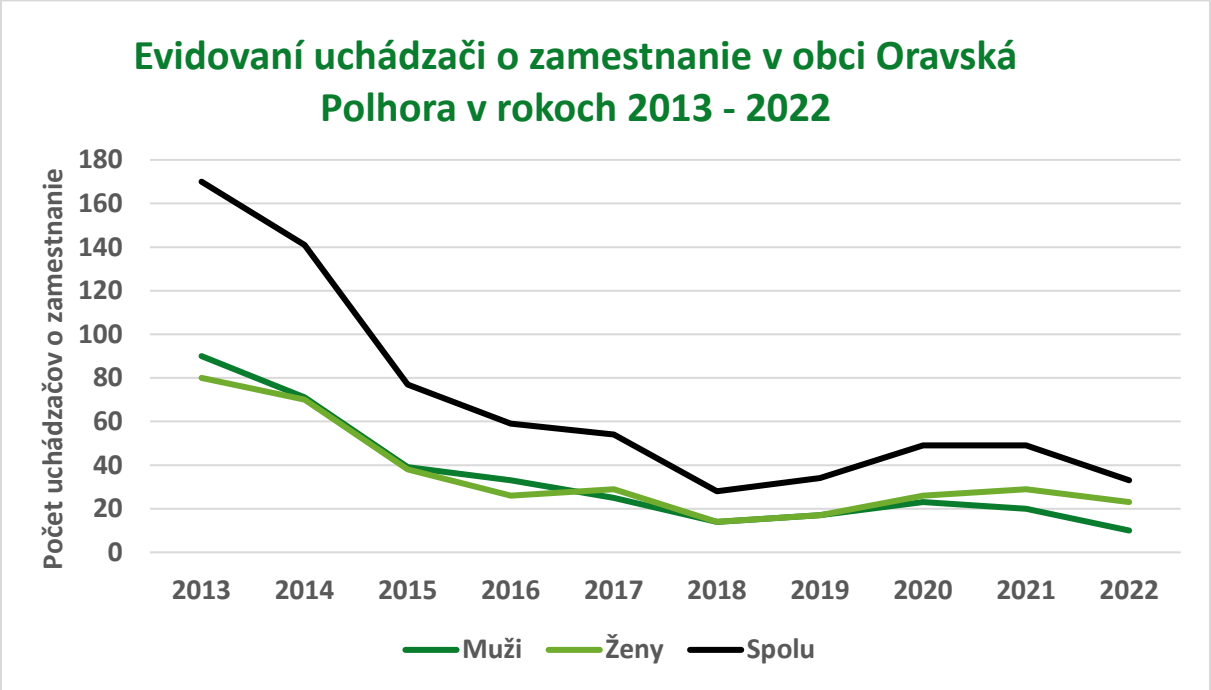

Obr. 7 Vývoj počtu evidovaných uchádzačov o zamestnanie v obci Oravská Polhora v rokoch 2013 – 2022.

Občianska vybavenosť a sociálna infraštruktúra

Školstvo

Školský systém v obci Oravská Polhora tvoria dve samostatné organizácie:

- **Základná škola s Materskou školou 130**

ZŠ s MŠ je právnym subjektom od roku 2002. Vznikla spojením Základnej školy a materskej školy. Jej súčasťou je aj Zariadenie školského stravovania. V školskom roku 2023/2024 navštevuje ZŠ 455 žiakov, ktorí sú rozmiestnení v 22 triedach. Na škole vyučuje 47 pedagogických pracovníkov a pracuje ďalších 16 nepedagogických zamestnancov. Škola má zamestnaného aj špeciálneho pedagóga pre ZŠ a špeciálneho pedagóga pre MŠ. Okrem toho

je v škole zamestnaný sociálny pedagóg a na čiastočný pracovný úväzok aj školský psychológ. MŠ navštevuje 63 detí.

- **Základná škola s materskou školou 481**

ZŠ s MŠ, 130 je právnym subjektom od roku 2002. Vznikla spojením Základnej školy a materskej školy. Jej súčasťou sú: Základná škola 1.-4., Materská škola, Školský klub detí, Zariadenie školského stravovania pri MŠ, Zariadenie školského stravovania pri ZŠ. V školskom roku 2022/2023 navštevuje ZŠ 131 žiakov a MŠ 104 žiakov. V škole vyučuje 21 pedagogických zamestnancov a pracuje 14 nepedagogických zamestnancov.

Tab. 9 Počet žiakov v materských a základných školách zriadených obcou Oravská Polhora v školských rokoch 2014/2015 – 2022/2023.

Počet žiakov v školskom roku										
Škola		**14/15**	**15/16**	**16/17**	**17/18**	**18/19**	**19/20**	**20/21**	**21/22**	**22/23**	**23/24**
ZŠ s MŠ 130	**ZŠ**	373	381	369	367	352	361	366	378	382	392
	MŠ	36	36	39	40	73	81	60	84	62	63
ZŠ s MŠ 481	**ZŠ**	135	134	133	140	139	145	142	126	143	131
	MŠ	70	85	87	103	105	108	107	107	105	104

V obci sa nenachádzajú stredné ani vysoké školy, ani ich elokované pracoviská. Študenti Katedry architektúry Slovenskej technickej univerzity v Bratislave však v roku 2023 strávili niekoľko dní v obci prácou na projektoch a návrhoch pre viacero areálov v obci v rámci uzavretého Memoranda o spolupráci.
Za účelmi mimoškolských aktivít je v obci v priestoroch Európskeho centra gajdošskej kultúry zriadené elokované pracovisko Základnej umeleckej školy Ignáca Kolčáka v Námestove, ktoré ponúka vzdelávanie v hudobnom odbore hry na husliach, klavíri, akordeóne a gitare. Okrem týchto nástrojov sú deti vzdelávané aj v hre na tradičných ľudových nástrojoch ako sú pastierske píšťalky a gajdy.

Zdravotníctvo
Zdravotnícke služby zabezpečuje zdravotné stredisko v susednej obci Rabča a poliklinika v Námestove. V roku 2006 bola v obci zriadená stála stanica rýchlej zdravotnej pomoci, ktorá od roku 2019 sídli v Integrovanom záchrannom centre. Lekárska ambulancia a ani lekáreň v obci zriadená nie sú, ale vzhľadom na neustále rastúci počet obyvateľov je nutné v blízkej budúcnosti zriadiť takéto zariadenia.

Požiarna ochrana
Požiarna zbrojnica je taktiež umiestnená v Integrovanom záchrannom stredisku. V obci je založený Dobrovoľný hasičský zbor s niekoľkými desiatkami členov. Zbor má primerané materiálové vybavenie požiarnej výzbroje a výstroje, ktoré sa priebežne modernizuje a má jednu kanceláriu v Integrovanom záchrannom stredisku, ktorá slúži na schôdze. DHZ disponuje novými, resp. repasovanými hasičskými vozidlami: Iveco Daily, Tatra CAS815.

Pošta
Pošta sa nachádza na prízemí v spojenej budove Kultúrneho domu a Obecného úradu obce Oravská Polhora.

Horská záchranná služba
V priestoroch Integrovaného záchranného centra v obci Oravská Polhora sa nachádzajú taktiež priestory pre HZS z oblastného strediska HZS Západné Tatry. Oravská Polhora je východiskovou obcou pre zásahy v rámci Stredných Beskýd, najmä v oblasti Babej hory a Piľska. Zriadená stanica HZS v rámci Integrovaného Záchranného centra uľahčí a urýchli zásahuschopnosť v tejto oblasti.

Sociálne služby
Sociálnu starostlivosť zabezpečuje obec prostredníctvom niekoľkých opatrovateliek. Okrem týchto opatrovateliek, vykonávajú dobrovoľnú starostlivosť o sociálne odkázaných občanov aj ďalší obyvatelia obce. Dom Charitas sv. Hildegardy z Bingenu vo vedľajšej obci Rabča taktiež plní dôležitú úlohu pri sociálnej starostlivosti.
Obec Oravská Polhora taktiež vlastní bytový dom s 19 bytmi, v ktorých ponúka sociálne ubytovanie, čím umožňuje mladým ako aj sociálne slabším rodinám bývať v primeraných a slušných podmienkach. Sociálne služby vo forme materiálnej aj finančnej pomoci ponúka v možnej miere taktiež Farská charita. Pre zvýšenie kvality sociálnej starostlivosti je aj kvôli narastajúcemu počtu obyvateľstva v poproduktívnom veku potrebné zriadiť priamo v obci, resp. v niektorej z priľahlých obcí domov sociálnych služieb.
So sídlom v obci Oravská Polhora je taktiež zaregistrovaných 24 mimovládnych organizácii (občianskych združení, nadácií,...), ktorých všeobecné ciele je možné zhrnúť do nasledujúcich bodov:

- rozvoj regiónu,
- pomoc a vzdelávanie pre roľníkov,
- zachovanie goralskej kultúry,
- podpora cestovného ruchu,
- rozvoj športu.

Domový a bytový fond
Podľa výsledkov posledného SODB v roku 2021 bolo v obci Oravská Polhora celkovo spolu 1040 domov a 1142 bytov, pričom 93 % bytov sa nachádza v rodinných domoch a 7 % v bytových domoch. Obec vlastnila pri sčítaní v roku 2021 10 bytov a na území obce sa nachádzalo 12 bytových domov. V roku 2022 bol otvorený nový bytový dom vo vlastníctve obce s 19 bytovými jednotkami. Vo vlastníctve obce je od roku 2022. 29 bytov a na území obce Oravská Polhora sa nachádza 13 bytových jednotiek.
Nevyhnutným predpokladom pre ďalšiu výstavbu rodinných a bytových domov je riešenie otázky majetkovo-právneho vysporiadania pozemkov vhodných pre výstavbu. V uplynulom období obec ukončila projekt ROEP a začalo realizovať projekty Jednoduchých pozemkových

úprav, prostredníctvom ktorých dochádza k sceľovaniu pozemkov predovšetkým v lokalitách určených pre individuálnu bytovú výstavbu. V súčasnosti bol začatý projekt JPÚ Zelená dedina.

Technická infraštruktúra

Zásobovanie vodou

V obci Oravská Polhora ponúkajú možnosť zásobovania pitnou vodnou dve spoločnosti OVS, s. r. o. a Polhorské služby, s. r. o., ktoré prevádzkujú vodovody. Nižný koniec obce bol do roku 2020 napájaný aj z vodovodu vedľajšej obce Rabča. Z Vodojemu Borsučie, ktorý má v správe spoločnosť Polhorské služby sú do obce vedené dve potrubia DN 160 a DN 110. Z prvej vetvy sú napájané domy a podniky v obci a z druhého je napájaná len časť „Gajka“, pričom predstavuje možnosť pre vybudovanie druhého zásobovacieho vodojemu v obci. Potrubie DN 160 je na Kostolnej ulici rozdelené na dve potrubia s priemerom DN 110 – jedna je vedená na „Nižný koniec“ a druhá smerom k hlavnej ceste. Vodovod spoločnosti OVS, s.r.o. je vedený z „Nižného konca“ obce potrubím DN 110 a siaha približne len k sídlu podniku Herlplast.

Tab. 10 Počet domov podľa typu vodovodnej prípojky v obci Oravská Polhora k 1. 1. 2021.

Štruktúra domov podľa vodovodnej prípojky		
	abs.	**%**
v dome - z verejnej siete	420	40,38
v dome - vlastná	411	39,52
mimo domu - z verejnej siete	99	9,52
mimo domu vlastná	78	7,50
bez prípojky	25	2,40
nezistený	7	0,67
Spolu:	1040	100,00

Kanalizácia a likvidácia odpadových vôd

V obci je vybudovaná delená kanalizácia pre dažďovú a splaškovú vodu. Dažďová voda je zvádzaná do rieky a splašková voda je odvedená do ČOV Námestovo. Postupne dochádza k rozširovaniu kanalizácie aj do novších oblastí obce (napr. Hviezdoslavová ulica). Ako kanalizačné potrubie je využívané potrubie s rozmerom DN 300. Dažďová kanalizácia by si vyžadovala pozornosť kvôli neodtekaniu dažďovej vody v niektorých miestach cesty, avšak tento problém má nízku prioritu.

Tab. 11 Počet domov podľa typu kanalizačného systému v obci Oravská Polhora k 1. 1. 2021.

Štruktúra domov podľa typu kanalizačného systému		
	abs.	**%**
septik, žumpa	149	14,33
prípojka na kanalizačnú sieť	853	82,02
domáca čistička odpadových vôd	4	0,38
bez kanalizácie	31	2,98

nezistený	3	0,29
Spolu:	1040	100,00

Elektrická energia

Hlavným napájacím uzlom okresu Námestovo je 400/110 kV TR Liptovská Mara, z ktorej po 110 kV vedeniach č. 7205 cez uzol 110 kV Mokraď je privádzaný elektrický výkon vedením č. 7214 do distribučnej TR 110/22 kV Námestovo. Cez k.ú. obce Oravská Polhora nie je vedené žiadne vzdušné elektrické vedenie VVN. Hlavným napájacím uzlom je spomínaná rozvodňa VVN/VN Námestovo 110/22 kV umiestnená pod JZ brehmi Oravskej vodnej nádrže v blízkosti cesty II/520 a Jelenieho potoka.

Obec Oravská Polhora je napojená na elektrickú energiu zo vzdušných VN liniek. Existujúce NN rozvody obce sú prevažne vzdušné, na betónových stĺpoch, napájané z trafostaníc. Rozvody v novších častiach obce sú už umiestňované v zemi v súbehu s ďalšími inžinierskymi sieťami. Domové prípojky sú prevažne vzdušným vedením, čiastočne závesnými káblami, resp. káblovým zvodom. Súčasné rozvody postačujú len pre súčasnú zástavbu. Pre plánovanú výstavbu je potrebné vybudovať nové VN a NN káblové rozvody a príslušné trafostanice.

Zásobovanie plynom

Obec Oravská Polhora v súčasnosti nie je plynofikovaná, a v najbližšom období sa s ňou ani nepočíta. V obci je viacero predajných miest, ktoré umožňujú obyvateľom zakúpiť propan-butanové flaše, ktoré sa užívajú na varenie na plynových šporákoch.

Tab. 12 Počet domov podľa plynovej prípojky v obci Oravská Polhora k 1.1.2021.

Štruktúra domov podľa plynovej prípojky		
	abs.	**%**
áno	12	1,15
nie	1025	98,56
Nezistené	3	0,29
Spolu:	1040	100,00

Obecný rozhlas a verejné osvetlenie

Po stožiaroch NN vedenia sú vedené aj rozvody vonkajšieho mestského osvetlenia a obecného rozhlasu. Nové komunikácie sú osvetľované sústavou vonkajšieho osvetlenia, napojeného zo štyroch samostatných rozvádzačov RVO pri distribučných trafostaniciach prepojených s regulačným systémom obce. Staré stožiarové svietidlá boli modernizované a nahradené úspornejšími LED svietidlami. Verejné osvetlenie absentuje v oblastiach s novovznikajúcimi stavbami. Existujúce rozvody obecného rozhlasu sú totožné s trasou vonkajšieho osvetlenia, hoci v niektorých trasách chýbajú. Napojené sú z rozhlasovej ústredne, ktorá je v budove Obecného úradu.

Doprava

Cestná doprava

Hlavnú dopravnú sieť tvorí cesta I. triedy I/78 Oravský Podzámok – Oravská Polhora, št. hranica, ktorá je zároveň hlavnou spojnicou medzi obcou Oravská Polhora a okresným mestom Námestovom. Na cestu I/78, ktorá prechádza celou obcou v smere sever-juh sa napájajú cesty III. triedy (cesta spájajúca Oravskú Polhoru s obcou Sihelné, ako aj cesta vedúca k lokalite Slaná voda) a taktiež ostatné miestne a účelové komunikácie.

Hromadná doprava

Hromadná doprava osôb je zabezpečovaná v obci autobusmi. Autobusovú dopravu pre obec dnes zabezpečuje ARRIVA Liorbus, a.s. V k.ú. obce je sústredených 8 + 1 autobusových zastávok, kde jedna zastávka je umiestnená pri ZŠ s MŠ na Kúpeľnej ulici a je využívaná len po ukončení vyučovania. Poloha zastávok autobusovej premávky v zastavanom území obce zodpovedá vyhovujúcej vzdialenosti pešej dostupnosti do 500 m. Autobusová zástavka Oravská Polhora, píla je konečnou, resp. nástupnou zastávkou len pre niektoré linky autobusu, čo znamená, že pešia dostupnosť obyvateľov tejto oblasti je zhoršená. V najbližších rokoch bude potrebné riešiť dostupnosť autobusovej dopravy v oblasti “Gajka“, ktorá je od najbližšej zastávky vzdialená aj o viac ako 1000 metrov (v prípade niektorých domov). Viaceré z aktuálnych zastávok vyžadujú rekonštrukciu, či úpravu na stav spĺňajúci terajšie zákonné povinnosti v zmysle platnej STN a EN.

V súčasnosti pri prudkom náraste automobilizácie sa však zvyšuje podiel automobilovej dopravy osôb voči doprave hromadnej.

Statická doprava

Najväčšiu parkovaciu a odstavnú plochu v obci Oravská Polhora predstavuje parkovisko nachádzajúce sa pri Kostole Najsvätejšieho srdca Ježišovho na ulici Jána Pavla II. Kvôli vysokej návštevnosti kostola, domu smútku a cintorínu počas bohoslužieb je veľká parkovacia plocha nevyhnutná. Toto parkovisko je však málo využívané mimo času bohoslužieb.

Parkovanie v centre obce je zabezpečení na parkovacích plochách v blízkosti obecného úradu a priľahlých prevádzok. Kvôli rastúcemu počtu motorových vozidiel je však množstvo parkovacích plôch v blízkosti objektov poskytujúcich verejné služby nepostačujúci. V blízkostí škôl a bytových domov je parkovanie zabezpečené na spevnených plochách a odstavovanie a parkovanie vozidiel pre rodinné domy bude možné na stojiskách umiestnených na vlastných pozemkoch, v garážach alebo na spevnených plochách pod prístreškom alebo bez prístrešku.

Železničná doprava

Železničná sieť v obci nie je vybudovaná. Najbližšia možnosť železničnej dopravy je v meste Tvrdošín vzdialenom 30 km.

Cyklistická komunikácia

Cyklistické pásy nie sú vedené pozdĺž cesty I/78 alebo ostatných spevnených komunikáciách pre motorové vozidlá prechádzajúcich obcou Oravská Polhora. V rámci rekreačnej cyklistiky bolo vybudovaných niekoľko desiatok kilometrov cyklotrás vedúcich po cestách či lesoch

v katastrálnom území obce. Vybudovanie súvislej cyklotrasy vedúcej cez obec mimo hlavnej komunikácie I/78 je často kladenou požiadavkou. Časť takejto komunikácie už bola vybudovaná pri rieke Polhoranka. Územný plán počíta s prepojením obcí Oravská Polhora a Rabča cez cyklotrasu.

Komunikácie pre chodcov

Popri ceste I/78 je vybudovaný bezpečný chodník na jednej strane cesty v úseku od začiatku obce až po autobusovú zastávku Oravská Polhora, rázcestie k štátnej hranici. Časť chodníku v oblasti medzi Obecným úradom a kostolom si vyžaduje rekonštrukciu, kvôli nevyhovujúcemu stavu. Chodníky na vedľajších komunikáciách nie sú vybudované s výnimkou Kúpeľnej ulice a ulice Mila Urbana z dôvodu prítomnosti škôl a škôlok. Neprítomnosť chodníka popri ceste I/78 v úseku medzi rázcestím k štátnej hranici a oblasťou „Gajka“ by si taktiež vyžadovala pozornosť.

Životné prostredie, odpadové hospodárstvo

Geomorfologické a klimatické podmienky

Masív Babej hory z geologického hľadiska patrí vonkajšiemu flyšovému oblúku západokarpatskej sústavy. Stratigraficky je z najväčšej časti starotreťohorného veku a bol sformovaný v sávskej fáze alpínskeho vrásnenia na rozhraní paleogénu a neogénu. V štvrtohorách bolo územie zasiahnuté ľadovcami, takže dnešnú podobu dostalo až po ústupe ľadovca.

Celá oblasť patrí k tzv. magurskému flyšu, tektonickej jednotke bystrickej, ktorá je zastúpená v spodnom oddiele vrstvami solánskzmi a belovežskými, vo vrchnom oddiele zlínskymi. Najväčšiu plochu v území zaberajú zlínske vrstvy, ktoré sú prevažne ílovcovité, len ojedinele sa v nich nachádzajú niekoľko metrov mocné pásma s prevahou pieskovca. Ílovce sú niekoľko metrov mocné, na odkryvoch sú zväčša tvrdé. Pieskovce sú jemne až stredne zrnité. Solánske vrstvy predstavujú vo všeobecnosti pieskovcový vývoj spodného oddielu paleogénu a sú zastúpené pieskovcami babiahoského typu. Pieskovce sú zväčša jemné až stredné, zriedkavejšie aj hrubo zrnité, šedé, vápnité.

Dnešný reliéf Babej hory bol v podstate vymodelovaný činnosťou ľadovcov, ktoré dosahovali pri prvom zaľadnení až do výšky 1050 m. Podľa Sawického (1913) bolo na severnej strane Babej hory až sedem ľadovcov, na južnej len jeden. Celková plocha, ktorá bola pokrytá ľadovcom bola 10,5 kilometrov štvorcových.

Horský masív Babej hory už svojou geografickou polohou a reliéfom dáva podmienky zvláštnej klíme. Územie Oravskej Polhory leží v chladnej oblasti. Najchladnejším mesiacom je január s priemernými teplotami vzduchu -6 až -7 stupňov Celzia, pričom ortuť teplomera mnohokrát klesne aj na -25 až -28 stupňov. Najteplejšie obdobie júl-august má priemerné teploty 14 stupňov Celzia.

Oblasť Oravskej Polhory je veľmi bohatá na zrážky. Priemerný ročný úhrn zrážok dosahuje na Vrchole Babej hory okolo 1400 mm a ani v obci neklesá pod 1000 mm. V ročnom rozdelení najviac zrážok spadne v letných mesiacoch jún - august, a to hlavne vďaka výdatným búrkam. Najmenej zrážok spadne v mesiacoch december - apríl, a to zväčša vo forme snehu. Hoci

snehová pokrývka v zime býva často prerušovaná vpádmi teplejšieho vzduchu a odmäkom, predsa trvá priemerne päť mesiacov. Priemer maximálnej snehovej pokrývky sa v závislosti od nadmorskej výšky pohybuje od 80-180 cm.

Hydrografické pomery

Riečnu sústavu Oravskej Polhory predstavuje rieka Polhoranka, ako hlavný tok, ktorá sa spolu so prítokmi vlieva do Oravskej priehrady. V minulosti bola rieka využívaná na splavovanie dreva.

Pre Oravskú Polhoru sú významné z podpovrchových vôd pravé naftové solanky. Prameň solanky (slanej vody) obsahuje značné množstvo železitých, jódových, brómových a lítiových solí. Predstavuje jeden z najviac mineralizovaných prameňov na Slovensku. Kvalita liečivej slanej vody bola mnohými odborníkmi prirovnávaná k svetoznámym liečivým vodám vo Florencii, alebo Karlových varoch.

Pedologické podmienky

Pôdne pomery sú rozmanité v závislosti od polohy a nadmorskej výšky. Rozhodujúci význam na pôdotvorné procesy má v rovinatom a mierne zvlnenom reliéfe voda. Z pôdnych druhov sa tu vyskytujú najmä ťažšie hlinité pôdy a ľahšie piesočnato-hlinité pôdy. Najrozšírenejším pôdotvorným substrátom sú flyšové bridlice a pieskovce. Na pôdotvornom substráte sa vyvinuli prevažne kambizeme rôznych podtypov (75,4%). Významnejšie sú zastúpené pseudogleje, gleje, rendziny, podzoly a fluvizeme. Vo vyšších nadmorských výškach s vrchovinovým až hornatinovým typom reliéfu sa vyskytujú kyslé variety kambizemí – kambizeme modálne. Nepriepustný flyšovy podklad podmienil na mnohých miestach vznik organozemí, na ktoré sa viažu rašelinné biotopy charakteru vrchovísk, slatinných rašelín alebo prechodných rašelín.

Flóra

Geologicko - geomorfologické pomery, klíma tejto časti Karpát a v nemalej miere i činnosť človeka (pasenie), vplývali na vývin vegetácie. S narastajúcou nadmorskou výškou sa mení početnosť i druhové zastúpenie rastlín. V podraste lesov sú hojne zastúpené papradiny, okrem iných aj papradka alpínska (*Athyrium alpestre*) a na hlbokých, humusovitejších pôdach mačucha cesnačkovitá (*Ade noslyles alliariae*), iskiernik prilbicolistý platanolistý (*Ranunculus conititolius ssp. platanitolius*), štiavec áronolistý (*Rumex arifoitus*) a iné.

Nad hornou hranicou lesa - ktorá je tu vplyvom pastierskej činnosti v minulosti znížená na kótu 1020 m n m. - je vyvinutý subalpínsky a alpínsky stupeň. V subalpínskom stupni (pásmo kosodreviny)sa okrem tohto druhu nachádza i vzácny druh dreviny Juniperus kana. V podraste nachádzame spoločenstvá so psicou tuhou (*Nardus slricla*), ďalej čučoriedku obyčajnú (*Vaccinum myrtillus*), brusnicu obyčajnú (*Vaccinum vitisidea*), podbelicu alpínsku (*Homogyne alpina*), starčeka subalpínskeho (*Senecio subalpinus*) a iné.

Alpínsky stupeň na Babej hore reprezentujú psicové spoločenstvá, ktoré majú výrazne zastúpenie plavúnika alpínskeho (*Piphasiathum alpinum*). Psicové porasty zostupujú miestami až do subalpínskeho stupňa na plochy po zničenej kosodrevine.

V pásme kosodreviny a v pásme subalpínskeho stupňa nachádzame vzácne a chránené druhy rastlín. Z nich spomenieme aspoň poniklec biely (*Pulsatilla alba*), vŕbu bylinnú (*Salix herbacea*), štiavik dvojbliznový (*Oxyria digyna*), veroniku bezlistnú (*Veronica aphylla*), horec bodkovaný (*Gentiana punctata*), očianku tatranskú (*Euphrasia tatrae*), rožec vlnatý (*Cerastium lanalom*), sitinu trojzárezovú (*Juncus trifidus*), ostricu tmavu (*Carex auata*), plavúň alpínsky (*Lycopodium alpinum*), jastrabník alpinsky (*Hierac alpinum*), veternica narcisokvetá (*Anemo rcisitlora*), lomikameň vždyzelený (*Saxilraga aizodes*), a iné. Endemitom Babej hory je rožec alpinsky babiohorský (*Cerastium alpinum ssp. babiogonnse*). Mnohé z týchto druhov sa vyskytujú len na poľskej strane. Na hrebeni Babej hory sú vyvinuté porasty asociácie *Deschampsic-Luzuletum* s typickými druhmi: *Avenellaflexuosa*, *Luzula alpino-pilosa subsp. obscura*, *Potentilla aurea* a iné.

Na vývoj a zastúpenie jednotlivých rastlinných druhov v subalpínskom stupni veľmi negatívne vplývalo pasenie hospodárskych zvierat v minulosti. V dôsledku tejto činnosti došlo tu okrem vypaľovania a klčovania kosodreviny - aj k rozšíreniu nepôvodných, druhotných-ruderálnych spoločenstiev. Na týchto prehnojených miestach sa vyskytujú vysokobylinné spoločenstvá samého zväzu *Rumicion alpini*. Charakteristické je tu prevládanie štiavu alpinskeho (*Rumex alpinum*), ku ktorému sa pridružuje žihľava dvojdomá (*Ortica dioica*), hviezdica hájna (*Stellaria nemorum*), pšeno rozložité (*Milium effusum*), a timotejka alpínska (*Phleum alpínum*). Stopy po pasení sú ešte aj dnes zreteľné napr. v oblasti Šťavín.

Okrem pasenia na vývoj rastlinstva negatívne vplýva aj trhanie, vyrývanie, iné formy ničenia vegetácie. Nežiadúce je i pošliapavanie vegetačného krytu. Túto devastáciu podporuje pohyb návštevníkov prírody mimo vyznačených turistických chodníkov, ich skracovanie nesvedomitými turistami, resp. iná činnosť mimo turistických objektov.

Fauna

Pri živočíchoch podobne ako pri rastlinstve - a zväčša v závislosti od neho pozorujeme vertikálnu zonálnosť, pričom zastúpenie jednotlivých druhov živočíchov vo vegetačných stupňoch je voľnejšie. Stupňom lesa sa končí rozšírenie veľkej časti druhov, ktoré patria k rozličným skupinám živočíšstva.

Z obojživelníkov v tomto vegetačnom stupni v oblasti Babej hory žije napr. ropucha obyčajná (*Bufo bufo*), kunka žltohnedá (*Bombina variegala*), skokan hnedý (*Rana temporaria*), mlok karpatský (*hiturus ontandoni*), mlok vrchovský (*Triturus alpestris*). Z plazov je to jašterica živorodá (*Lacerta vivipara*), jašterica obyčajná (*Lacerta agilis*), slepúch tmavý (*Anguis fragilis*), užovka obyčajná (*Natrix natrix*) a vretenica obyčajná (*Vipera berus*) a iné.

Z vtákov sú pre stupeň lesa charakteristické spevavce, z nich spomenieme: pinku obyčajnú (*Fringilla coelebe*), kôrovníka dlhoprstého (*Certhia familiaria*), sýkorku čiernohlavú (*Parus montas*), sýkorku chochlatú (*Parus cristatus*), sýkorku uhliarku (*Parus cristatus*), stehlíka čížavého (*Carduelis spinus*), králika zlatohlavého (*Regulus regulus*), hýľa obyčajného (*Pyrrhula pyrrhula*), z ďatľov tesárika čierneho (*Dryocopus martius*), ďatľa veľkého (*Dendrocopus major*) a iné. Ďalej tu žije oriešok obyčajný, drozd trskotavý (*Turdus viscivorus*), drozd plavý (*Turdusphillos*) a i. Z kurovitých vtákov sa v tejto oblasti vyskytuje hlucháň obyčajný a jariabok hôrny, kým tetrov obyčajný sa viac zdržuje na lesných lúkach a čistinkách a zalieta i na miesta nad hornou hranicou lesa.

Nad hornou hranicou lesa sa objavujú už len prevažne svojrázne horské, resp. vysokohorské druhy. Z vtákov sú to napríklad ľabtuška vrchovská, vrchárka červenkatá a iné. Ale prenikajú sem aj druhy z nižších polôh, napr.: sokol lastovičiar, sokol myšiar, dážďovník obyčajný, žltochvost domový, trasochvost biely apod. Z cicavcov krt obyčajný, piskor obyčajný, piskor malý, hrdziak hôrny, za potravou tiež hranostaj obyčajný, lasica obyčajná, ako aj niektoré ďalšie druhy.

Chránené územia

Oblasť Babej hory a Pilska s jej pomerne zachovanými prírodnými hodnotami bola už oddávna cieľom mnohých vedcov i milovníkov prírody. Snahy o zachovanie týchto hodnôt viedli kompetentné štátne orgány k vyhláseniu lokalít s najväčšou koncentráciou týchto hodnôt za chránené. V okolí Oravskej Polhory sa nachádzajú nasledovné chránené územia a ich časti: Štátna prírodná rezervácia Babia hora, ktorá bola vyhlásená za chránenú už v roku 1926 a patrí medzi najstaršie prírodné rezervácie Slovenska. V roku 1974 bolo pôvodné územie rozšírené – vznikla Štátna prírodná rezervácia Babia hora o rozlohe 530 ha. Na rezerváciu v Poľsku nadväzuje Babiagórsky Park Narodowy, vyhlásený v roku 1954 na ploche 1703 ha. Ďalším významným maloplošným chráneným územím je Štátna prírodná rezervácia Pilsko s rozlohou 809 ha.

Najkrajšie a najcennejšie rašeliniskové spoločenstvá tejto oblasti sú chránené v Štátnej prírodnej rezervácii Tisovnica nachádzajúcej sa v severnej časti katastra obce. V Chránenej prírodnej pamiatke Hviezdoslavova aleja sú na ploche 9,25 ha chránené krajinársky hodnotné skupiny stromov okolo starej lesnej cesty zo Slanej Vody k horárni Roveň ako pamiatka na účinkovanie P. O. Hviezdoslava na tomto území.

V roku 1979 bola Ministerstvom kultúry SR vyhlásená Chránená krajinná oblasť (CHKO) Horná Orava, ktorá má rozlohu 70 332 ha. Územie CHKO je členené na 4 oblasti s odstupňovanými prírodnými hodnotami a tým aj intenzitou a formou ochrany. Podoblasť stupňa I. ako najhodnotnejšieho územia zasahuje do okolia Oravskej Polhory s celkom Pilsko-Babia hora.

Vymedzenie plôch vyžadujúcich zvýšenú ochranu

V oblasti Oravská Polhora sa nachádzajú nasledovné územia ochrany prírody, ktoré si vyžadujú zvýšenú ochranu:

Európske chránené územia

Celé územie katastra pokrýva chránené vtáčie územie Horná Orava, ktorá je jedným z troch najvýznamnejších území na Slovensku pre hniezdenie druhov kuvik vrabčí (*Glaucidium passerinum*), chriašteľ poľný (*Crex crex*), ďateľ trojprstý (*Picoides tridactylus*), tetrov hlucháň (*Tetrao urogallus*), tetrov hôľniak (*Tetrao tetrix*), orol krikľavý (*Aquila pomarina*), bocian biely (*Ciconia ciconia*), bocian čierny (*Ciconia nigra*), jedným z piatich pre hniezdenie kalužiaka červenonohého (*Tringa totanus*) a pravidelne tu hniezdi viac ako 1% národnej populácie druhov strakoš červenochrbtý (*Lanius collurio*), jariabok hôrny (*Bonasa bonasia*), kuvik kapcavý (*Aegolius funereus*), ďateľ čierny (*Dryocopus martius*), žlna siva (*Picus canus*), rybárik riečny (*Alcedo atthis*), lelek lesný (*Caprimulgus europaeus*), výr skalný (*Bubo bubo*), sova dlhochvostá (*Strix uralensis*), chriašteľ bodkovaný (*Porzana porzana*), orol skalný (*Aquila*

chrysaetos), chriašteľ malý (*Porzana parva*), prepelica poľná (*Coturnix coturnix*), žltochvost lesný (*Phoenicurus phoenicurus*) a strakoš sivý (*Lanius excubitor*), včelár lesný (*Pernis apivorus*) a rybár riečny (*Sterna hirundo*).
Na území katastra sa nachádzajú aj tri lokality NATURA 2000:

- **Rašeliniská Oravských Beskýd**
  Územie je vyhlásené z dôvodu ochrany biotopov európskeho významu: Aktívne vrchoviská, prechodné rašeliniská a trasoviská, brezové, borovicové a smrekové lesy na rašeliniskách a druhov európskeho významu: vrchovka alpínska (*Tozzia carpathica*), mlok karpatský (*Triturus montandoni*) a kunka žltobruchá (*Bombina variegata*).
- **Babia hora**
  Územie je vyhlásené z dôvodu ochrany biotopov európskeho významu: horské smrekové lesy, nesprístupnené jaskynné útvary, silikátové skalné sutiny v montánnom až alpínskom stupni, prechodne rašeliniská a trasoviská, kvetnate vysokohorské a horské psicové porasty na silikátovom substráte, kosodrevina, vresoviska a spoločenstva kríčkov v subalpínskom a alpínskom stupni a druhov európskeho významu: prilbica tuha moravská (*Aconitum firmum subsp. moravicum*), mlok karpatský (*Triturus montandoni*), hraboš tatranský (*Microtus tatricus*), medveď hnedý (*Ursus arctos*), rys ostrovid (*Lynx lynx*) a vlk dravý (*Canis lupus*).
- **Slaná voda**
  Územie je vyhlásené z dôvodu ochrany biotopov európskeho významu: lužné vŕbovo-topoľové a jelšové lesy, Brezove, borovicové a smrekové lesy na rašeliniskách, slatiny s vysokým obsahom báz, prechodne rašeliniská a trasoviská a druhov európskeho významu: vrchovka alpínska (*Tozzia carpathica*), mlok karpatský (*Triturus montandoni*) a kunka žltobruchá (*Bombina variegata*).

Územná ochrana prírody
Územie katastra obce Oravská Polhora obsahuje vyhlásené chránené územie prírody - Chránenú krajinnú oblasť Horná Orava, v členení podľa zákona o ochrane prírody a krajiny č. 543/2002 Z.z na zóny A, B, C, D so stupňami ochrany prírody 5, 4, 3, 2.

- **Druhová ochrana**
  Chránené druhy rastlín aj živočíchov možno nájsť na viacerých miestach katastra. Pre ich ochranu je dôležitá osveta príslušných orgánov ako aj vzdelanostná úroveň obyvateľstva. Zo živočíchov možno pripomenúť, že väčšina druhov vtákov je chránená, vyskytujú sa tu aj chránené obojživelníky, plazy a cicavce, hmyz a iné skupiny fauny. Výskyt chránených rastlín je potrebne podrobnejšie preskúmať, predpoklad výskytu je zvýšený na plochách podmáčaných a mokradných lokalít.
- **Ochrana drevín**
  V rámci katastra sa nenachádzajú chránené stromy ako kategória zákona o ochrane prírody a krajiny. Platí tu ale všeobecná ochrana drevín rastúcich mimo les dosahujúcich potrebné parametre, ktorá vyplýva takisto z uvedeného zákona.

Odpadové hospodárstvo

Obec zabezpečuje zber a nakladanie s komunálnymi a drobnými stavebnými odpadmi v súlade s ustanovením § 81 zákona o odpadoch prostredníctvom spoločnosti Polhorské služby, s.r.o. Zber, prepravu a ďalšie nakladanie s komunálnymi odpadmi vrátane triedených zložiek komunálneho odpadu zabezpečuje obec prostredníctvom oprávnených zmluvných partnerov. Zber triedených zložiek komunálneho odpadu je zabezpečovaný v prípade plastov v domácnostiach zberom do žltých vriec poskytovaných obecným úradom a zbieraných spoločnosťou Polhorské služby, s.r.o. Sklo, kovy a papier je možné vyseparovať do veľkokapacitných kontajnerov rozmiestnených po obci. V bývalom areáli podniku Drevoindustria Oravská Píla je zriadený Zberný dvor, na ktorý môžu občania prinášať viaceré druhy separovateľných odpadov aj nebezpečných odpadov na dočasné uloženie, prípadne ich doseparovanie. Biologicky rozložiteľný komunálny odpad je riešený formou domácich kompostárni, avšak dve kompostárne s kapacitou 100 t sú prístupné obyvateľstvu ako súčasť Zberného dvora. Kompostárne sú využívané primárne v rámci čistiacich prác iniciovaných obecným úradom, avšak vyžadujú si pozornosť, aby mohli plnohodnotne plniť svoj účel.

Za problém je možné pokladať nízku vytriedenosť vo veľkokapacitných kontajneroch, ktoré sú ťažko ustrážiteľné. Napriek osvete a viacerým možnostiam odovzdávania odpadov sa v obci ešte stále vyskytujú čierne skládky. Poplatok za komunálny odpad je v obci stanovovaný na osobu a nie na množstvo odovzdaného odpadu, čo nemotivuje k znižovaniu množstva odpadov. Napriek tomu, že Zberný dvor má byť využívaný len fyzickými osobami, opakovane ho využívajú aj podnikatelia, ktorí by s odpadmi zo svojej podnikateľskej činnosti mali nakladať na svoje náklady.

Tab. 13 Množstvo vyzbieraných odpadov podľa jednotlivých druhov v rokoch 2020 – 2023. (Odpady uvedené v spojených položkách boli odovzdané oddelene, spojené boli len kvôli prehľadnosti.)

Množstvo odpadov [t]					
Katalógové číslo odpadu	**Názov zložky komunálnych odpadov**	**2023**	**2022**	**2021**	**2020**
20 01 01	Papier a lepenka		8,58	16,73	15,56
20 01 02	Sklo		91,43	90,35	106,60
20 01 39	Plasty		63,48	73,52	59,20
20 01 04	Obaly z kovu		0,90	2,30	1,32
20 01 03	Viacvrstvové kombinované materiály na báze lepenky (kompozity na báze lepenky)		5,46	7,04	4,70
20 01 35, 20 01 36	Vyradené elektrické a elektronické zariadenia iné ako uvedené v 20 01 21 a 20 01 23, resp. 20 01 35		17,53	22,87	28,69
20 01 33	Batérie a akumulátory uvedené v 16 06 01, 16 06 02, alebo 16 06 03 a netriedené batérie a akumulátory		4,33	0,01	0,03

	obsahujúce tieto batérie - Zberný dvor Oravská Polhora				
20 01 33	Batérie a akumulátory uvedené v 16 06 01, 16 06 02, alebo 16 06 03 a netriedené batérie a akumulátory obsahujúce tieto batérie - Odovzdané mimo Oravskej Polhory		4,15	4,08	3,43
20 01 40 (01 - 07)	Kovy - Zberný dvor Oravská Polhora		0,00	0,00	0,00
20 01 40 (01 - 07)	Kovy - Mimo Oravskej Polhory		165,93	177,94	224,18
20 03 08	Drobný stavebný odpad		32,00	49,60	51,50
20 02 01	Biologicky rozložiteľný odpad		197,40	98,80	98,90
20 01 10	Šatstvo		0,00	1,32	1,20
20 03 01	Zmesový komunálny odpad		668,26	682,28	655,29
Miera vytriedenia [%]			**44,39**	**40,36**	**47,60**

Kultúra, šport, cestovný ruch

Kultúra

Kultúra obce je spätá najmä s tradíciou gajdošstva a gajdošskej muziky. Gajdoši z Oravskej Polhory boli a sú známymi v celej Európe. Pokračovateľmi týchto tradícií sú viaceré gajdošské ľudové skupiny. Aj cirkev je významným tvorcom kultúry v obci. Dokazuje to aj množstvo obyvateľov združených v rôznych cirkevných spoločenstvách a kluboch ako sú: Združenie Mariánskej mládeže, Ružencové spoločenstvá, štyri spevácke zbory (detský, mládežnícky, dospelý a rodinný) a Farská charita.

Na administratívnom území obce Oravská Polhora sa nachádzajú nasledovné nehnuteľné národné kultúrne pamiatky:

- Kríž s korpusom na podstavci – ktorý zahŕňa dva pamiatkové objekty:
  - Podstavec s reliéfom (podstavec Márie Magdalény)
  - Kríž s korpusom (socha Krista na kríži)
- Hviezdoslavova hájovňa na Podvrší - ktorá zahŕňa dva pamiatkové objekty:
  - Horáreň pamätná (rodný dom Mila Urbana)
  - Tabuľa pamätná

Medzi významné osobnosti obce Oravská Polhora sa radia:

- Páter Emanuel Jozef Cubinek – kazateľ, náboženský spisovateľ, básnik a prekladateľ (* 13. 5. 1913, + 30. 12. 1965)
- Valéria Tyrolová – športovkyňa, dva krát získala 3. miesto na Majstrovstvách sveta v basketbale žien v rokoch 1957 a 1959, dva krát získala 3. miesto na majstrovstvách Európy (1958 a 1960). (*18. 8. 1936, + 28. 3. 1987)

- Anna Rusnáková – osobnosť tradičnej kultúry v speve goralských piesní (*1936, +1993)
- Jozef Zboroň – hudobník, výrobca gájd, účinkoval ako sólista SĽUK-u, cechmajster gajdošského cechu (*30. 8. 1921 ,+ 26. 3. 2011)

Kultúrna infraštruktúra

Dom kultúry – náplňou Domu kultúry je organizovanie kultúrnych, spoločenských, ale aj športových podujatí pre občanov mesta. Usporadúvajú sa tu divadelné predstavenia, medzinárodné podujatie Gajdovačka, koncerty, plesy, schôdze a ďalšie spoločenské podujatia. Dom kultúry je vďaka svojej kapacite využívaný pravidelne aj na organizáciu svadieb.

Európske centrum gajdošskej kultúry – vzniklo ako prostriedok pre zachovanie a pestovanie tradičnej gajdoškej a goralskej kultúry. V jeho priestoroch sa nachádzajú múzeum svetových a slovenských gájd, dielňa na výrobu gájd a tradičných pastierskych hudobných nástrojov, malá koncertná sála, učebne, galéria a priestor na vybudovanie obecnej knižnice. Jeho priestory sa využívajú na rôzne kultúrne a spoločenské podujatia prezentujúce tradičnú gajdošskú kultúru. Učebne sú využívané ZUŠ na vyučovanie hry na hudobné nástroje.

Obecná knižnica – v súčasnosti obecná knižnica nefunguje, kvôli nízkej vybavenosti knižným fondom. Priestor je vybavený počítačom so zakúpeným internetovým knižničným rozhraním, tlačiarňou a čítačkou čiarových kódov. V knižnici sa nachádza už vyše 1000 kníh prevažne duchovného zamerania. V priestoroch knižnice sa nachádza taktiež voľne prístupný počítač s internetom dostupný pre návštevníkov.

Kultúrno-športový areál – súčasťou tohto areálu je priestor na obecné udalosti ako sú Polhorské kultúrne leto, Vianočné trhy, Goralský festival zabíjačkových špecialít a ďalšie. Areál prešiel rekonštrukciou elektrických obvodov avšak pôvodný šindľový prístrešok by si vyžadoval opravu.

Šport

Obyvatelia obce Oravská Polhora sa venujú širokej palete individuálnych ako aj tímových športov. Okrem toho obec ponúka ďalšie možnosti telovýchovných aktivít. Športová činnosť v obci sa sústreďuje predovšetkým na futbal, halový futbal, hokej, florbal, hokejbal, volejbal a basketbal. Individuálne športové aktivity zahŕňanú atletiku, cyklistiku, beh, posilňovanie, lezenie či v zime bežkovanie, lyžovanie a otužovanie. Aktuálne najpopulárnejším športom je už dlhodobo futbal.

Športová infraštruktúra

Obec ponúka široké spektrum športových hál, ihrísk, či areálov, medzi najdôležitejšie patria:

- Futbalové ihrisko – nachádza sa v Kultúrno-športovom areáli a využíva sa na futbalové zápasy, tréningy a ďalšie športové, či spoločenské aktivity.
- Hala Valérie Tyrolovej – kryté multifunkčné ihrisko vhodné na halový futbal, volejbal, hokejbal, basketbal, tenis, atď.
- Telocvičňa ZŠ s MŠ 130 – prístupná na prenájom verejnosti mimo vyučovania.

- Atletický areál ZŠ s MŠ 130 – voľne prístupný areál s futbalovým ihriskom a bežeckou dráhou vhodný viaceré atletické disciplíny.
- Lyžiarsky vlek Hrubjak – ľahká až stredne náročná zjazdovka je vhodná na rekreačné lyžovanie a lyžiarske kurzy.
- Bežkárska dráha – obec každoročne v prípade vhodných snehových podmienok upravuje voľne dostupnú niekoľko kilometrovú bežkársku dráhu.
- Otužilecký areál – areál vybudovaný v časti "Sekulka", vybavený prezliekacími kabínkami a mólom.
- Ľadový stĺp – využívaný na tréning HZS.
- V. N. Gym – moderná posilňovňa.
- Pumptrack – ihrisko vhodné pre cyklistov, korčuliarov a skateboardistov.

Ihriská a športové areály sú sústredné na „Dolnom konci" obce alebo v jej centre, absentujú však na „Vyšnom konci", tu sa však nachádza otužilecký areál a bežkárska dráha.

Cestovný ruch

Obec Oravská Polhora je najsevernejšiou obcou Slovenska. Jej obyvatelia sa radia medzi etnografickú skupinu Beskydských goralov a goralská kultúra je dodnes živá. Obec vyniká aj unikátnou gajdošskou a pastierskou kultúrou. Atrakciou pre návštevníkov môže byť Gajdošská izba, či Európske centrum gajdošskej kultúry, ktoré slúži aj ako múzeum gájd. Gajdy a gajdošská kultúra boli aj vďaka aktivitám obce v roku 2015 zapísané do zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva Slovenska a neskôr sveta – UNESCO.

Oravská Polhora je obklopená tretím najvyšším pohorím na Slovensku - Oravskými Beskydami a najvyšším vrchom Beskýd - Babou horou (1 725 m n. m.). Patrí medzi najstaršie obce Polhorskej kotliny, je zaznamenaná na mapke z roku 1550. Oravská Polhora je rozložená pozdĺž starodávnej obchodnej cesty.

Prírodným dedičstvom je komplex pralesov, ako aj jodobrómové pramene známe ako kúpele Slaná Voda. Oravská Polhora má svoje vlastné lyžiarske stredisko a nachádza sa v nej i hraničný prechod Oravská Polhora - Korbielow s ťahom na Żywiec a Bielsko-Bialu.

Turisticky zaujímavé body

Farský kostol, lurdská kaplnka a socha Jána Pavla II. - základný kameň kostola bol posvätený v roku 1969, výstavba skončila v roku 1971. Je zasvätený Božskému srdcu Ježišovmu. Priestor pred kostolom tvorí námestie Jána Pavla II. s jeho sochou. Pri kostole sa nachádza aj kaplnka s lurdskou jaskyňou.

Babia Hora - je dominantou Hornej Oravy a symbolom Chránenej krajinnej oblasti Horná Orava a Babiohorského národného parku na poľskej strane. Jej masív má tvar písmena "V". Pozostáva z vrcholov Malej Babej hory a Babej hory, ktorými prechádza poľsko-slovenská hranica.

Modralová – je to najsevernejší bod Slovenská a je naň možné zísť turistickým chodník z Veľkej aj Malej Babej hory. Neďaleko vrchu Modralová sa nachádza stále stanové mestečko.

Jódobromový prameň slanej vody - Oravskú Polhoru v minulosti vo svete preslávila liečivá voda. Liečivé účinky slanej jódobrómovej vody sa využívali na liečenie kožných, ženských, vnútorných chorôb a katarov horných dýchacích ciest. V súčasnosti sa slaná voda využíva iba ojedinele.

Rašeliniská - v katastrálnom území obce Oravská Polhora sa nachádza hneď niekoľko rašelinísk, ktoré sú chránené rôznym stupňom ochrany. Priamo v obci môžme nájsť rašelinisko Polhorská Píla. Jedným z najzachovalejších na Slovenku je rašelinisko Slaná voda s rozlohou 108ha. Severne od obce sa rozprestiera rašelinisko Tisovnica.

Hviezdoslavova Hájovňa - mohutná zrubová konštrukcia viacpriestorového domu. Zriadené múzeum epického diela P. O. Hviezdoslava - Hájnikova žena so stálou expozíciou Mila Urbana.

Lyžiarske stredisko - je umiestnené uprostred obce. V stredisku je 5 lyžiarskych vlekov, zjazdové trate ľahkej až stredne ťažkej náročnosti a snowpark. Stredisko prevádzkuje lyžiarsku a snowboardovú školu.

Inhalatórium slanej vody – neďaleko lyžiarskeho strediska sa nachádza taktiež aj inhalatórium na slanú vodu, kde dochádza k neustálemu odparovaniu liečivej jódobrómovej vody z prameňa.

Európske centrum gajdošskej kultúry – v centre sa nachádza múzeum svetových a slovenských gájd, dielňa na výrobu gájd a tradičných pastierskych hudobných nástrojov, malá koncertná sála, učebne, galéria a priestor na vybudovanie obecnej knižnice. Návštevníkom je možné odprezentovať tradičnú gajdošskú a goralskú kultúru.

V obci pôsobí široká sieť súkromných ubytovacích zariadení. Nedostatkom však je malé množstvo stravovacích zariadení.

Samospráva

Obec Oravská Polhora sa v súlade so zákonom SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení stala samostatným subjektom s vlastnými kompetenciami a príjmami.

Orgány obce
Základnými výkonnými orgánmi obce Oravská Polhora sú:
- obecné zastupiteľstvo,
- starosta obce.

Obecný úrad sídli na ulici Hlavná 454/400, 029 47 Oravská Polhora

Starosta obce
Starosta obce je predstaviteľom a najvyšším orgánom obce Oravská Polhora. Je štatutárnym zástupcom obce v majetkoprávnych, pracovnoprávnych vzťahoch obce a v administratívnoprávnych vzťahoch je správnym orgánom. Funkcia starostu je verejnou

funkciou, do ktorej je zvolený na štvorročné funkčné obdobie a končí zložením sľubu novozvoleného starostu.

Obecné zastupiteľstvo

Obecné zastupiteľstvo je zastupiteľský zbor obce zložený z poslancov volených v priamych voľbách obyvateľmi obce na štvorročné funkčné obdobie, totožné s funkčným obdobím starostu. Počet poslancov na príslušné volebné obdobie sa určuje podľa počtu obyvateľov obce. Obecné zastupiteľstvo pozostáva z 10 poslancov. Orgánmi obecného zastupiteľstva sú komisie a iné orgány zriaďované obecným zastupiteľstvom podľa zákona.

Komisie obecného zastupiteľstva

Obecné zastupiteľstvo môže zriaďovať komisie ako svoje stále alebo dočasne poradné, iniciatívne a kontrolné orgány. Jednotlivé komisie sú zložené z poslancov a ďalších osôb zvolených obecným zastupiteľstvom. Zloženie a úlohy komisií vymedzuje obecné zastupiteľstvo. V obci Oravská Polhora existujú štyri komisie občianskych samospráv (volebné obdobie 2022 – 2026):

- Komisia na ochranu verejného záujmu
- Komisia pre kultúru, šport a cestovný ruch
- Komisia pre sociálne veci, rodinu, školstvo a zdravotníctvo
- Komisia pre investície, rozpočet, rozvoj obce a životné prostredie

Rozpočet obce

Rozpočet obce je základným nástrojom financovania a regulovania činnosti samosprávy pri plnení úloh vyplývajúcich zo zákona a pri realizovaní svojich rozvojových plánov. Najväčší podiel na celkových príjmoch bežného rozpočtu obce predstavuje daň z príjmov fyzických osôb a daň z nehnuteľností.

Tab. 14 Hospodárenie obce Oravská Polhora za rok 2022.

Indikátory	Obec Oravská Polhora	Priemer obcí
Hlavné indikátory		
Celkový dlh	7,5%	11,2%
Dlhová služba	22,7%	3,9%
Bilancia bežného účtu	15,7%	7,6%
Záväzky po lehote splatnosti v pomere k bežným príjmom	0,0%	0,2%
Záväzky neuhradené 60 a viac dní po lehote splatnosti k bežným príjmom	0,0%	0,1%
Indikátory na obyvateľa		
Základná bilancia na obyvateľa	-22 €	-29 €
Celkový dlh na obyvateľa	73 €	110 €
Čistý majetok na obyvateľa	3 000 €	2 660 €
Výsledok hospodárenia za bežné účtovné obdobie na obyvateľa	152 €	32 €

Ostatné indikátory		
Základná bilancia na obyvateľa	-1,7%	-3,0%
Intenzita investovania	17,9%	10,9%
Čistý majetok	308,6%	321,4%
Okamžitá likvidita	97,4%	271,9%
Pohotová likvidita	128,7%	298,2%
Úvery od ŠFRB v pomere k príjmom	14,1%	20,5%
Záväzky a pohľadávky		
Záväzky po lehote splatnosti	0 €	
Záväzky neuhradené 60 a viac dní po lehote splatnosti	0 €	
Krátkodobé pohľadávky	87 432 €	
Dlhodobé záväzky	588 070 €	
Krátkodobé záväzky	279 127 €	

Celkové finančné zdravie – Výborné finančné zdravie (5,4 z max 6).

SWOT analýza

SWOT analýza predstavuje komplexný pohľad na situáciu v meste vyjadrenú prostredníctvom jej štyroch zložiek: ***silné stránky*** (**S**trenghts), ***slabé stránky*** (**W**eaknes), ***príležitosti*** (**O**pportunities) a ***ohrozenia*** (**T**hreats). Na základe tejto analýzy možno presne definovať najvhodnejšie ciele, ktoré by zužitkovali najvýraznejšie predpoklady a pozitívne rozvojové impulzy a eliminovali problémy a prípadné riziká. Pomáha tiež identifikovať prioritné oblasti, na rozvoj ktorých sa treba orientovať. Faktory rozvoja mesta môžu mať pozitívny (silné stránky, príležitosti) resp. negatívny charakter (slabé stránky, ohrozenia).

SWOT analýza obce Oravská Polhora je členená do troch oblastí, ktoré sa neskôr preklápajú

Hospodárstvo, infraštruktúra, inovácie a spolupráca

Školstvo, zdravotníctvo, sociálne služby, bývanie a voľný čas

Životné prostredie, verejné priestranstvá, obnoviteľné zdroje a odpadové hospodárstvo

do rozvojových politík obce:

1. **Hospodárstvo, infraštruktúra, inovácie a spolupráca**

Silné stránky	Slabé stránky
Technická infraštruktúra: • Vybudovaná kanalizácia, vodovodná sieť a ostatné komunikačné siete • Uskutočnená čiastočná rekonštrukcia chodníka pre chodcov vedúceho popri ceste I/78. • Obec pokrytá optickou sieťou • Dobrá dostupnosť jednotlivých lokalít obce **Cestovný ruch:** • prírodné danosti obce a regiónu v zimnom i letnom období • množstvo atraktívnych lokalít a miest • doplňujúce služby, rozmanitosť aktivít • Babia hora, Pilsko, najsevernejších bod SR (Modralová) • Hraničný prechod Oravská Polhora - Korbielów **Inovácie, elektronizácia a činnosť OcÚ:** • Záujem obce o modernizáciu a rozširovanie hardvérových a softvérových riešení uľahčujúcich život obyvateľov a návštevníkov • Prítomnosť malých a stredných firiem, veľký počet živnostníkov s dostatočným potenciálom pre zavádzanie inovácií do výroby • Existencia dvoch malých priemyselných parkov **Podnikateľské prostredie:** • Diverzifikovaná podnikateľská štruktúra • Silné zastúpenie podnikov využívajúcich prírodný potenciál územia – drevospracujúci priemysel	**Technická infraštruktúra:** • Nevyhovujúci technický stav miestnych komunikácií a chodníkov • Nedostatok parkovacích miest v blízkosti verejných objektov, centre obce • Nevyhovujúci technický stav mostov a lávok • Nedostatočná úroveň využívania energie z obnoviteľných zdrojov • Nedostatok zariadení na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov **Cestovný ruch:** • nedostatok doplnkových aktivít pre voľný čas • nedostatok ubytovacích kapacít • slabá dostupnosť niektorých turisticky atraktívnych miest • obmedzenia vyplývajúce z prítomnosti rôznych stupňov ochrany • nedostatočná spolupráca medzi subjektmi pôsobiacimi v obci a regióne **Inovácie, elektronizácia a činnosť OcÚ:** • Nedostatočne vybudovaná sieť informačných KIOSKOv a verejne dostupných miest s pokrytím vysokorýchlostného internetu • Nedostatočné pokrytie verejných priestranstiev kamerovým systémom • Pomalé zavádzanie elektronizácie služieb obecného úradu

- Pracovitosť a zručnosti obyvateľstva
- Tradícia v oblasti stavebníctva, strojárenského, odevného a elektrotechnického priemyslu, drevospracujúcej výroby
- Relatívne nízka mzdová náročnosť
- Zachovaný vzťah obyvateľstva k poľnohospodárstvu drobnochovateľstvu a záhradkárstvu

Kultúra:
- Aktívna činnosť miestnych spolkov a združení v oblasti kultúry
- Existencia kultúrnych objektov (Európske centrum gajdošskej kultúry, izba regionálnych tradícií, objekty na odparovanie a sušenie soli, ako pozostatok bývalých Polhorských kúpeľov)
- Činnosť umeleckej školy priamo v obci
- Realizácia množstva projektov zameraných na vzdelávanie v oblasti kutlúry
- Aktívni ľudia pracujúci v oblasti kultúry
- Množstvo kultúrno-spoločenských a osvetových podujatí počas roka.

Partnerská spolupráca:
- Viacročná medzinárodná partnerská spolupráca na úrovni samospráv
- Členstvo mesta vo viacerých organizáciách a združeniach
- Realizácia množstva projektov partnerskej spolupráce predovšetkým s partnermi z Poľska a Českej republiky

- Nedostatočné využívanie výsledkov vedy a výskumu pri zavádzaní do výrobnej praxe
- Nezáujem firiem hlavne v tradičných odvetviach o zavádzanie inovácií do výroby
- Nízka úroveň elektromobility pri zabezpečovaní verejných služieb

Podnikateľské prostredie:
- Nedostatok malých a stredných podnikateľov v oblasti výroby
- Slabé ekonomické zázemie regiónu
- Komplikované vlastnícke vzťahy obmedzujúce priestorové rozširovanie výroby
- Nízka kúpyschopnosť obyvateľstva
- Absencia strategického investora v obci
- Vzdialenosť od veľkých priemyselných centier
- Nedostatočne vybudovaná infraštruktúra

Kultúra:
- Nedostatočná úroveň technického vybavenia a kapacity kultúrneho domu
- Nízky záujem obyvateľov o tradičnú kultúru

Partnerská spolupráca:
- Nižšia zapojenosť organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti obce do medzinárodnej spolupráce

Príležitosti	Ohrozenia
Technická infraštruktúra: • Zlepšenie dostupnosti celej obce ako aj jej lokalít budovaním a skvalitňovaním cestného spojenia so štátnou cestou I/78 • Zlepšovanie dostupnosti a zvyšovanie bezpečnosti budovaním a obnovou miestnych komunikácií a chodníkov vrátane budovania a modernizácie lávok a mostov • Budovanie siete cyklotrás v rámci obce a v jej okolí – podpora nemotorovej dopravy • Rozširovanie parkovacích plôch, predovšetkým v blízkosti verejných budov, v blízkosti centra obce a v ostatných lokalitách. • Rozširovanie inžinierskych sietí predovšetkým v súvislosti s realizáciu projektov JPÚ, v lokalitách určených na domovú a bytovú výstavbu • Rozvoj infraštruktúry elektromobility • Zvyšovanie bezpečnosti verejných priestranstiev rozširovaním siete bezpečnostných kamier,	**Technická infraštruktúra:** • Nedostatok financií na realizáciu investične náročných zámerov budovania a rozvoja infraštruktúry najmä chýbajúce možnosti financovania z prostriedkov EÚ takéhoto typu projektov • Oneskorené sprístupňovanie nových dátových služieb • Nesúhlas obyvateľov obce s rozvojovými zámermi v jednotlivých oblastiach najmä pri budovaní infraštruktúry **Cestovný ruch:** • Pokles návštevnosti obce/regiónu predovšetkým návštevníkov Poľska • Ďalšie budovanie turistických zariadení v susedných regiónoch Liptov, Kysuce – strata záujmu turistov o návštevu Hornej Oravy • Podcenenie rozvoja doplnkových služieb

rozhlasu a moderných bezpečnostných systémov.

Cestovný ruch:
- Možnosť rozvoja vidieckej agroturistiky
- Vybudovanie siete cyklotrás, predovšetkým okolo rieky Polhoranka vedúcej až k Oravskej Priehrade a pod Babiu horu.
- Zlepšenie propagácie obce a jej atraktivít
- Vytvorenie ponuky produktových balíkov cestovného ruchu využívajúcich danosti obce a regiónu pre rozvoj cestovného ruchu
- Budovanie náučných chodníkov
- Využitie tradičnej goralskej kultúry a gajdošskej kultúry – spev, tance, nárečie, remeslá na rozvoj cestovného ruchu

Inovácie, elektronizácia a činnosť OcÚ:
- Ďalšia modernizácia IKT na úrovni obecného úradu a jeho organizácií
- Rozširovanie siete hotspotov na verejných priestranstvách
- Postupný prechod na elektronickú verejnú správu
- Zlepšovanie materiálno-technického vybavenia obecného úradu a jeho organizácií, vrátane obnovy a modernizácie vozového a technického parku
- Rozširovanie vozového parku obecného úradu a jeho inštitúcií o elektromobily

Podnikateľské prostredie:
- Úspešné stavebné firmy ako potencionálny zdroj nových pracovných miest
- Rozvoj firiem s vyššou pridanou hodnotou
- Využitie geografického postavenia vedľa cestného ťahu na Poľsko
- Rozvoj firiem zameraných na služby
- Rozvoj nových podnikateľských aktivít v prepojení, kooperácii s prihraničnou oblasťou Poľska
- Rozvoj turizmu
- Vytvoriť ponuku priestorov a pozemkov pre rozvoj podnikateľských subjektov
- Spolupráca s podnikmi pri zabezpečovaní komunálnych služieb

Kultúra:
- Zlepšovanie podmienok pre rozvoj kultúrno-poznávacieho turizmu

Partnerská spolupráca:
- Ďalší rozvoj medzinárodnej spolupráce – hlavne so susedným Poľskom a Českom
- Nezhody vlastníkov – problémy s usporiadaním vlastníckych práv k pozemkom vhodným na investície do zariadení cestovného ruchu

Inovácie, elektronizácia a činnosť OcÚ:
- Veľká dynamika vo vývoji IKT technológií
- Nedostatočná podpora štátu do oblastí vedy, výskumu a inovácií
- Nedostatočná kvalita ľudských zdrojov schopných zavádzať a využívať inovácie a elektronizáciu na všetkých úrovniach riadenia

Podnikateľské prostredie:
- Nedostatočná podpora malého a stredného podnikania zo strany štátu
- Vysoká administratívna zaťaženosť
- Nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily pre priemysel
- Extrémne zvyšovanie cien energií a nedostatočná pomoc zo strany štátu
- Pokračujúci odchod mladých ľudí z regiónu za prácou, podnikaním
- Nestabilné právne a daňové podmienky
- Zhoršujúca sa situácia na globálnych trhoch

Kultúra:
- Nedostatočný záujem obyvateľov zapájať sa do kultúrnych aktivít organizovaných obcou a spolkami a združeniami pôsobiacimi v obci v oblasti kultúry
- Konkurencia medzi mestami a obcami (napr. pri organizovaní kultúrnych podujatí)

Partnerská spolupráca:
- Obmedzenie podporných programov a grantov posilňujúcich partnerskú spoluprácu
- Prehlbujúce sa krízy v rámci EÚ.

• Zapájanie ďalších organizácií / inštitúcií pôsobiacich na území mesta do realizácie projektov spolupráce	

2. **Školstvo, zdravotníctvo, sociálne služby, bývanie a voľný čas**

Silné stránky	Slabé stránky
Školstvo: • Objekty základných škôl a materských škôl prešli čiastočnou rekonštrukciou • Kvalita vzdelávacieho procesu a dosahovanie dobrých výsledkov žiakov a študentov • „Dobré meno“ škôl v rámci regiónu • Vysoká zapojenosť školy do projektových aktivít • Rozvíjajúca sa medzinárodná spolupráca škôl • Dobré športové zázemie pre žiakov **Sociálne služby a zdravotníctvo:** • Zavedená opatrovateľská služba • Využívanie aktívnych opatrení trhu práce na úrovni mesta a jeho organizácií • Existencia aktívnej organizácie seniorov • Aktívna činnosť neziskových organizácií (vrátane cirkvi) pri zabezpečovaní sociálnych a komunitných služieb • Prevádzkovanie sociálneho podniku • Prítomnosť stanice rýchlej zdravotnej služby v obci **Ľudské zdroje:** • Vysoký počet narodených v porovnaní s ostatnými regiónmi Slovenska • Zatiaľ postačujúca veľkosť skupiny produktívneho obyvateľstva • Kvalifikovaná pracovná sila • Mladé obyvateľstvo • Dostatok odborníkov v stavbárčine, pre prácu v lese, s drevom, doprave **Rodina, deti a mládež:** • Pretrvávajúce silné rodinné väzby • Tradičný pohľad na rodinu • Existencia spolkov, organizácií, neformálnych skupín venujúcich sa deťom a mládeži • Existencia Koncepcie práce s mládežou **Bytová politika:** • Pretrvávajúci vysoký záujem o výstavbu rodinných domov • Realizácia projektov JPÚ s cieľom sprístupniť pozemky pre IBV	**Školstvo:** • Nedostatok kapacít školských zariadení • Nedostatočná úroveň vybavenia učební vyhovujúcim školským vybavením a technikou • Nedostatok kapacít pre šport a oddych detí v rámci vyučovania i mimo neho • Nedostatočná úroveň starostlivosti a správy o športoviská • Nedostatok odborných učební a moderného didaktického vybavenia škôl **Sociálne služby a zdravotníctvo:** • Chýbajúce zdravotné stredisko • Chýbajúca lekáreň • Chýbajúce zariadenie poskytujúce komunitné sociálne služby – denný stacionár, domov seniorov a pod. • Nedostatočná úroveň debarierizácie verejných objektov a priestranstiev • Absentujúce zariadenie poskytujúce sociálne služby (vrátane núdzového bývania) v prípade vzniku krízových situácií v rodinách **Ľudské zdroje:** • Starnúca populácia a zvyšujúci sa podiel poproduktívneho obyvateľstva – postupné kopírovanie trendu starnutia populácie v rámci Slovenska • Vyšší podiel dlhodobo nezamestnaných • Nízka kúpyschopnosť obyvateľstva **Rodina, deti a mládež:** • Nedostatočné podmienky pre realizáciu aktivít pre deti a mládež • Nedostatok atraktívnych programov a služieb pre rodiny s deťmi a mladých • Nedostatočný záujem detí a mládeže o aktívne trávenie voľného času **Bytová politika:** • Nedostatok pozemkov vo vlastníctve obce pre možnú výstavbu bytových domov • Nedostatok bytov • Chýbajúce obchodné kapacity a nedostatok služieb

• Značný podiel verejných investícií určených do výstavby infraštruktúry pre potreby rozvoja IBV. **Šport, turistika a voľný čas:** • Prevádzkovanie multifunkčných ihrísk, športovísk, športovej haly • Činnosť miestnych športových klubov a oddielov	**Šport, turistika a voľný čas:** • Nedostatočné využívanie územia / absencia zariadení pre zimné športy (cestovný ruch) aj v nadväznosti na možné kultúrne podujatia mimo letnú sezónu • Technický stav niektorých športovísk • Nevyhovujúci stav športového areálu futbalového ihriska • Chýbajúce športoviská pre moderné, adrenalínové športy
Príležitosti	**Ohrozenia**
Školstvo: • Zvyšovanie kvality materiálno-technického vybavenia školských zariadení hlavne v oblasti prírodných a technických vied • Modernizácia a rozširovanie špeciálnych učební • Modernizácia objektov školských zariadení vrátane ich vnútorných priestorov a vybavenia • Podpora posilňovania spolupráce škôl • Ďalšia modernizácia a rekonštrukcia jestvujúcich športovísk a zariadení pre aktívne trávenie voľného času **Sociálne služby a zdravotníctvo:** • Výstavba nového zdravotného strediska s polyfunkčným charakterom • Vytvorenie ponuky zariadenia sociálnych služieb poskytujúceho komunitné sociálne služby prioritne pre seniorov a osoby ohrozené sociálnym vylúčením • Dlhodobé využívanie aktívnych opatrení trhu práce pri tvorbe pracovných miest pre uchádzačov o zamestnanie, vrátane zamestnávania znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie • Podporovať spätnú integráciu pre občanov v poproduktívnom veku do života • Podpora rozširovania poradenských služieb a informovanosti pre obyvateľov v oblasti poskytovania sociálnych služieb **Ľudské zdroje:** • Vytváraním podmienok pre rozvoj bytovej výstavby (IBV) a nájomného bývania dosiahnuť udržateľný rast počtu obyvateľov obce • Vytváranie nových pracovných príležitostí • Zintenzívnenie spolupráce s výrobnými podnikmi v oblasti zamestnávania znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie **Rodina, deti a mládež:** • Zvýšenie angažovanosti mladých v rozvojových aktivitách, pri vytváraní vlastných priestorov pre ďalšie aktivity	**Školstvo:** • Odliv kvalifikovaného personálu do iných odvetví hospodárstva • Nedostatočná úroveň financovania školstva zo strany štátu • Pokles záujmu o vykonávanie pedagogickej činnosti, nedostatok kvalifikovaného pedagogického personálu **Sociálne služby a zdravotníctvo:** • Zmena systému financovania sociálnych služieb a prenos kompetencií na samosprávu • Podstatný nárast počtu sociálne odkázaných občanov • Nedostatok lekárov **Ľudské zdroje:** • Pokračujúci trend nárastu dlhodobo nezamestnaných a ťažko zamestnateľných uchádzačov o zamestnanie so stratou pracovných návykov • Odliv mladých a vzdelaných obyvateľov z obce a regiónu • Podstatné zvýšenie počtu obyvateľov v poproduktívnom veku k obyvateľom v predproduktívnom a produktívnom veku • Výrazný pokles počtu narodených detí **Rodina, deti a mládež:** • Pretrvávajúci nezáujem mladých o dianie okolo seba • Rastúci extrémizmus a neznášanlivosť a jeho prejavy • Rastúci počet nielen experimentátorov, ale aj užívateľov drog a alkoholu a ich stále sa znižujúci vek, kedy začínajú • Odchod mladých „hláv“ z obce za prácou a bývaním • Nedostatok odbornej a kvalitnej pomoci pre mladých v kríze

• Zavádzanie inovatívnych foriem práce s mládežou s využitím potenciálu spolupráce na národnej i medzinárodnej úrovni • Podpora iniciatív detí a mládeže „zdola nahor“ **Bytová politika:** • Ďalšie získavanie / vysporiadávanie pozemkov pre IBV, bytovú výstavbu • Rozvoj spolupráce so súkromnými investormi pri výstavbe bytových domov • Modernizácia a rozširovanie bytových domov • Realizácia projektov JPÚ **Šport, turistika a voľný čas:** • Revitalizácia a dobudovanie areálu futbalového ihriska na areál poskytujúci širokú ponuku športových, kultúrnych a spoločenských aktivít. • Budovanie športovísk absentujúcich v regióne – plaváreň, areál pre biatlon a pod. • Budovanie verejne prístupných športovísk pre rozvoj moderných atraktívnych športov (napr. vonkajšie fitness pre deti, seniorov, tenisové kurty a pod.) • Rozvoj siete cyklotrás, turistických náučných chodníkov vrátane súvisiacej infraštruktúry • Sprístupňovanie turisticky atraktívnych miest	**Bytová politika:** • Zhoršujúce sa podmienky výstavby nových rodinných domov a bytov v obci • Nezáujem časti mladých obyvateľov o život v obci a ich odchod do väčších miest, alebo do zahraničia **Šport, turistika a voľný čas:** • Nedostatok zdrojov na výstavbu športovísk • Problematické majetkovoprávne usporiadanie pozemkov vhodných na budovanie zariadení pre aktívne trávenie voľného času

3. **<u>Životné prostredie, verejné priestranstvá, obnoviteľné zdroje a odpadové hospodárstvo</u>**

Silné stránky	Slabé stránky
Environmentálna infraštruktúra: • Podstatná časť obyvateľstva napojená na verejný vodovod a kanalizáciu • Časť verejných bodov prešla realizáciou opatrení na zníženie energetickej náročnosti • Zberný dvor a čiastočne zavedený systém separovaného zberu **Kvalita životného prostredia:** • Poloha obce v strede prírodno-krajinárskeho hodnotného prostredia • Vysoká lesnatosť územia • Územie v CHKO	**Environmentálna infraštruktúra:** • Chýbajúca kanalizácia v nových lokalitách IBV • Nedostatočne vybudovaný zberný dvor, nedostatočné technické vybavenie pre nakladanie s odpadmi • Chýbajúce zariadenia pre nakladanie s BRO • Nevyhovujúci technický stav zariadení a technických prostriedkov na zber a separáciu odpadu, nakladanie s odpadom • Nedostatočne využívanie obnoviteľných zdrojov energie • Vysoká energetická náročnosť verejných budov • Nízka úroveň využívania elektromobilov a zastaralý vozový park mesta a jeho organizácií • Nedostatočne vybudovaná sieť elektromobility • Nedostatok prvkov zelenej a modrej infraštruktúry na území mesta. **Kvalita životného prostredia:** • Znečistená rieka Polhoranka • Neupravené potoky s vysokým rizikom vzniku povodní

	• Nedostatočná úroveň starostlivosti o verejnú zeleň vrátane nepostačujúcej úrovne vybavenosti vhodnou komunálnou technikou. • Degradácia cenných biotopov, strata biodiverzity • Spaľovanie uhlia na výrobu tepla = znečistenie ovzdušia, predovšetkým v zimnom období • Chýbajúca plynofikácia obce • Nedoriešený odvod prívalových povrchov vôd v urbanizovanej krajine • Zlý zdravotný stav lesa (monokultúra smrečín)
Príležitosti	**Ohrozenia**
Environmentálna infraštruktúra: • Využívanie obnoviteľných zdrojov energie (slnečnej, vodnej, biomasy) • Znižovanie energetickej náročnosti verejných a súkromných budov, domov a bytov • Budovanie sietí podporujúcich využívanie obnoviteľných zdrojov vrátane elektromobility • Skvalitňovanie systému separovaného zberu (napr. obnova a doplňovanie zberných nádob), využitie biologicky rozložiteľného odpadu • Modernizácia komunálnej techniky pre zber, separovanie, manipuláciu a prípravy odpadu pre druhotné zhodnotenie • Spracovávanie vyseparovaného odpadu pre druhotné využitie • Realizácia protipovodňových opatrení v intraviláne a extraviláne obce • Zvyšovanie úrovne environmentálneho povedomia obyvateľov mesta **Kvalita životného prostredia:** • Tvorba konceptu atraktívnej „zelenej obce“ so zvýšením množstva verejnej zelene, ako súčasť pripravovaných rozvojových konceptov obchod – služby – bývanie • Využitie prírodného potenciálu pre rozvoj cestovného ruchu • Realizácia opatrení na posilnenie biodiverzity a ochranu cenných prírodných lokalít. • Posilňovanie mimoprodukčného využívania lesov (turizmus, cestovný ruch, rekondičné pobyty)	**Environmentálna infraštruktúra:** • Nedobudovanie splaškovej kanalizácie • Neriešenie problémov regulácie vodných tokov v kontexte povodňového rizika • Nedostatok zdrojov a legislatívne bariéry pri budovaní zariadení zameraných na znižovanie energetickej závislosti **Kvalita životného prostredia:** • Ďalšie zhoršovanie zdravotného stavu prirodzených biotopov • Extrémne zmeny počasia súvisiace so zmenou klímy

ČASŤ 2: STRATEGICKÁ ČASŤ PHSR ORAVSKÁ POLHORA 2024 - 2030

Základným východiskovým predpokladom pre úspešnú rozvojovú stratégiu je existencia **spoločnej vízie** o ďalšom smerovaní rozvoja obce. Vízia je želanou predstavou obyvateľov o budúcnosti, opisom ideálneho stavu. Dôležité nie je dosiahnuť ho za desať rokov, ale mať o budúcnosti spoločnú predstavu. Vízia je teda určitá predstava o tom ako má obec v budúcnosti vyzerať, tak aby vytváralo čo najlepšie životné podmienky pre svojich obyvateľov a jeho návštevníkov.

2.1 Rozvojová vízia obce Oravská Polhora

„V Oravskej Polhore sa dobre žije. Obec dokáže zabezpečiť podmienky pre kvalitný život svojich obyvateľov – ponúka široké možnosti bývania, práce a aktívneho trávenia voľného času. Zdravotná a sociálna starostlivosť pre všetky vekové skupiny je na vysokej úrovni a zodpovedá požiadavkám 21. storočia. Oravská Polhora naplno využíva svoj kultúrny a prírodný potenciál v cestovnom ruchu pri rešpektovaní zásad trvalej udržateľnosti. Mladé obyvateľstvo vytvára dostatok hodnôt pre plnohodnotný život detí, mládeže ako aj seniorov. Rozvoj Oravskej Polhory je vyvážený a koncepčný, racionálne využíva prírodné zdroje a je šetrný voči životnému prostrediu. Inovácie zlepšujúce život obyvateľov a návštevníkov sa zavádzajú vo všetkých oblastiach života Oravskej Polhory“

Špecifické ciele rozvoja obce budú naplňované prostredníctvom **troch základných** rozvojových politík:

- Hospodárska rozvojová politika
- Sociálna rozvojová politika
- Environmentálna rozvojová politika.

2.2 Komplementárnosť PHSR s nadradenými stratégiami

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja 2021+

Prijatá stratégia PHSR obce Oravská Polhora je plne v súlade so stratégiou PHSR ŽSK 2021+. Strategický cieľ rozvoja obce prispieva k plneniu hlavného cieľa stratégie rozvoja územia ŽSK ktorou je *Zlepšiť kvalitu života obyvateľov, rešpektovať limity životného prostredia a zhodnocovať svoj potenciál. Zvýšiť inovačnú výkonnosť ekonomiky a využívať inovatívne a udržateľné riešenia pre zabezpečenie sociálnej stability. Ekonomické ukazovatele a indikátory kvality života v regiónoch kraja priblížiť k priemeru EÚ.* Hlavný cieľ PHSR ŽSK 2021+ bude naplňovaný prostredníctvom súboru strategických a špecifických cieľov, ktoré sú sústredené do piatich prioritných oblastí:

Prioritná oblasť 1. Inovácie a vzdelávanie

Strategický cieľ: Rozvíjať prostredie pre ekonomiku založenú na inováciách a podpore celoživotného vzdelávania

- Špecifický cieľ 1.1 Vytvoriť podmienky pre udržateľný ekonomický rozvoj kraja a jeho regiónov
- Špecifický cieľ 1.2 Podporiť inovačné prístupy a výskumno-inovačné aktivity
- Špecifický cieľ 1.3 Vybudovať flexibilný a adaptabilný systém celoživotného vzdelávania
- Špecifický cieľ 1.4 Vytvoriť priestor pre rozvoj talentu, nadania a kreativity

Prioritná oblast 2. Životné prostredie

Strategický cieľ: Zachovať prírodné hodnoty a biodiverzitu a podporiť adaptáciu nad opady zmeny klímy

- Špecifický cieľ 2.1 Zavádzať princípy obehového hospodárstva a zlepšiť nakladanie s odpadom
- Špecifický cieľ 2.2 Podporiť adaptáciu na dopady zmeny klímy
- Špecifický cieľ 2.3 Zlepšiť kvalitu ovzdušia a znížiť produkciu skleníkových plynov
- Špecifický cieľ 2.4 Zabezpečiť ochranu prírodných hodnôt
- Špecifický cieľ 2.5 Rozvíjať environmentálnu výchovu, vzdelávanie a osvetu

Prioritná oblasť 3. Infraštruktúra

Strategický cieľ: Infraštruktúra podporujúca udržateľnú mobilitu a technická vybavenosť zlepšujúca kvalitu života

- Špecifický cieľ 3.1 Zvýšiť atraktivitu verejnej osobnej dopravy a zlepšiť podmienky pre prevádzku intermodálnych dopravných systémov prepravy nákladov
- Špecifický cieľ 3.2 Zvýšiť atraktivitu nízko emisnej cestnej dopravy a nemotorovej dopravy
- Špecifický cieľ 3.3 Zlepšiť dopravnú dostupnosť územia
- Špecifický cieľ 3.4 Zlepšiť dostupnosť k energetickej infraštruktúre
- Špecifický cieľ 3.5 Zlepšiť digitálnu dostupnosť územia

Prioritná oblasť 4. Sociálna stabilita

Strategický cieľ: Dosiahnuť udržateľnú kvalitu života podporenú dostupnosťou služieb.

- Špecifický cieľ 4.1 Udržať a vytvárať dobré pracovné príležitosti
- Špecifický cieľ 4.2 Zabezpečiť moderné, dostupné, kvalitné a efektívne služby zdravotnej starostlivosti a sociálne služby
- Špecifický cieľ 4.3 Posilniť rozvoj služieb pre komunitu

Prioritná oblasť 5. Identita a sebestačnosť

Strategický cieľ: Atraktívne, konkurencieschopné, odolné a udržateľné regióny.

- Špecifický cieľ 5.1 Rozvíjať miestnu ekonomiku založenú na udržateľnosti ekosystémových služieb
- Špecifický cieľ 5.2 Posilňovať identitu územia, zachovávať a zhodnocovať kultúrne dedičstvo, podporovať kreativitu a rozvíjať živú kultúru
- Špecifický cieľ 5.3 Rozvíjať aktívne komunity a posilňovať územnú spoluprácu

Slovensko 2030 / Agenda 2030

Rozvojovou víziou stratégie Slovensko do roku 2030 vychádzajúcou z Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj, ktorú prijalo prijali všetky štáty OSN je „Slovensko ako krajina s vysokou životnou úrovňou, kvalitnými verejnými službami a zdravým životným prostredím pre všetkých obyvateľov. Rozvoj Slovenska sa opiera o vitálne regióny so vzdelaným a produktívnym ľudským kapitálom, fungujúcou ekonomikou a kvalitnou infraštruktúrou. Ekonomický rozvoj sa opiera o inovácie a odvetvia s vysokou pridanou hodnotou. To vedie k rastu životnej úrovne obyvateľov a vyváženému pomeru práce a rodinného (spoločenského) života.“

Slovensko 2030 stojí na šiestich národných prioritách implementácie Agendy 2030 *(Vzdelanie pre dôstojný život; Smerovanie k znalostnej a environmentálne udržateľnej ekonomike pri demografických zmenách a meniacom sa globálnom prostredí; Znižovanie chudoby a sociálna inklúzia; Udržateľné sídla, regióny a krajina v kontexte zmeny klímy; Právny štát, demokracia a bezpečnosť; Dobré zdravie),* ktoré sú integrované do troch rozvojových programov:

A) Ochrana a rozvoj zdrojov, ktorého cieľom je rast a kvalitatívny rozvoj populácie, so špeciálnym dôrazom na vzdelanie, zdravie, kultúru, rozvoj občianskej spoločnosti a právneho štátu a ochrana a udržateľný manažment a rozvoj prírodných zdrojov. Rozvojový program má nasledovné parciálne ciele:

- Zastaviť pokles populácie a podporiť rast podielu ekonomicky aktívneho obyvateľstva
- Zlepšiť dostupnosť a kvalitu výchovy a vzdelania populácie a harmonizovať ich s očakávaným dopytom trhu práce
- Zlepšiť zdravotný stav a dĺžku aktívneho života populácie
- Zabezpečiť plné uplatnenie princípov právneho štátu a zvyšovať bezpečnosť štátu a spoločnosti
- Zabezpečiť efektívny a udržateľný manažment prírodných zdrojov
- Zabezpečiť efektívny a udržateľný manažment kultúrnych zdrojov

B) Udržateľné využívanie zdrojov, ktorého cieľom je premena hospodárstva SR na udržateľné, ktorého konkurenčná schopnosť sa zakladá na inovatívnom a efektívnom

zhodnocovaní zdrojov a ktoré generuje dobré mzdy a prosperitu. Rozvojový program má nasledovné parciálne ciele:

- Podporiť rozvoj silných inovačne založených regionálnych ekonomík
- Dobudovať infraštruktúru inovačne založenej zelenej ekonomiky
- Zlepšiť udržateľnosť a odolnosť národnej a regionálnych ekonomík

C) **Rozvoj komunít**, ktorého cieľom je rozvoj komunít a zvýšenie kvality života pre všetky sociálne skupiny prostredníctvom priblíženia správy vecí verejných občanom a sociálnej inklúzie a dostupných, kvalitných a efektívnych služieb. Rozvojový program má nasledovné parciálne ciele:

- Zlepšiť dostupnosť, transparentnosť a efektívnosť verejnej správy
- Posilniť ekonomickú udržateľnosť komunít obcí, miest a regiónov
- Zabezpečiť dostupnosť a udržateľnosť kvalitnej, modernej a efektívnej infraštruktúry, služieb a bývania pre zdravý a plnohodnotný život komunít

Centrálnym pilierom Slovensko 2030, v súlade s globálnou Agendou 2030, ako aj s Európskou zelenou dohodou je **udržateľnosť:** dôraz na ochranu životného prostredia na Slovensku, strategické plánovanie a udržateľný rozvoj, zosúladenie priorít s rozvojovým potenciálom regiónov a rozvoj priemyslu založeného na zelenej transformácii a vysokej pridanej hodnote, automatizácii, trhových službách, digitálnej ekonomike, inováciách a výskume a vývoji.

Priority prijatej stratégie regionálneho rozvoja SR sú:

- udržateľná konkurencieschopná, environmentálne a inovačne orientovaná ekonomika regiónov,
- zvýšenie kvality života a využitie prírodného a ľudského kapitálu,
- harmonizácia regionálneho a územného rozvoja.

Integrované rozvojové programy prepájajú Agendu 2030 a regionálny rozvoj a sú kľúčovým nástrojom naplnenia Agendy 2030 naprieč národnou, regionálnou a lokálnou úrovňou v nasledujúcej štruktúre:

a) Ochrana a udržateľný rozvoj prírodných a ľudských zdrojov, ako aj kultúrneho potenciálu, tak aby boli zachované pre ďalšie generácie a mohli byť využívané na ďalší rozvoj spoločnosti.
b) Premena hospodárstva SR do roku 2030 na konkurencieschopnú, inovačne orientovanú nízkouhlíkovú obehovú ekonomiku, ktorá bude efektívne zhodnocovať vzdelanie, ľudský 38 potenciál a zdroje a bude environmentálne aj sociálne udržateľná a odolná proti vonkajším aj vnútorným nepriaznivým vplyvom.
c) Zefektívnenie a priblíženie správy verejných záležitostí občanom prostredníctvom vybudovania viacúrovňového integrovaného manažmentu rozvoja na národnej, regionálnej a miestnej úrovni28. Zároveň je cieľom efektívne využívať územný potenciál regiónov.

d) Zvýšenie kvality života pre všetky sociálne skupiny v jednotlivých strategicko-plánovacích regiónoch a zabezpečenie dostupnosti a kvality verejných služieb, práce a rovných príležitostí pre využitie potenciálu každého jednotlivca bez ohľadu na jeho sociálnoekonomické zázemie či znevýhodnenie.

ČASŤ 3: PROGRAMOVÁ ČASŤ PHSR ORAVSKÁ POLHORA 2024 - 2030

Programová (plánovacia) časť obsahuje podrobnejšie rozpracovanie strategického a špecifických cieľov, prostredníctvom opatrení hospodárskej, sociálnej a environmentálnej rozvojovej politiky. Opatrenia sú podrobnejšie členené na konkrétne projektové aktivity.

Programová časť obsahuje:

- konkrétne opatrenia a projektové aktivity spadajúce pod prijaté rozvojové politiky.
- súbor ukazovateľov, výsledkov a dosahov vrátane východiskových a cieľových hodnôt.

Programová časť je vyústením strategického plánovania. Zvolená rozvojová stratégia obce Oravská Polhora bude realizovaná prostredníctvom troch rozvojových politík, členených na opatrenia a konkrétne projektové aktivity.
Programová štruktúra:

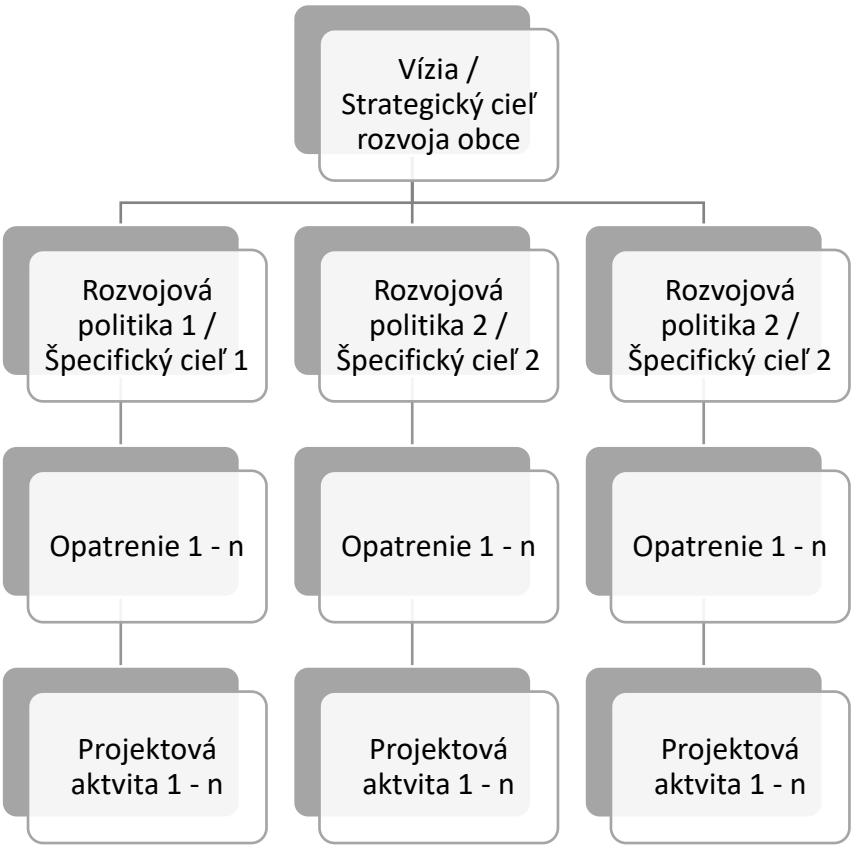

3.1 Rozvojová stratégia obce Oravská Polhora v štruktúrovanej podobe

Vízia	*„V Oravskej Polhore sa dobre žije. Obec dokáže zabezpečiť podmienky pre kvalitný život svojich obyvateľov – ponúka široké možnosti bývania, práce a aktívneho trávenia voľného času. Zdravotná a sociálna starostlivosť pre všetky vekové skupiny je na vysokej úrovni a zodpovedá požiadavkám 21. storočia. Oravská Polhora naplno využíva svoj kultúrny a prírodný potenciál v cestovnom ruchu pri rešpektovaní zásad trvalej udržateľnosti. Mladé obyvateľstvo vytvára dostatok hodnôt pre plnohodnotný život detí, mládeže ako aj seniorov. Rozvoj Oravskej Polhory je vyvážený a koncepčný, racionálne využíva prírodné zdroje a je šetrný voči životnému prostrediu. Inovácie zlepšujúce život obyvateľov a návštevníkov sa zavádzajú vo všetkých oblastiach života Oravskej Polhory“*		
Strategický cieľ rozvoja obce	Strategickým cieľom Oravskej Polhory je zvýšiť konkurencieschopnosť obce v oblasti kvality života, rozvoja podnikania a ochrany životného prostredia.		
Uplatňované rozvojové politiky	**1. Hospodárska rozvojová politika**	**2. Sociálna rozvojová politika**	**3. Environmentálna rozvojová politika**
Špecifické ciele rozvoja obce	*Moderná a bezpečná infraštruktúra, energetická bezpečnosť a inovácie, cestovný ruch a rozvoj podnikania*	*Rozvinutá komunitná sociálna starostlivosť, zdravotná starostlivosť, pracovné príležitosti, školská a športová infraštruktúra, služby pre rodiny, voľný čas*	*Ochrana klímy, rozvoj odpadového hospodárstva, znižovanie energetickej náročnosti, ochrana prírody a biodiverzity, zvyšovanie environmentálneho povedomia a predchádzanie vzniku katastrof*
Opatrenia prijatých politík na naplňovanie stanovených špecifických cieľov	**1.1)** Dobudovanie, modernizácia a rozširovanie dopravného systému obce, opatrenia na zvýšenie bezpečnosti obyvateľov a návštevníkov **1.2)** Vytváranie podmienok pre rozvoj podnikateľského prostredia založeného na využívaní endogénnych zdrojov územia s ohľadom na tvorbu pracovných miest, podpora tradičných odvetví, cestovného ruchu, obchodu a služieb	**2.1)** Podpora rozširovania a modernizácie školskej a predškolskej infraštruktúry vrátane materiálno-technického zabezpečenia vzdelávacieho procesu a zavádzania inovácií do vzdelávacích programov. **2.2)** Podpora rozširovania a modernizácie sociálnej a zdravotníckej infraštruktúry obce s cieľom poskytovať komplexnú starostlivosť s dôrazom na potreby komunity. **2.3)** Vytváranie podmienok pre zvyšovanie kvality ľudských zdrojov pre trh práce s osobitným zreteľom na znevýhodnené skupiny obyvateľov	**3.1)** Realizácia projektov protipovodňovej ochrany obce, rozširovanie a modernizácia infraštruktúry zásobovania vodou a nakladania s odpadovou vodou. **3.2)** Skvalitňovanie a rozširovanie systému separovaného zberu vrátane zavádzania nových technológií a postupov v oblasti odpadového hospodárstva, odstraňovanie environmentálnych záťaží a nelegálnych skládok

	1.3) Podpora rozvoja informačnej spoločnosti a efektívnej verejnej správy **1.4)** Zvyšovanie energetickej bezpečnosti a nezávislosti obce, zavádzanie inovácií a inteligentných riešení na všetkých úrovniach. **1.5)** Rozvoj regionálnej, národnej a medzinárodnej spolupráce **1.6)** Obnova a modernizácia kultúrnych a historických pamiatok, posilňovanie kultúrnej identity obce	**2.4)** Podpora rozširovania a modernizácie bytového a domového fondu v obci **2.5)** Vytváranie podmienok pre rozvoj kultúry, športu, voľnočasových aktivít pre obyvateľov a návštevníkov obce s osobitným zreteľom na deti a mládež	**3.3)** Tvorba a úprava verejných priestranstiev a parkov, zachovávanie prírodných ekosystémov, ochrana biodiverzity, rozvoj zelenej a modrej infraštruktúry **3.4)** Podpora a realizácia projektov na zníženie emisií z dopravy, znižovanie energetickej náročnosti a využívanie obnoviteľných zdrojov energie 3.1) Zvyšovanie environmentálneho povedomia

3.2 Prehľad opatrení a projektových aktivít podľa oblastí

Politika	Opatrenie	Projektová aktivita
Hospodárska rozvojová politika	**1.1** Dobudovanie, modernizácia a rozširovanie dopravného systému obce, opatrenia na zvýšenie bezpečnosti obyvateľov a návštevníkov	1.1.1 Rozširovanie a skvalitňovanie siete bezpečnostných chodníkov pre chodcov vrátane zabezpečenia vyhovujúcej komunálnej techniky na ich údržbu 1.1.2 Oprava, údržba a rozširovanie siete miestnych komunikácií vrátane výstavby nových ciest vrátane majetkoprávneho vysporiadania a zabezpečenia vyhovujúcej komunálnej techniky na ich údržbu 1.1.3 Výstavba nových a obnova existujúcich mostov a lávok pre dopravu, cyklodopravu ako aj peších 1.1.4 Budovanie parkovísk v obci najmä v blízkosti objektov poskytujúcich verejné služby 1.1.5 Modernizácia a rozširovanie siete verejného osvetlenia, využívanie inteligentných nástrojov správy verejného osvetlenia 1.1.6 Skvalitnenie systému dopravného značenia s dôrazom na zvyšovanie bezpečnosti účastníkov cestnej premávky vrátane budovania inteligentných prechodov pre chodcov 1.1.7 Modernizácia a rozširovanie siete obecného rozhlasu, využívanie moderných komunikačných prostriedkov pri informovaní občanov, rozširovanie optickej siete na území celej obce 1.1.8 Modernizácia a digitalizácia autobusových zastávok a prvkov systému verejnej dopravy 1.1.9 Revitalizácia verejných priestranstiev v širšom centre obce
	1.2 Vytváranie podmienok pre rozvoj podnikateľského prostredia založeného na využívaní endogénnych zdrojov územia s ohľadom na tvorbu pracovných miest, podpora tradičných odvetví, cestovného ruchu, obchodu a služieb	1.2.1 Realizácia projektov jednoduchých / komplexných pozemkových úprav 1.2.2 Sprístupňovanie nevyužívaných budov / lokalít / zón pre rozvoj MSP 1.2.3 Propagácia podnikateľov v rámci aktivít propagujúcich obec doma i v zahraničí, tvorba propagačných materiálov vrátane inovatívnych foriem propagácie 1.2.4 Budovanie siete cyklotrás vrátane súvisiacej infraštruktúry

		1.2.5 Vytváranie ponuky tematických turistických trás 1.2.6 Budovanie náučných a poznávacích chodníkov 1.2.7 Rozvoj spolupráce s miestnymi podnikmi v oblasti služieb cestovného ruchu 1.2.8 Budovanie objektov kultúry, areálov a lokalít využívajúcich prírodný a kultúry potenciál obce pre rozvoj cestovného ruchu
	1.4 Podpora rozvoja informačnej spoločnosti a efektívnej verejnej správy	1.4.1 Budovanie siete kamerového a monitorovacieho systému obce 1.4.2 Digitalizácia agendy obecného úradu, modernizácia komunikačných kanálov a informačných systémov. 1.4.3 Budovanie siete verejne prístupných internetových bodov 1.4.4 Tvorba rozvojových koncepcií a stratégií ako nástroja riadenia rozvoja obce vrátane územno-plánovacej dokumentácie 1.4.5 Podpora rozvoja elektronických služieb vrátane bankových služieb pre občanov. 1.4.6 Zriadenie obecnej polície 1.4.7 Nadobúdanie nehnuteľností do majetku obce
	1.5 Zvyšovanie energetickej bezpečnosti a nezávislosti obce, zavádzanie inovácií a inteligentných riešení na všetkých úrovniach.	1.5.1 Realizácia opatrení na zvyšovanie podielu energie z obnoviteľných zdrojov a znižovanie energetickej závislosti 1.5.2 Zavádzanie nástrojov energetického manažmentu vrátane inštalácie inteligentných monitorovacích systémov spotreby energií v zariadeniach v správe obce a jej organizácií 1.5.3 Podpora aktivít projektov spolupráce verejného a súkromného v oblasti zavádzania inovácií do výroby a služieb 1.5.4 Budovanie siete elektronabíjačiek pre automobily a bicykle, kolobežky

	1.6 Rozvoj regionálnej, národnej a medzinárodnej spolupráce	1.6.1 Organizovanie spoločných kultúrnych a športových aktivít, výmenných pobytov a spoločných podujatí v rámci regionálnej, národnej a medzinárodnej spolupráce 1.6.2 Prezentácia obce, spolkov a združení, podnikateľských subjektov pôsobiacich v obci na kultúrnych podujatiach v partnerských obciach a regiónoch 1.6.3 Zintenzívnenie spolupráce na úrovni partnerských obcí a ďalší rozvoj partnerskej spolupráce 1.6.4 Realizácia partnerských projektov národnej a medzinárodnej spolupráce
	1.7 Obnova a modernizácia kultúrnych a historických pamiatok, posilňovanie kultúrnej identity obce	1.7.1 Obnova kultúrnych a historických cenných pamiatok na území obce 1.7.2 Podrobné zmapovanie a evidencia kultúrnych, prírodných a technických pamiatok na území obce 1.7.3 Zlepšenie propagácie a zvyšovanie informovanosti o pamiatkach nachádzajúcich sa na území obce 1.7.4 Modernizácia a dobudovanie cintorína vrátane rozšírenia cintorína, zriadenie urnového hája 1.7.5 Obecná kronika, monografia obce a ostatné aktivity podporujúce posilňovanie kultúrnej identity obce

Politika	Opatrenie	Projektová aktivita
Sociálna rozvojová politika	2.1 Podpora rozširovania a modernizácie školskej a predškolskej infraštruktúry vrátane materiálno-technického zabezpečenia vzdelávacieho procesu a zavádzania inovácií do vzdelávacích programov.	2.1.1 Modernizácia a rozšírenie objektov a areálov materskej školy a základných škôl vrátane vnútorného vybavenia 2.1.2 Podstatné skvalitnenie vybavenia školských, predškolských zariadení a zariadení na aktívne trávenie voľného času detí novým vybavením a technikou 2.1.3 Modernizácia školskej telocvične vrátane jej vnútorného vybavenia, výstavba nových objektov určených na šport v školských areáloch, rozširovanie ponuky športovísk v celej obci 2.1.4 Vytváranie zelených oáz pri školských areáloch, modernizácia školských areálov s dôrazom na bezpečnosť detí a opatrenia v oblasti ochrany klímy

		2.1.5 Podpora projektov zameraných na modernizáciu a doplňovanie učebných pomôcok a nástrojov pre oblasť prírodných, technických vied, vytváranie špecializovaných učební 2.1.6 Podpora aktivít a programov celoživotného vzdelávania 2.1.7 Zvyšovanie kvality vzdelávania na školách zavádzaním nových učebných metód, pomôcok, a pod.
	2.2 Podpora rozširovania a modernizácie sociálnej a zdravotníckej infraštruktúry obce s cieľom poskytovať komplexnú starostlivosť s dôrazom na potreby komunity.	2.2.1 Vybudovanie zdravotného strediska s lekárňou a ďalšími službami 2.2.2 Vytvoriť ponuku komunitných sociálnych služieb pre znevýhodnené skupiny obyvateľstva s dôrazom na seniorov a občanov so zdravotným znevýhodnením. 2.2.3 Budovanie sociálnych bytov pre začínajúce rodiny, neúplné rodiny, rodiny zo sociálne znevýhodneného prostredia, mladých ľudí 2.2.4 Vytváranie podmienok pre vzájomnú integráciu seniorov a detí 2.2.5 Podporovať vytváranie nových služieb zameraných na predchádzanie/ zamedzenie vzniku sociálneho vylúčenia s osobitným zreteľom na mládež 2.2.6 Udržanie a prevádzka stanice rýchlej zdravotnej služby
	2.3 Vytváranie podmienok pre zvyšovanie kvality ľudských zdrojov pre trh práce s osobitným zreteľom na znevýhodnené skupiny obyvateľov	2.3.1 Zriaďovanie chránených dielní a chránených pracovísk zamestnávajúcich znevýhodnené osoby 2.3.2 Využívanie aktívnych opatrení trhu práce pre zamestnávanie ÚoZ s osobitným zreteľom na zamestnávanie znevýhodnených ÚoZ 2.3.3 Podpora realizácie projektov zameraných na zosúladenie rodinného a pracovného života 2.3.4 Vytváranie a prevádzkovanie sociálnych podnikov so zamestnávaním znevýhodnených osôb vrátane zabezpečenia potrebného technického vybavenia sociálnych podnikov 2.3.5 Realizácia projektov debarierizácie a zlepšovania prístupnosti verejných objektov a infraštruktúry
	2.4 Podpora rozširovania a modernizácie bytového a domového fondu v obci	2.4.1 Budovanie verejnej infraštruktúry v lokalitách pre IBV vrátane verejného osvetlenia, rozhlasu, optickej siete a pod. 2.4.2 Realizácia projektov Jednoduchých pozemkových úprav, projektu Komplexných pozemkových úprav.

		2.4.3 Podpora nájomného bývania, rozširovanie bytového fondu a budovanie sociálnych nájomných bytov.
	2.5 Vytváranie podmienok pre rozvoj kultúry, športu, voľnočasových aktivít pre obyvateľov a návštevníkov obce s osobitným zreteľom na deti a mládež	2.5.1 Budovanie vonkajších a vnútorných ihrísk a zón pre aktívne trávenie voľného času 2.5.2 Realizácia vlastného grantového programu na podporu aktivít mladých 2.5.3 Zlepšovanie materiálno-technického vybavenia pre organizáciu kultúrnych podujatí v obci 2.5.4 Budovanie detských a športových ihrísk vrátane krytých športovísk 2.5.5 Modernizácia vnútorného vybavenia Kultúrneho domu 2.5.6 Dobudovanie športovo-kultúrneho areálu pri futbalovom ihrisku 2.5.7 Rozšírenie priestorových kapacít objektu nachádzajúceho sa areáli športovo-kultúrneho centra 2.5.8 Budovanie tratí (chodníkov) pre bežecké aktivity (vrátane bežeckého lyžovania) v rámci katastra obce vrátane ich značenia a ostatného príslušenstva 2.5.9 Vybudovanie areálu pre rozvoj bežeckého lyžovania (biatlon) 2.5.10 Rozširovanie siete existujúcich a budovanie nových náučných chodníkov a cyklotrás 2.5.11 Zlepšenie a obstaranie materiálno-technického vybavenia Dobrovoľného hasičského zboru 2.5.12 Podpora kultúrnych a športových aktivít na území obce, organizovanie miestnych, regionálnych a medzinárodných podujatí

Politika	Opatrenie	Projektová aktivita
Environmentálna rozvojová politika	3.1 Realizácia projektov protipovodňovej ochrany obce, rozširovanie a modernizácia infraštruktúry zásobovania vodou a nakladania s odpadovou vodou.	3.1.1 Realizácia protipovodňových opatrení na potokoch v intraviláne a extraviláne obce 3.1.2 Realizácia ostatných projektov vodozádržných opatrení 3.1.3 Rozširovanie a modernizácia existujúcej dažďovej kanalizácie 3.1.4 Rozširovanie a modernizácia siete splaškovej kanalizácie 3.1.5 Rozširovanie a modernizácia vodovodnej siete vrátane vodných zdrojov a súvisiacej technológie zachytávania a úpravy vody
	3.2 Skvalitňovanie a rozširovanie systému separovaného zberu vrátane zavádzania nových technológií a postupov v oblasti odpadového hospodárstva, odstraňovanie environmentálnych záťaží a nelegálnych skládok	3.2.1 Budovanie zberných miest na separovaný odpad 3.2.2 Realizácia opatrení na nakladenie s BRO 3.2.3 Zefektívňovanie zberu a separácie odpadu prostredníctvom rozšírenia zberného dvora a obstarania modernej komunálnej techniky strojno-technologického vybavenia pre účely zvýšenia podielu vyseparovaných zložiek odpadu, resp. recyklácie zložiek odpadu, obstaranie zberných nádob pre občanov a organizácie 3.2.4 Doplnenie a modernizácia komunálnej techniky obecných podnikov 3.2.5 Odstraňovanie nelegálnych skládok na celom území katastra obce
	3.3 Tvorba a úprava verejných priestranstiev a parkov, zachovávanie prírodných ekosystémov, ochrana biodiverzity, rozvoj zelenej a modrej infraštruktúry	3.3.1 Revitalizácia a údržba verejnej zelene v centre obce, jej okolí a ďalších lokalitách 3.3.2 Úprava prírodných lokalít s využitím pre trávenie voľného času obyvateľov a návštevníkov obce 3.3.3 Realizácia opatrení na ochranu a zlepšenie stavu biotopov, prírodných ekosystémov a biodiverzity 3.3.4 Realizácia opatrení na zmiernenie negatívnych dôsledkov zmeny klímy prostredníctvom budovania zelených striech a stien, kvetinových záhonov, zariadení na zachytávanie vody v krajine, racionálne využívanie dažďovej vody pri starostlivosti o verejnú zeleň a pod.

	3.4 Podpora a realizácia projektov na zníženie emisií z dopravy, znižovanie energetickej náročnosti a využívanie obnoviteľných zdrojov energie	3.4.1 Realizácia projektov znižovania energetickej náročnosti verejných objektov vrátane zmien palivovej základne s využitím obnoviteľných zdrojov energie 3.4.2 Podpora projektov zatepľovania bytových a rodinných domov vrátane zvyšovania podielu využívania obnoviteľných zdrojov energie v rodinných a bytových 3.4.3 Podpora využívania obnoviteľných zdrojov energie vo verejných budovách a objektoch slúžiacich na podnikateľské účely 3.4.4 Realizácia projektov na podporu elektromobility vrátane budovania nabíjacích bodov pre elektromobily, elektrobicykle, elektrokolobežky 3.4.5 Zavádzanie inteligentných riešení pre účely optimalizácie a znižovania spotreby energií vo verejných budovách, bytových domoch a ostatných objektoch v správe obce a jej organizácií
	3.5 Zvyšovanie environmentálneho povedomia	3.5.1 Realizácia informačných aktivít a kampaní v oblasti separovaného zberu a nakladania s BRO 3.5.2 Zvyšovanie povedomia obyvateľov o možnostiach znižovania energetickej náročnosti domov a bytov, využívania energie z obnoviteľných zdrojov 3.5.3 Realizácia informačných aktivít v oblasti rozvoja elektromobility 3.5.4 Podpora informačných a vzdelávacích programov v oblasti ochrany prírody a krajiny, zlepšovania stavu biodiverzity a znižovania negatívnych dopadov ľudskej činnosti na jednotlivé zložky životného prostredia.

ČASŤ 4: REALIZAČNÁ ČASŤ

Realizačná časť PHSR Oravská Polhora 2024 – 2030 je zameraná na popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia PHSR, systém jeho monitorovania a hodnotenia, plnenia na základe stanovených merateľných ukazovateľov, vecný a časový harmonogram jeho realizácie formou akčných plánov.

4.1 Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie realizácie PHSR

Podstatná časť zodpovednosti za prípravu, implementáciu, monitorovanie, hodnotenie a aktualizáciu PHSR prislúcha obecnému úradu, jeho pracovníkom, poslancom a členom komisií obecného zastupiteľstva.

Garant PHSR – zodpovedný za koordináciu implementácie PHSR a akčného plánu, hodnotenie a aktualizáciu rozvojových politík (hospodárskej, sociálnej, environmentálnej). Podporuje vznik projektových tímov na realizáciu jednotlivých opatrení a aktivít. Spoločne s koordinátorom PHSR pripravuje a zavádza procesy nevyhnutné na realizáciu, monitorovanie a vyhodnocovanie PHSR a akčného plánu.

Zodpovedný: *starosta obce*

Odborný garant rozvojových politík/prioritných oblastí (hospodárskej, sociálnej a environmentálnej) – zodpovedný za monitorovanie a hodnotenie naplňovania cieľov rozvojových politík a ich aktualizáciu. Úzko spolupracuje s koordinátorom PHSR pri aktualizácii akčného plánu, zabezpečuje kontrolu súladu aktivít akčného plánu a zvolených prioritných a strategického cieľa.

Zodpovedný: *Komisie obecného zastupiteľstva*

Koordinátor PHSR – na pokyn garanta PHSR vedie a kontroluje proces realizácie, monitorovania a hodnotenia PHSR a akčného plánu. Dbá na dodržiavanie termínov plnenia PHSR, pripravuje štruktúru a obsah monitorovacích a hodnotiacich správ. Pripravuje stretnutia odborných pracovných skupín, koordinuje aktualizáciu akčného plánu. Zabezpečuje aktivity komunikačného plánu realizácie PHSR.

Zodpovedný: *OcÚ Oravská Polhora*

4.2 Systém monitorovania, hodnotenia a aktualizácie PHSR

Monitorovanie, hodnotenie a následná aktualizácia PHSR je dôležitou súčasťou jeho realizácie. Umožňuje identifikovať a vyhodnotiť stupeň naplňovania zvolených cieľov prostredníctvom realizácie opatrení a aktivít, resp. projektov. Na základe pravidelne vyhodnocovaných indikátorov „úspešnosti“ naplňovania stratégie riadiaci tím v prípade potreby uskutočňuje jej

aktualizáciu. Na základe výsledkov monitorovania a hodnotenia sa však každoročne uskutočňuje aktualizácia akčného plánu PHSR vo väzbe na programový rozpočet obce.

1. ***Monitorovanie plnenia akčného plánu***

   - **Popis:** samospráva raz ročne získa a spracuje pripomienky úradu, poslancov a verejnosti. Monitorovanie predstavuje pravidelné sledovanie ukazovateľov akčného plánu. Výsledkom je monitorovacia správa akčného plánu.
   - **Termín vykonania:** k 30.6. príslušného roka
   - **Zodpovednosť:** koordinátor PHSR
   - **Zdroje informácií a údajov:** OcÚ
   - **Výstup:** monitorovacia správa PHSR

2. ***Hodnotenie plnenia strategického plánu PHSR***

   - **Popis:** samospráva vyhodnotí dosiahnuté výsledky a dosahy realizovaných opatrení k 31.12. predchádzajúceho roka. Hodnotenie strategického plánu je činnosť, ktorá na základe monitorovania pomenováva vplyvy jednotlivých častí strategického plánu pre rozvoj územia a jeho ľudí.
   - **Termín vykonania:** k 31.3. príslušného roka za predchádzajúci rok (t.j. k 31.12.)
   - **Zodpovednosť:** koordinátor PHSR
   - **Zdroje informácií a údajov:** monitorovacia správa akčného plánu
   - **Výstup:** Hodnotiaca správa plnenia strategického plánu PHSR s návrhmi na aktualizáciu stratégie (v prípade potreby)
   - **Postup:** na základe výsledkov monitoringu akčného plánu sa každoročne k 31.3. vypracuje hodnotiaca správa za predchádzajúci rok. Následne je táto správa prerokovaná na zasadnutí obecného zastupiteľstva. Prerokovaná a schválená hodnotiaca správa sa každoročne k 31.5. zasiela VÚC Žilina.

3. ***Aktualizácia PHSR***

   - **Popis:** samospráva na základe podkladov z monitorovacích a hodnotiacich správ uskutoční aktualizáciu PHSR v intervale 3 – 4 roky. Aktualizácia sa uskutoční na základe zozbieraných podnetov a požiadaviek obecného úradu, odborných pracovných skupín, poslancov, občanov a ostatných sociálnoekonomických partnerov. Verejnosť bude informovaná prostredníctvom web stránky.
   - **Zodpovednosť:** Koordinátor PHSR.

Plán hodnotenia a monitorovania

Plán priebežných hodnotení PHSR na programové obdobie 2024 - 2030		
Typ hodnotenia	**Vykonať prvýkrát**	**Dôvod vykonania/ periodicita**
Strategické hodnotenie	najskôr v roku 2027	podľa rozhodnutia obce/koordinátora PHSR a vzniknutej spoločenskej potreby
Operatívne hodnotenie	-	téma hodnotenia identifikovaná ako riziková časť v hodnotiacej správe za predchádzajúci kalendárny rok
Tematické hodnotenie časti PHSR	-	pri značnom odklone od stanovených cieľov
Ad hoc mimoriadne hodnotenie	-	pri návrhu na revíziu PHSR
Ad hoc hodnotenie celého PHSR alebo jeho časti	-	na základe rozhodnutia starostu, kontrolného orgánu obce, podnetu poslancov; na základe protokolu NKÚ SR, správy auditu a pod.
Hodnotenie plnenia strategického plánu PHSR	k 31.3.2025	Pravidelné ročné hodnotenie. Každoročne k 31.3. za predchádzajúci kalendárny rok (k 31.12.). Hodnotiaca správa je zasielaná do 31.5. na VÚC Žilina
Monitorovanie akčného plánu	k 30.6.2025	Pravidelné plánované monitorovanie

4.3 Komunikačná stratégia PHSR

Komunikačná stratégia sa zameriava na internú, ako aj externú komunikáciu. Zvolená komunikačná stratégia sa zameriava na získavanie zainteresovaných skupín pre realizáciu PHSR. Cieľové skupiny komunikačnej stratégie:

- Obyvatelia obce,
- Poslanci ,
- Zamestnanci OcÚ, organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti obce,
- Sociálnoekonomickí partneri,
- Odborné pracovné skupiny/komisie,
- Zástupcovia súkromného a neziskového sektora.

Základným princípom komunikačnej stratégie je pravidelné a komplexné poskytovanie informácií cieľovým skupinám o príprave, realizácii, hodnotení ako aj aktualizácii PHSR. Medzi základné komunikačné nástroje obce patrí:

- Webová stránka (www.rabca.sk),
- Úradná tabuľa,
- Miestny rozhlas,
- Tlačoviny,
- Rokovanie obecného zastupiteľstva.

ČASŤ 5: FINANČNÁ ČASŤ

Financovanie opatrení, resp. aktivít a projektov obsiahnutých v strategickom dokumente bude viaczdrojové. Prioritou obce je získavať na ich realizáciu hlavne externé zdroje: fondy politiky súdržnosti EÚ na programové obdobie 2021 – 2027, Plán obnovy a ostatné dotačné a grantové programy. Základné financovanie sa opiera o rozpočet obce, ktorý však nie je schopný financovať investične náročné projekty.

5.1 Hlavné externé zdroje financovania projektových aktivít

Plán obnovy

Plán obnovy je spoločnou reakciou krajín EÚ na silný pokles ekonomiky v dôsledku pandémie COVID - 19. Jeho hlavným cieľom je podporiť reformy a investície, ktoré Slovensku umožnia začať opäť dobiehať životnú úroveň priemeru EÚ. Plán obnovy je postavený na nasledujúcich piatich oblastiach:

1. **Zelená ekonomika** (obnoviteľné zdroje energie a energetická infraštruktúra; obnova budov; udržateľná doprava; dekarbonizácia priemyslu; adaptácia na zmenu klímy)
2. **Vzdelávanie** (dostupnosť, rozvoj a kvalita inkluzívneho vzdelávania na všetkých stupňoch; vzdelávanie pre 21. storočie; zvýšenie výkonnosti slovenských vysokých škôl)
3. **Veda, výskum, inovácia** (efektívnejšie riadenie a posilnenie financovania výskumu, vývoja, inovácie a digitálnej ekonomiky; lákanie a udržanie talentov)
4. **Zdravie** (moderná a dostupná zdravotnícka starostlivosť; humánna, moderná a dostupná starostlivosť o duševné zdravie; dostupná a kvalitná dlhodobá sociálno-zdravotná starostlivosť)
5. **Efektívna verejná správa a digitalizácia** (zlepšenie podnikateľského prostredia; reforma justície; boj proti korupcii a praniu špinavých peňazí, bezpečnosť a ochrana obyvateľstva; zdravé verejné financie; digitálne Slovensko (štát v mobile, kybernetická bezpečnosť, rýchly internet pre každého, digitálna ekonomika)

OBLASŤ	KOMPONENT / INVESTÍCIA	PLÁNOVANÁ ALOKÁCIA
ZELENÁ EKONOMIKA	**Komponent: Obnoviteľné zdroje energie a energetická infraštruktúra** *Podporované investície:* • Investície do výstavby nových zdrojov elektriny z OZE • Investície do modernizácie existujúcich zdrojov elektriny z OZE • Investície do zvyšovania flexibility energetických sústav pre vyššiu integráciu OZE	232 mil. eur
	Komponent: Obnova budov *Podporované investície:* • Zlepšenie energetickej hospodárnosti rodinných domov	741 mil. eur

OBLASŤ	KOMPONENT / INVESTÍCIA	PLÁNOVANÁ ALOKÁCIA
	• Obnova verejných historických a pamiatkovo chránených budov	
	Komponent: Udržateľná doprava Podporované investície: • Rozvoj infraštruktúry nízkouhlíkovej dopravy • Podpora ekologickej osobnej dopravy • Rozvoj intermodálnej nákladnej dopravy • Podpora budovania infraštruktúry pre alternatívne pohony	801 mil. eur
	Komponent: Dekarbonizácia priemyslu Podporované investície: • Dekarbonizácia priemyslu • Zabezpečenie fungovania procesov Slovenskej inšpekcie životného prostredia naviazaných na dekarbonizáciu	368 mil. eur
	Komponent: Adaptácia na zmenu klímy Podporované investície: • Adaptácia regiónov na klimatickú zmenu s dôrazom na ochranu prírody a rozvoj biodiverzity	159 mil. eur
VZDELÁVANIE	Komponent: Dostupnosť, rozvoj a kvalita inkluzívneho vzdelávania na všetkých stupňoch Podporované investície: • Debarierizácia školských budov na všetkých úrovniach vzdelávacieho systému	210 mil. eur
	Komponent: Vzdelávanie pre 21. storočie Podporované investície: • Investície do digitalizácie v školách • Dobudovanie školskej infraštruktúry	469 mil. eur
	Komponent: Zvýšenie výkonnosti slovenských vysokých škôl Podporované investície: • Investičná podpora pri strategickom rozvoji vysokých škôl	213 mil. eur
VEDA, VÝSKUM, INOVÁCIE	Komponent: Efektívnejšie riadenie a posilnenie financovania výskumu, vývoja, inovácií a digitálnej ekonomiky Podporované investície: • Podpora medzinárodnej spolupráce a zapájania sa do projektov Horizont Európa a Európsky inovačný a technologický inštitút • Podpora spolupráce firiem, akademického sektora a organizácií výskumu a vývoja • Excelentná veda • Výskum a inovácie pre dekarbonizáciu ekonomiky • Výskum a inovácie pre digitalizáciu ekonomiky • Finančné nástroje na podporu inovácií • IT podpora jednotného grantového systému výskumu a vývoja	633 mil. eur

OBLASŤ	KOMPONENT / INVESTÍCIA	PLÁNOVANÁ ALOKÁCIA
	Komponent: Lákanie a udržanie talentov Podporované investície: • Podporné nástroje a asistencia pre navrátilcov, vysokokvalifikovaných zamestnancov z tretích krajín a ich rodinných príslušníkov a zahraničných vysokoškolských študentov študujúcich na Slovensku • Posilnenie vzťahov s diaspórou, podpora Slovak Global Network a ďalších iniciatív • Štipendiá pre talentovaných domácich a zahraničných študentov • Podpora internacionalizácie v akademickom prostredí	106 mil. eur
ZDRAVIE	Komponent: Moderná a dostupná zdravotná starostlivosť Podporované investície: • Projektová príprava a projektové riadenie investícií • Nová sieť nemocníc – výstavba, rekonštrukcie a vybavenie • Digitalizácia v zdravotníctve • Výstavba a obnova staníc záchrannej zdravotnej služby • Obnova vozového parku záchrannej zdravotnej služby • Podpora otvárania nových ambulancií primárnej starostlivosti v nedostatkových oblastiach	1 163 mil. eur
	Komponent: Humánna, moderná a dostupná starostlivosť o duševné zdravie Podporované investície: • Vytvorenie detenčných zariadení • Vybudovanie psycho-sociálnych centier • Doplnenie siete psychiatrických stacionárov • Vybudovanie špecializovaných centier pre poruchy autistického spektra • Vykonanie prvej epidemiologickej štúdie v oblasti duševných porúch • Zriadenie fondu psychodiagnostických metód • Humanizácia oddelení v ústavnej starostlivosti • Obnova materiálno-technického vybavenia pre vykonávanie štandardných postupov • Vzdelávanie odborníkov v rezorte a mimo rezortu zdravotníctva • Národná linka podpory duševného zdravia	105 mil. eur
	Komponent: Dostupná a kvalitná dlhodobá sociálno-zdravotná starostlivosť Podporované investície: • Rozšírenie kapacít komunitnej sociálnej starostlivosti • Rozšírenie a obnova kapacít následnej a ošetrovateľskej starostlivosti • Rozšírenie a obnova kapacít paliatívnej starostlivosti	265 mil. eur
	Komponent: Zlepšenie podnikateľského prostredia	11 mil. eur

OBLASŤ	KOMPONENT / INVESTÍCIA	PLÁNOVANÁ ALOKÁCIA
EFEKTÍVNA VEREJNÁ SPRÁVA A DIGITALIZÁCIA	Podporované investície: • Investície spojené s opatreniami na zníženia regulačného zaťaženia podnikania • Digitalizácia procesov insolvenčného konania • Profesionalizácia vo verejnom obstarávaní	
	Komponent: Reforma justície Podporované investície: • Investície do budov a reorganizácie súdov (reforma súdnej mapy) • Podporné nástroje reformy súdnej mapy - digitalizácia nástrojov, modernizácia IT vybavenia a analytické kapacity	255 mil. eur
	Komponent: Boj proti korupcii a praniu špinavých peňazí, bezpečnosť a ochrana obyvateľstva Podporované investície: • Zefektívnenie boja proti korupcii a praniu špinavých peňazí • Modernizácia a budovanie odborných kapacít Policajného zboru • Modernizácia hasičského a záchranného systému • Posilnenie administratívnych kapacít na rôznych úrovniach verejnej správy	229 mil. eur
	Komponent: Zdravé verejné financie Podporované investície: • Lepšie služby pre občanov a podnikateľov • Digitálna transformácia poskytovania služieb verejnej správy • Zapojenie sa do cezhraničných európskych projektov vedúcich k budovaniu digitálnej ekonomiky • Podpora projektov zameraných na vývoj a aplikáciu top digitálnych technológií • Granty so zjednodušenou administratívou – Hackathony • Posilnenie preventívnych opatrení, zvýšenie rýchlosti detekcie a riešenia incidentov IT vo verejnej správe • Rekonštrukcia a dobudovanie zabezpečených priestorov kritickej infraštruktúry IT vo verejnej správe • Zlepšovanie digitálnych zručnosti seniorov a distribúcia senior tabletov	0 mil. eur
	Komponent: Digitálne Slovensko (Štát v mobile, kybernetická bezpečnosť, rýchly internet pre každého, digitálna ekonomika)	615 mil. eur

Operačný program Slovensko 2021 – 2027

Celková alokácia Programu Slovensko na programové obdobie 2021 - 2027 činí **12,59 mld.** eur**,** ktorá je v programe rozdelená v rámci piatich cieľov politík a ich jednotlivých priorít. Najväčšia alokácia presahujúca 2 mld. eur je pridelená na prioritu Dopava (2,18 mld. eur) a prioritu Životné prostredie (2,12 mld. eur).

- v rámci **cieľa 1 „Konkurencieschopnejšia a inteligentnejšia Európa“ - vďaka presadzovaniu inovatívnej a inteligentnej transformácie hospodárstva a regionálnej prepojenosti IKT,** prostredníctvom investícií na rozvoj vedy, výskumu, budovanie inteligentných miest a regiónov, digitálne riešenia pre občanov, podniky, výskumné organizácie a orgány verejnej správy, rozvoj malého a stredného podnikania, rozvoj zručností pre inteligentnú špecializáciu, priemyselnú transformáciu a podnikanie a zvyšovanie digitálnej pripojiteľnosti:
    - *1P1: Veda, výskum a inovácie:* 1 778 050 000 €
    - *1P2: Digitálna pripojiteľnosť:* 112 100 000 €

- v rámci **cieľa 2 „Zelenšia, nízkouhlíková Európa“ - prechod z ekologickejšieho, nízkouhlíkového hospodárstva na hospodárstvo s nulovou bilanciou uhlíka a odolnú Európu vďaka presadzovaniu čistej a spravodlivej energetickej transformácie, zelených a modrých investícií, obehového hospodárstva, zmierňovania zmeny klímy a adaptácie na ňu, predchádzania rizikám a ich riadenia a udržateľnej mestskej mobility**, prostredníctvom investícií na zlepšenie energetickej efektívnosti, OZE, dostupnosť pitnej vody a dobudovanie kanalizácie, zlepšenie odpadového hospodárstva, podporu mestskej mobility vr. cyklodopravy, ochranu prírody;
    - *2P1: Energetická efektívnosť a dekarbonizácia:* 1 306 549 999 €
    - *2P2: Životné prostredie:* 2 030 497 280 €
    - *2P3: Udržateľná mestská mobilita:* 890 600 000 €

- v rámci **cieľa 3 „Prepojenejšia Európa“** - **vďaka posilneniu mobility,** prostredníctvom investícií na dobudovanie diaľnic a rýchlostných ciest, modernizáciu železníc, vodnej infraštruktúry a zlepšenie regionálnej dostupnosti;
    - *3P1: Doprava:* 1 999 903 170 €

- v rámci **cieľa 4 „Sociálnejšia Európa“ - sociálnejšia a inkluzívnejšia Európa implementujúca Európsky pilier sociálnych práv,** prostredníctvom investícií na podporu vzdelávania, zdravotníctva, trhu práce, sociálnych služieb;
    - *4P1: Adaptabilný a prístupný trh práce:* 527 471 548 €
    - *4P2: Kvalitné inkluzívne vzdelávanie:* 623 293 550 €
    - *4P3: Zručnosti pre lepšiu adaptabilitu a inklúziu:* 241 606 000 €
    - *4P4: Záruka pre mladých:* 283 969 292 €
    - *4P5: Aktívne začlenenie a dostupné služby:* 1 169 957 946 €
    - *4P6: Aktívne začlenenie rómskych komunít:* 269 000 000 €
    - *4P7: Sociálne inovácie a experimenty:* 68 153 000 €
    - *4P8: Potravinová a materiálna deprivácia:* 68 153 000 €

- v rámci **cieľa 5 „Európa bližšie k občanom“ - vďaka podpore udržateľného a integrovaného rozvoja všetkých typov území a miestnych iniciatív,** prostredníctvom investícií na podporu udržateľného cestovného ruchu, regionálnej a miestnej infraštruktúry pre pohybové aktivity, zveľadenie kultúrneho dedičstva.
    - *5P1: Moderné regióny:* 403 637 715 €

Program cezhraničnej spolupráce Interreg 2021 – 2027 Poľsko – Slovensko

Programová oblasť sa rozprestiera na oboch stranách Karpát. Horské oblasti predstavujú jedinečné bohatstvo pohraničia. Niekedy však obyvateľom pohraničia a turistom sťažujú rýchle a pohodlné cestovanie. Rozloha programovej oblasti je viac ako 39 tisíc km2, z čoho sa takmer 60 % nachádza na poľskej strane. Na Slovensku programová oblasť zahŕňa – Žilinský samosprávny kraj, Prešovský samosprávny kraj a okres Spišská Nová Ves v Košickom samosprávnom kraji. V roku 2018 dosiahol počet obyvateľov programovej oblasti takmer 5,2 milióna, z ktorých približne 70 % žilo na poľskej strane. V programovom období 2021 - 2027 bude riadiacim orgánom programu Ministerstvo fondov a regionálnej politiky Poľskej republiky. Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky (MIRRI SR) bude Národným orgánom. Celková alokácia EÚ na program bez financií na technickú pomoc činí 120 828 471 eur. Miera spolufinancovania bude 80 %.
Program sa sústredí na štyri najdôležitejšie témy pre spoluprácu:

1. životné prostredie a prispôsobenie zmene klímy,
2. kultúrne a prírodné dedičstvo, udržateľný cestovný ruch,
3. cezhraničná mobilita,
4. spolupráca medzi inštitúciami a obyvateľmi pohraničia.

Tabuľka: Priority a špecifické ciele programu cezhraničnej spolupráce Interreg 2021 – 2027 Poľsko – Slovensko

Priorita	Špecifický cieľ	Vybrané typy aktivít
K prírode ohľaduplné a bezpečné pohraničie **Alokácia:** 24 830 251,00 €	Podpora adaptácie na zmenu klímy a prevencie rizika katastrof a odolnosti s prihliadnutím na ekosystémové prístupy	1. zmierňovanie negatívnych následkov zmeny klímy v cezhraničnom meradle vrátane živelných pohrôm, 2. zlepšenie spolupráce v oblasti krízového riadenia vrátane výmeny skúseností/spoločných školení záchranných zložiek/štandardizácie vybavenia záchranných zložiek na území pohraničia, 3. analýzy a stratégie zamerané na vypracovanie akčných plánov a pilotné riešenia, ktorých cieľom je predchádzať negatívnym následkom zmeny klímy v cezhraničnom meradle, najmä v podobe živelných pohrôm, 4. edukačno-propagačné aktivity zvyšujúce povedomie obyvateľov o aktivitách v oblasti adaptačných a mitigačných opatrení voči zmene klímy, ktoré sa budú realizovať výlučne ako doplnkové aktivity pre prvé tri typy aktivít.
	Posilnenie ochrany a zachovania prírody, biodiverzity a zelenej infraštruktúry, a to aj v mestských oblastiach a zníženie všetkých foriem znečistenia	1. ochrana a zlepšenie stavu území vzácnych z prírodného hľadiska, 2. predchádzanie šíreniu a výskytu inváznych druhov, 3. analýzy, stratégie, pilotné riešenia v rámci spracovania akčných plánov na ochranu alebo tvorenie foriem ochrany prírody a zachovanie cezhraničných ekologických koridorov, 4. edukačno-informačné aktivity zamerané na zvýšenie verejného povedomia o biodiverzite (len ako doplnenie prvých troch typov aktivít).

Prepojenejšie pohraničie **Alokácia:** 23 005 741,00 €	Rozvoj a posilňovanie udržateľnej, inteligentnej a intermodálnej vnútroštátnej, regionálnej a miestnej mobility odolnej proti zmene klímy vrátane zlepšeného prístupu k TEN-T a cezhraničnej mobility	1. zlepšenie kvality cestnej infraštruktúry cezhraničného charakteru so zohľadnením aspektov udržateľnej dopravy, 2. zlepšenie dostupnosti atraktivít cestovného ruchu s cezhraničným významom zavedením verejnej dopravy a/alebo ekologických dopravných prostriedkov.
Tvorivé a turisticky atraktívne pohraničie **Alokácia:** 62 649 562,00 €	Posilnenie úlohy kultúry a udržateľného cestovného ruchu v oblasti hospodárskeho rozvoja, sociálneho začlenenia a sociálnej inovácie	1. podpora rozvoja cezhraničných konkurencieschopných/inovatívnych / integrovaných produktov/služieb/ponúk cestovného ruchu s cieľom zvýšiť úlohu kultúry a cestovného ruchu v hospodárskom rozvoji a sociálnom začlenení, 2. zachovanie, sprístupnenie a propagácia hmotného a nehmotného kultúrneho a prírodného dedičstva s cezhraničným významom, 3. tvorba systémov informácie a propagácie cestovného ruchu popularizujúcich PO ako atraktívnu destináciu cestovného ruchu, 4. tvorba ľudského kapitálu a zlepšovanie informovanosti predovšetkým propagáciou riešení z oblasti udržateľného cestovného ruchu a požiadaviek Európskej zelenej dohody (vrátane Nového európskeho Bauhausu) a digitálnych zručností.
Spolupráca medzi inštitúciami a obyvateľmi pohraničia **Alokácia:** 62 649 562,00 €	Posilňovanie inštitucionálnej kapacity orgánov verejnej moci, najmä tých, ktoré sú oprávnené riadiť osobitné územie, ako aj zainteresovaných strán	1. budovanie inštitucionálnych kapacít verejných inštitúcií, 2. posilňovanie spolupráce a kapacít inštitúcií ponúkajúcich služby v pohraničí, 3. cezhraničné analýzy, stratégie a akčné plány.
	Budovanie vzájomnej dôvery, najmä propagáciou akcií typu „ľudia ľuďom“	1. podpora spolupráce pre budovanie cezhraničných partnerstiev, 2. podpora miestnych cezhraničných iniciatív vyvíjaných pre zlepšenie kvality života v pohraničí, 3. posilňovanie cezhraničnej integrácie a budovanie spoločnej identity obyvateľov pohraničia, 4. výmena dobrej praxe, propagácia spolupráce zameranej na spoločné riešenia v oblasti životného prostredia a nízkouhlíkového hospodárstva, 5. zvyšovanie povedomia a propagácia proekologického správania obyvateľov pohraničia.

Program cezhraničnej spolupráce Interreg 2021 – 2027 Slovensko – Česko

Programovou oblasťou sú na Slovensku regióny NUTS III Trnavský samosprávny kraj, Trenčiansky samosprávny kraj a Žilinský samosprávny kraj, v Českej republike Juhomoravský kraj, Zlínsky kraj a Moravskosliezsky kraj. V programovom období 2021 - 2027 bude program riadiť Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky (MIRRI SR), ktoré pôsobí ako riadiaci orgán a Spoločný technický sekretariát v úzkej spolupráci so zástupcami oboch členských štátov. Celková alokácia EÚ na program (bez financií na technickú pomoc) činí 79 741 680 eur. Miera spolufinancovania bude 80 %.
Kľúčové problémy, na ktoré sa program zameria, sú:

- Životné prostredie o manažment katastrof
  - prispôsobenie ekosystémov na klimatické zmeny
  - zachovanie a obnova biodiverzity
  - znižovanie znečistenia

- Vzdelávanie
  - výmena vedomostí, skúseností, odborných poznatkov a dobrej praxe medzi vzdelávacími inštitúciami na všetkých stupňoch vzdelávania od predprimárneho až po vysoké školstvo

- Kultúra a cestovný ruch
  - zachovanie a obnova kultúrneho a prírodného dedičstva
  - produkty cestovného ruchu a ich propagácia

- Inštitucionálna spolupráca
  - spolupráca verejnej správy a spolupracujúcich subjektov na oboch stranách prihraničného územia

- Miestne iniciatívy – Fond malých projektov
  - vytváranie nových a upevňovanie existujúcich partnerstiev, sietí a cezhraničných štruktúr vrátane činností zameraných na voľnočasové a záujmové aktivity

Tabuľka: Priority a špecifické ciele programu cezhraničnej spolupráce Interreg 2021 - 2027 Slovensko – Česko

Priorita	Špecifický cieľ	Vybrané typy aktivít
Životné prostredie **Alokácia:** 19 935 420,00 €	Podpora adaptácie na zmenu klímy a prevencie rizika katastrof a odolnosti s prihliadnutím na ekosystémové prístupy	1. Zber a výmena dát, informácií a skúseností 2. Realizácia spoločných stratégií a akčných plánov 3. Zvyšovanie povedomia o zmierňovaní a prispôsobovaní sa zmene klímy
	Posilnenie ochrany a zachovania prírody, biodiverzity a zelenej	

	infraštruktúry, a to aj v mestských oblastiach a zníženie všetkých foriem znečistenia	1. Zber a výmena dát, informácií a skúseností 2. Realizácia spoločných stratégií a akčných plánov 3. Osvetové aktivity o potrebe zachovania biodiverzity
Vzdelávanie **Alokácia:** 7 176 751,00 €	Zlepšenie rovného prístupu k inkluzívnym a kvalitným službám v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania rozvíjaním dostupnej infraštruktúry vrátane posilňovania odolnosti pre dištančné a online vzdelávanie a odbornú prípravu	1. Výmena vedomostí, skúseností, odborných poznatkov a dobrej praxe medzi vzdelávacími inštitúciami na všetkých stupňoch vzdelávania od predprimárneho až po vysoké školstvo
Kultúra a cestovný ruch **Alokácia:** 43 060 507,00 €	Posilnenie úlohy kultúry a udržateľného cestovného ruchu v oblasti hospodárskeho rozvoja, sociálneho začlenenia a sociálnej inovácie	1. Zachovanie a obnova kultúrneho a prírodného dedičstva 2. Spolupráca a výmena skúseností pri vytváraní a propagácii komplexných produktov cestovného ruchu
Inštitucionálna spolupráca **Alokácia:** 4 784 501,00 €	Zvyšovanie efektivity verejnej správy podporou právnej a administratívnej spolupráce a spolupráce medzi občanmi, aktérmi občianskej spoločnosti a inštitúciami, najmä s ohľadom na riešenie právnych a iných prekážok v pohraničných regiónoch	1. Spolupráca verejnej správy a spolupracujúcich subjektov na oboch stranách prihraničného územia
Miestne iniciatívy **Alokácia:** 4 784 501,00 €	Budovanie vzájomnej dôvery, najmä propagáciou akcií typu „ľudia ľuďom“	1. Vytváranie nových a upevňovanie existujúcich partnerstiev, sietí a cezhraničných štruktúr vrátane činností zameraných na voľnočasové a záujmové aktivity

ZÁVER

Formulár - Schválenie PHSR

Schválenie PHSR	
Dokument	• Názov: Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Oravská Polhora 2024 - 2030 • Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja, spolu s územným plánom, je základným a kľúčovým dokumentom pre riadenie samosprávy, ktorý vychádza z poznania situácie a konkrétnych potrieb obyvateľov, podnikateľov, záujmových skupín a ďalších subjektov v území, formuluje svoju predstavu o budúcnosti spolu s činnosťami a projektmi na jej zabezpečenie.
Spracovanie	• Forma spracovania: Vlastné spracovanie • Obdobie spracovania: november 2023 – máj 2024 • Riadiaci tím: • Garant: Ing. Michal Strnál • Účasť verejnosti a komunikácia s verejnosťou: verejná prezentácia PHSR, zverejnenie na webovej stránke, realizácia dotazníkového prieskumu
Prerokovanie	• Prerokovanie v orgánoch samosprávy: komisie obecného zastupiteľstva • Verejné pripomienkovanie: webová stránka obce; formou elektronickej komunikácie
Schválenie	• **Návrh uznesenia:** Obecné zastupiteľstvo obce Oravská Polhora schvaľuje Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Oravská Polhora na roky 2024 – 2030 • Dátum schválenia obecným zastupiteľstvom: ..... • Pečiatka a podpis hlavného garanta:

POSTOJE A NÁZORY OBČANOV OBCE ORAVSKÁ POLHORA

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja je dokument, na ktorého príprave musia participovať všetci aktéri socio - ekonomického rozvoja vrátane obyvateľov. Poznať požiadavky a potreby obyvateľov vo vzťahu k životným podmienkam v obci je dôležitým momentom v procese tvorby strategickej časti Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja. Za účelom získania informácií priamo od obyvateľov bol v období medzi 15.10.2023 až 30.10.2023 vykonaný dotazníkový prieskum. Na prieskum reagovalo 117 respondentov, z toho 49 mužov a 68 žien. Najpočetnejšou skupinou medzi respondentmi bola veková skupina v intervale 25 – 34 rokov (48 respondentov), nasledoval interval 35 – 44 rokov (26 odpovedí), 18 – 24 rokov (23 odpovedí) a 45 – 54 rokov (15 odpovedí). Najmenej respondentov bolo zastúpených vo vekových kategóriách menej ako 18 (2 odpovede), 55 – 60 (1 odpoveď) a nad 60 rokov (2 odpovede).

Obec ako miesto bývania

Jednou zo základných funkcií, ktorú plní obec je obytná funkcia. Bývanie v Oravskej Polhore prináša jej obyvateľom určité výhody, ale aj nevýhody. Za najdôležitejšiu výhodu bývania v obci považujú jej obyvatelia blízky kontakt s prírodou a vlastníctvo domu, záhrady, prípadne hospodárstva. Okrem oblastí uvedených na Obr. 8, obyvatelia vnímajú pozitívne aj obcou ponúkané široké spektrum možností pre šport a bohaté množstvo akcií v obci.

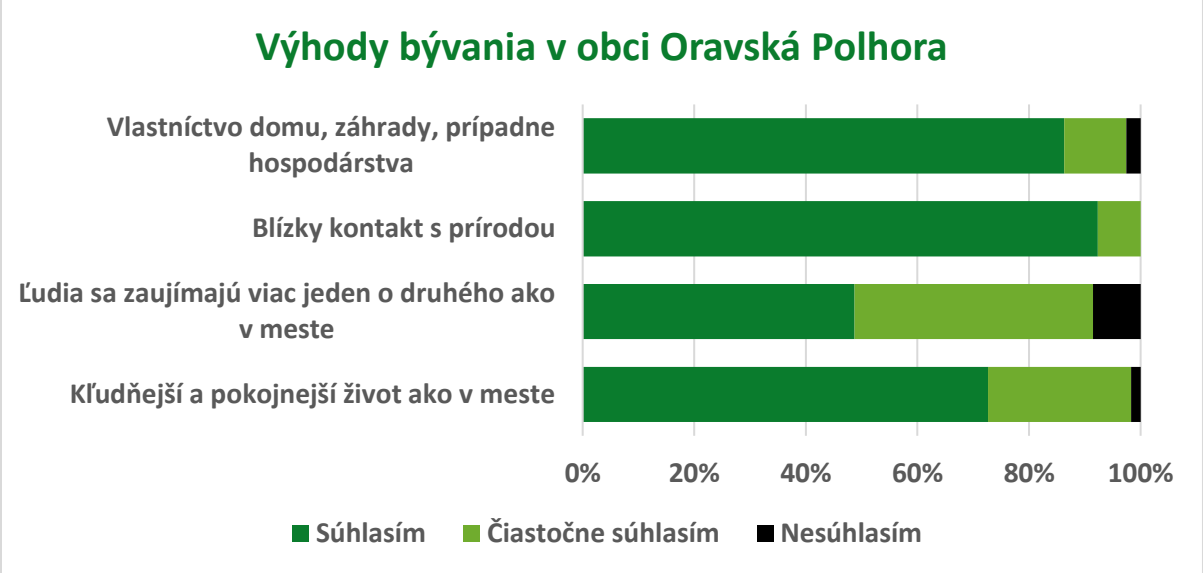

Obr. 8 Postoj občanov k výhodám bývania v obci Oravská Polhora.

Bývanie v obci však so sebou prináša aj viaceré nevýhody, z ktorých za najvýznamnejšiu obyvatelia obce Oravská Polhora považujú nedostatočné množstvo pracovných príležitostí, primárne priamo v obci. Ďalšou významnou nevýhodou je aj vzdialenosť od zariadení občianskej vybavenosti. Okrem oblastí vymenovaných na Obr. 9 považujú občania za nevýhodu absenciu zdravotného strediska a frekventovanosť hlavnej cesty v spojení s nedisciplinovanosťou vodičov.

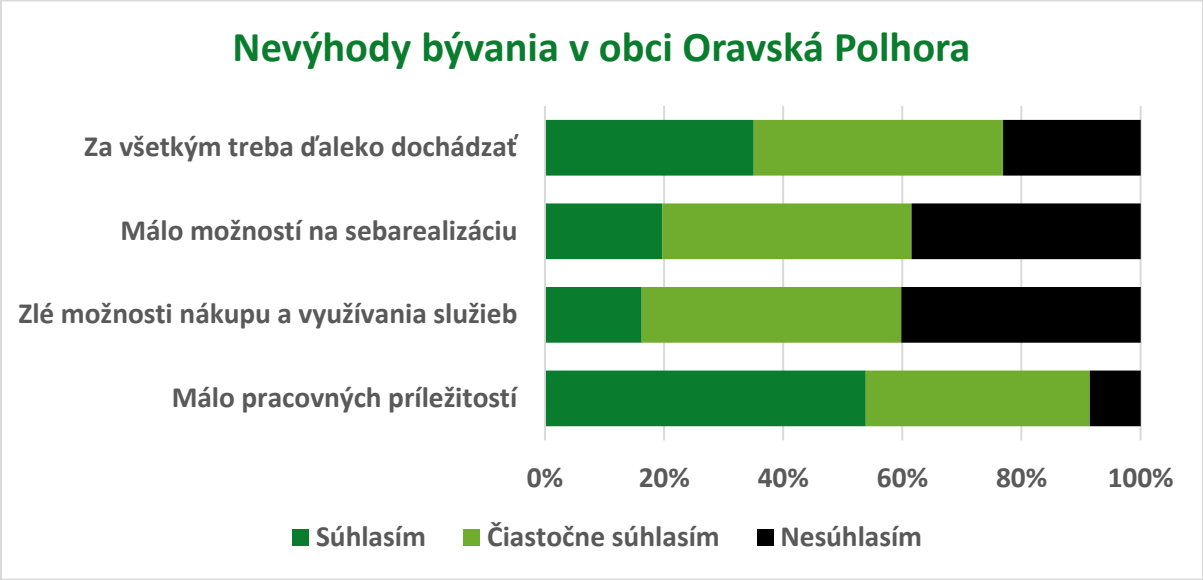

Obr. 9 Postoj občanov k nevýhodám bývania v obci Oravská Polhora.

Obec a základné životné potreby

Kvalita a množstvo zariadení a služieb uspokojujúcich životné potreby obyvateľov sú jednou z hlavných príčin obývania určitého priestoru, v ktorom sú takéto zariadenia a služby alokované. Vo veciach sociálnych služieb a sociálnej infraštruktúry kvalitatívnym požiadavkám občanov vyhovuje viacero oblastí:

- dom smútku,
- množstvo kultúrnych a športových podujatí,
- stav športových, školských a kultúrnych zariadení,
- požiarna ochrana,
- vybavenie elektrinou.

Vo všetkých uvedených oblastiach obyvatelia vyjadrili viac než 70 percentnú spokojnosť a menej než 10 percentnú nespokojnosť, zvyšok opýtaných sa vyjadril neutrálne. Ďalšie oblasti ako

- vybavenosť verejným vodovod,
- verejná zeleň,
- kvalita výučby na ZŠ,
- pokrytie signálom mobilných sieti,
- chodníky,
- verejná kanalizácia,

dosiahli len približne 60 percentnú spokojnosť, ale nespokojnosť už vo všeobecnosti presiahla 10%. Najväčšiu nespokojnosť a zároveň najčastejšie sa vyskytujúcou požiadavkou na služby v obci sú služby zdravotníckych zariadení. V obci nie je zriadené zdravotné stredisko. Nespokojnosť s týmto stavom vyjadrili takmer tri štvrtiny opýtaných. Medzi ďalšie zariadenia

a služby, s ktorými sú občania nespokojní patrí absentujúce vybavenie plynom (53%), absencia knižnice (37%), či stav miestnych komunikácií (25%).

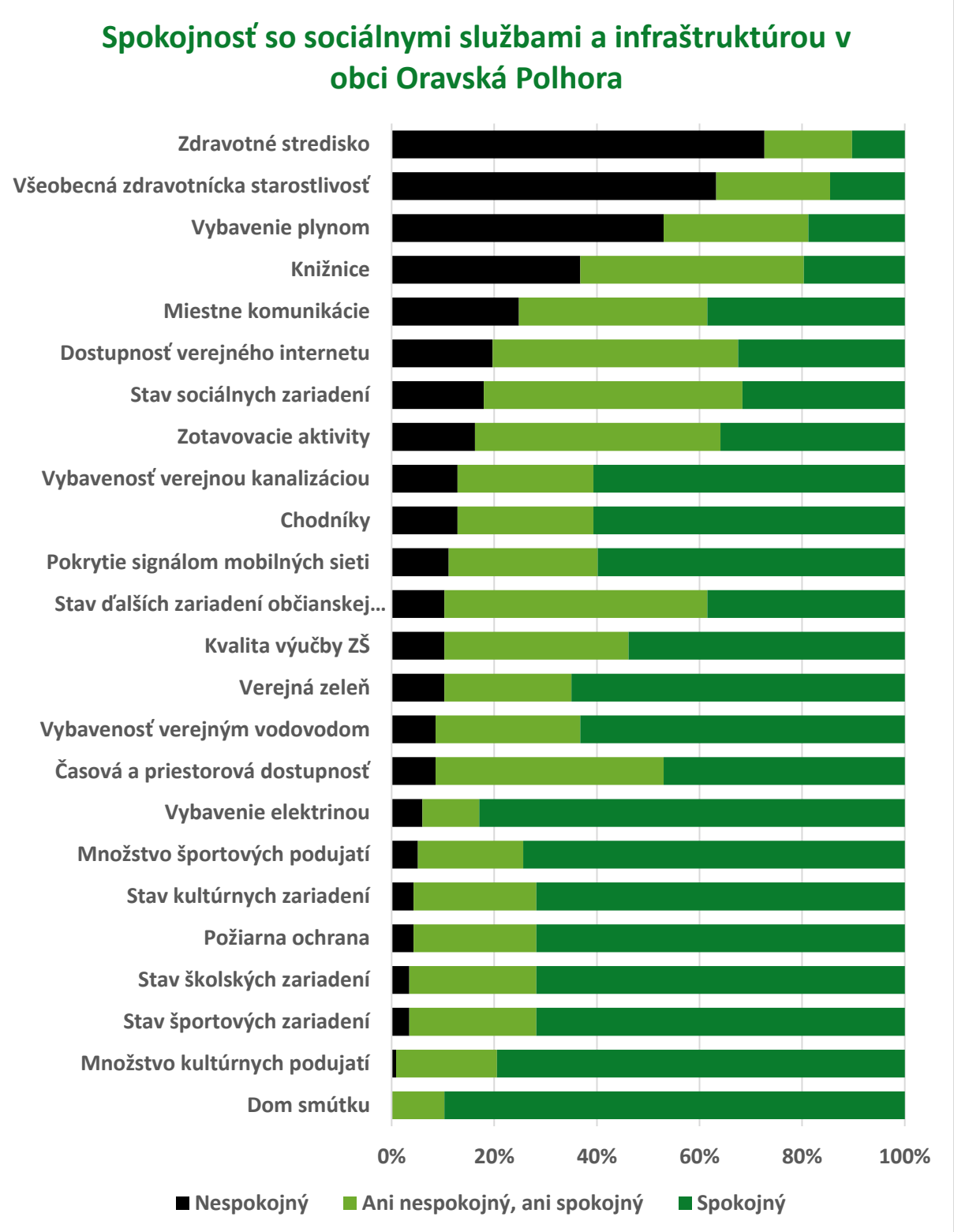

Obr. 10 Spokojnosť so sociálnymi službami a infraštruktúrou vyjadrená obci Oravská Polhora

Obec a práca

V obci sa nachádza množstvo zamestnávateľov, ktorí však nevytvárajú dostatočné množstvo pracovných miest. Je preto potrebné hľadať nové možnosti a smery vytvárania pracovných príležitostí pre občanov Oravskej Polhory, ale aj pre obyvateľov okolitých obcí. Ako vyplýva z dotazníkového prieskumu s pracovnými možnosťami v obci pre mužov je spokojných len 23% opýtaných a s pracovnými možnosťami v obci pre ženy je spokojných len 14 % opýtaných. Vyslovená nespokojnosť s pracovnými možnosťami však dosahuje až takmer 30% u mužov a až 34% u žien.

Medzi hlavné odvetvia hospodárstva, v ktorých by občania privítali vznik nových pracovných príležitostí, patria cestovný ruch a agroturistika, remeselnícka výroba a poľnohospodárstvo. Obyvatelia vnímajú ako hlavné dôvody, kvôli ktorým požadované pracovné miesta nevznikli hlavne nedostatok finančných prostriedkov, nezáujem zo strany podnikateľov a legislatívne obmedzenia.

Obr. 11 Postoj občanov obce k spokojnosti s množstvom pracovných možností v obci.

Obr. 12 Sektory hospodárstva, v ktorých majú obyvatelia obce Oravská Polhora záujem o vznik pracovných miest.

Obec a komunikácia

Priestor obce predstavuje zložitú sieť medziľudských vzťahov a vzájomných kontaktov, ktoré vyplývajú z relatívne malého počtu obyvateľov a určitej uzavretosti, resp. spoločnej identity občanov patriacej do rovnakej obce. Vo vzťahu obec – občan je dôležité smerovať rozvoj obce k čo najväčšej spokojnosti jej obyvateľov. Aby takéto smerovanie rozvoja bolo možné, je potrebné, aby sa aj samotní občania zaujímali o dianie v svojej obci a napomáhali v jej rozvoji. Obec s obyvateľmi komunikuje o dianí v obci prostredníctvom niekoľkých komunikačných kanálov. Kanálom s najširším dosahom sú podľa respondentov primárne sociálne siete, internetová stránka obce a obecný rozhlas. Tento výsledok však môže byť ovplyvnený v prospech sociálnych sieti, kvôli zverejneniu informácie o dotazníku na sociálnych sieťach. Nezanedbateľným zdrojom informácií sú aj priatelia a rodina.

Obec a jej rozvoj

Predpokladom aktívnej účasti obyvateľov na rozvojových aktivitách obce je znalosť jej priorít. V tejto oblasti sú značné rezervy keďže len 10% respondentov potvrdilo znalosť priorít obce, 67% respondentov potvrdilo len ich čiastočnú znalosť a 23% ich nepozná vôbec. Túto situáciu môžeme zlepšovať prostredníctvom výberu vhodných informačných kanálov a aktívnejšej komunikácie.

Súčasťou dotazníkového prieskumu bolo taktiež zistenie naliehavosti riešenia problémov podľa požiadaviek občanov. Naliehavosť riešenia týchto problémov by mala byť smerodajná pri tvorbe rozvojových zámerov obce. Obyvateľmi najzávažnejšie vnímané problémy, na ktoré je potrebné pri realizácii plánu rozvoja myslieť, je možné zhrnúť do nasledujúcich bodov:

- **zlepšenie zdravotníckej starostlivosti,**
- **vytvorenie nových pracovných príležitostí**,
- **sociálna starostlivosť o seniorov,**
- **výstavba infraštruktúry,**
- **zlepšenie podmienok pre bytovú výstavbu.**

Po zlepšení stavu v týchto oblastiach života by mala obec obrátiť svoju pozornosť na rozšírenie ponuky služieb, zlepšenie podmienok mimoškolskej, predškolskej a školskej výchovy, vytvorenie zariadení pre oddych a voľný čas a zlepšenie kvality životného prostredia a komunálnych služieb.

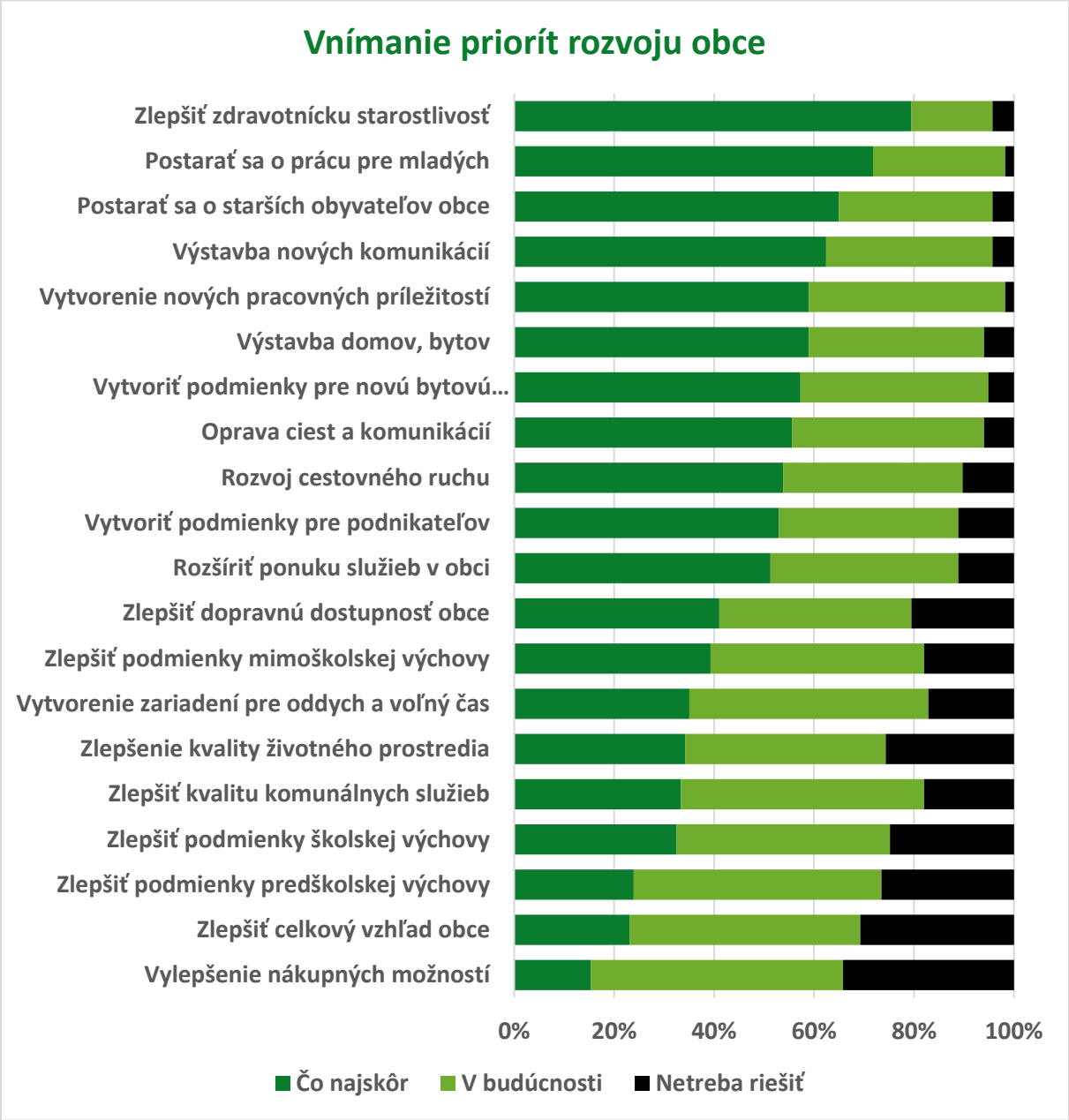

Obr. 13 Oblasti rozvoja obce zoradené podľa ich vnímanej priority.

Obec a jej atraktivita

Rastúca atraktivita obce zabezpečuje rast a rozvoj obce v dôsledku priaznivého migračného salda, ktoré udržiava aktuálnych obyvateľov a láka obyvateľov z okolitých dedín. Celkový vzhľad a služby v obci majú však vplyv taktiež aj na atraktivitu obce pre potencionálnych návštevníkov. Napriek snahám o vytváranie pozitívneho obrazu o obci aj za jej hranicami je atraktivita obce v dôsledku služieb pre turistov stále vnímaná ako nepostačujúca. Viac než 90% obyvateľov vníma atraktivitu obce v oblastiach prírodného bohatstva a zachovávania tradícií. Nezanedbateľnou čiastkou prispievajú taktiež Kultúrne podujatia a zachovávanie ľudových remesiel. Verejné priestranstvá a čistota životného prostredia však je vnímaná negatívnejšie.

Hoci prírodné bohatstvo je obyvateľmi stále vnímané ako najzaujímavejšie pre prípadných návštevníkov, do popredia záujmu sa dostáva taktiež aj bohatá ponuka možností pre šport, či prezentáciu miestnej kultúry a tradícii.

Obr. 14 Vnímanie atraktivity obce v rôznych oblastiach.

Obr. 15 Miesta, ktoré by respondenti odporučili navštíviť návštevníkom obce, zoradené podľa frekvencie odpovede.

Záver

Dotazníkový prieskum je jedným zo základných nástrojov získavania informácií od občanov. Postoje, názory a požiadavky obyvateľov vyjadrujú priamy vzťah občana k priestoru v ktorom žije, preto je potrebné ich skúmanie a zapracovávanie do rozvojových aktivít obce. Na základe získaných odpovedí je možné za prioritné považovať oblasti **zdravotnej starostlivosti**, **majetkovo-právnych vzťahov k pozemkom**, **nepostačujúcej infraštruktúry (cesty, vodovod, kanalizácia)** a **pracovných príležitostí**.

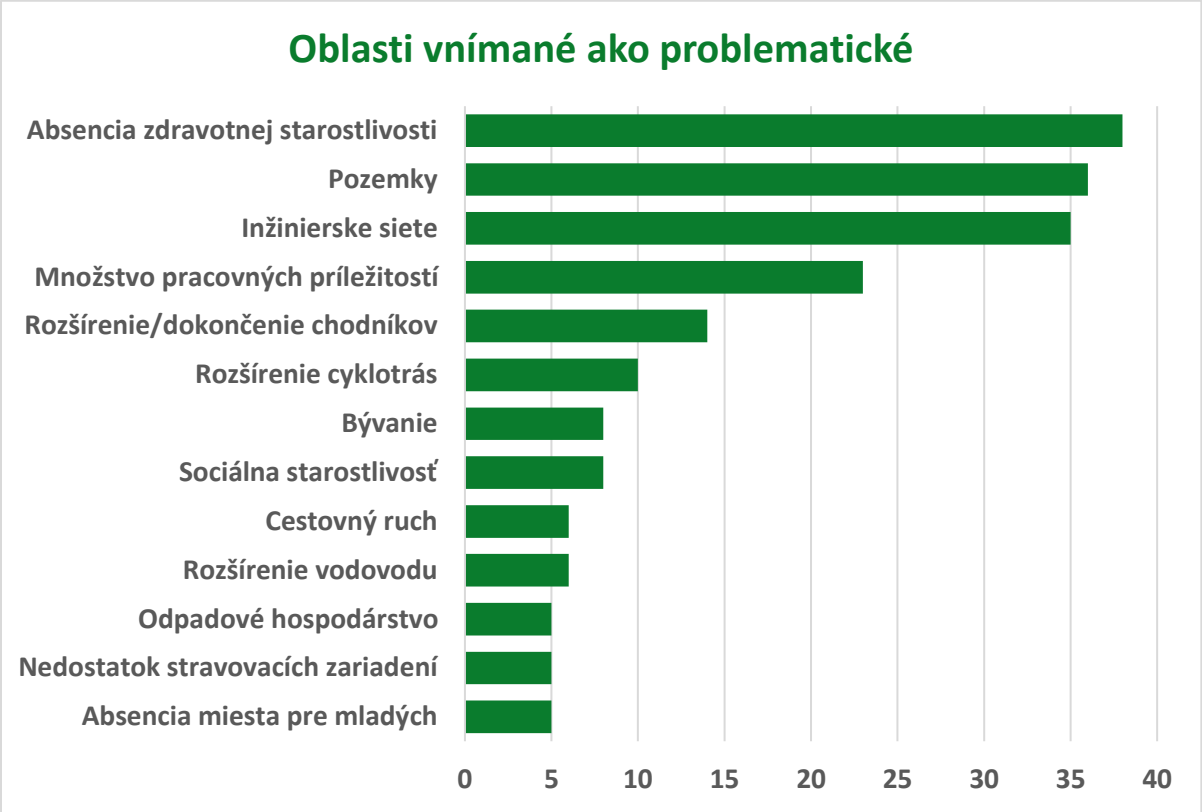

Obr. 16 Oblasti vnímané občanmi ako problematické.

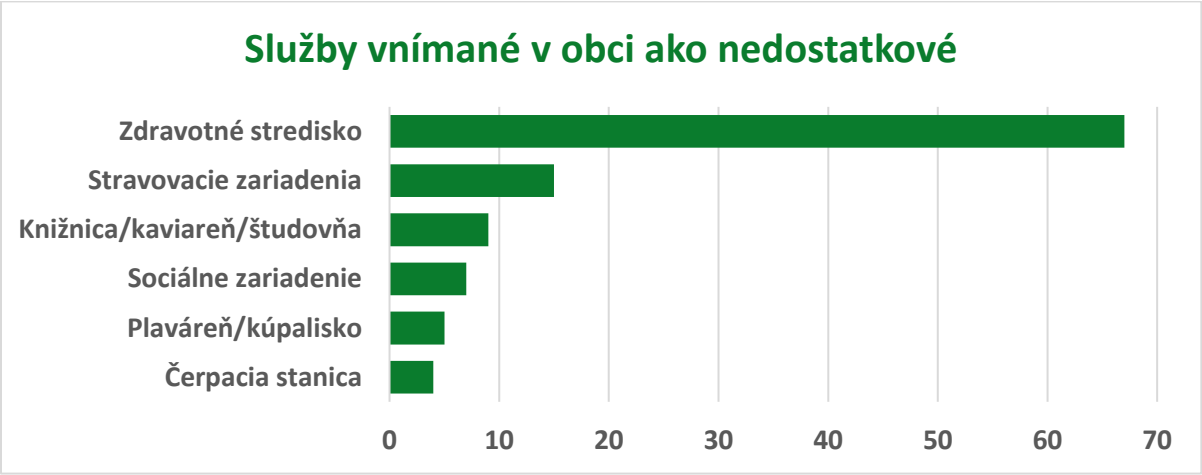

Obr. 17 Služby vnímané občanmi ako nedostatkové.

REFERENCIE

Štatistiky o obci:
Moja obec: https://www.scitanie.sk/moja-obec/SK0317509914
Obyvatelia:
https://www.scitanie.sk/obyvatelia/zakladne-vysledky/pocet-obyvatelov/OB/SK0317509914/OB
Domy:
https://www.scitanie.sk/domy/zakladne-vysledky/pocet-domov/OB/SK0317509914/OB
Byty:
https://www.scitanie.sk/byty/zakladne-vysledky/pocet-bytov/OB/SK0317509914/OB
Obyvateľstvo, ekonomická aktivita, poľnohospodárstvo a organizačná štatistika:
https://mojaobec.statistics.sk/html/sk.html
Dodatočné štatistiky: https://datacube.statistics.sk
Obchodný register:
https://www.orsr.sk/hladaj_sidlo.asp?ULICA=&CISLO=&OBEC=Oravsk%E1+Polhora&SID=0&R=on
Register mimovládnych organizácií: https://ives.minv.sk/rmno/
HZS: https://hzs.sk/integrovane-zachranne-centrum-v-oravskej-polhore/ň
Register pamiatkových objektov: https://www.pamiatky.sk/nkp-a-po/register-po/
Register nehnuteľných NKP: https://www.pamiatky.sk/nkp-a-po/register-nkp/
Cestovný ruch: https://www.naoravedobre.sk/region/obec/oravska-polhora-15/
Hospodárenie obce: http://www.hospodarenieobci.sk/profil/samosprava/509914/2022/1